

MEMORIU
ASUPRA
LEGIILOR AGRARE
DIN ROMÂNIA

DE

DIMITRIE A. STURDZA
SECRETAR GENERAL AL ACADEMIEI ROMÂNE

---

*Plugarului ce se ostenește se cade întâiu
el din roadă să mănânce.*

Epistolia Sfântului Apostol Pavel
a doua către Timoteiu
Cap. II, 6.

BUCUREȘTI

Institutul de Arte Grafice CAROL GOBL S-sor Ioan St. Rasidescu
16, Strada Paris (fostă Doamnei), 16

1914.

37.115

MEMORIU

Inu. A. 62. 639.

ASUPRA

LEGIILOR AGRARE

DIN ROMÂNIA

DE

DIMITRIE A. STURDZA

SECRETAR GENERAL AL ACADEMIEI ROMÂNE

72058

*Plugarului ce se ostenește se cade întâiu
el din roadă să mănânce.*

Epistolia Sfântului Apostol Pavel
a doua către Timoteiu
Cap. II, 6.

**Donațiunea
ION BOGDAN**

BUCUREȘTI

Institutul de Arte Grafice CAROL GOBL S-sor Ioan St. Rasidescu

16, Strada Paris (fostă Doamnei), 16

1914.

c/953

B. U. 76943
Cota 72058
Inventar

RC 119/01

MEMORIU

ASURAN

LEGILOR AGRARE

DIN ROMANIA

COMITATUL AGRAR

B.C.U. Bucuresti

C72058

COMITATUL AGRAR

MEMORIU

INCHIN ACEST MEMORIU

CU CEL MAI ADÂNC RESPECT

MAIESTĂȚII SALE REGELUI CAROL I

FUNDATORUL ȘI INTEMEIETORUL REGATULUI ROMÂNIEI

CA SINCER OMAGIU

DE ADMIRAȚIUNE ȘI DE RECUNOȘȚINȚĂ.

I.
CAUZELE REVOLTELOR ȚĂRĂNEȘTI

DIN 1907

INTERPELAREA D^{LUI} I. I. C. BRĂȚIANU

IN

ADUNAREA DEPUTAȚILOR

ȘEDINȚA DELA 3 MARTIE 1907

«Am onoare a interpelă pe d-l prim-ministru, dacă nu crede că trebuie să
«iea cele mai grabnice și mai eficace măsuri, pentru a se pune capăt cât mai
«repede abuzurilor marilor trusturi arendășești, cari au provocat începutul
«nemulțumirilor în districtul Botoșani, pentru ca nu cumvâ într'altfel prote-
«stările legitime contra speculatorilor muncii țărănești să nu se întindă și
«să nu degereze în mișcări cu caracter primejdios.»

(Anunțată în ședința Adunării Deputaților dela 28 Fevruarie 1907).

D-lor Deputați, Interpelarea mea nu are nevoie de lungi des-
voltări. Chiar în enunțarea ei îi află, de sigur, întreg înțelesul
și guvernul și toți membrii Adunării.

Chestiunea la care se raportă e în mințile tuturor ; ea este prea
gravă și primejdia, la care poate da naștere, prea cunoscută
pentru a fi trebuință de multe explicări.

Starea populației rurale, în genere, necesitează imperios o
grabnică și eficace îndreptare.

In ultimii ani o nouă împrejurare a îngreuiat tare această
stare în multe localități. O mână de oameni, străini de intere-
sele mari ale dezvoltării noastre economice și sociale, s'au făcut
stăpâni, prin arendare, pe întinderi tot mai mari din suprafața
cultivabilă a țerii.

O singură familie asociată posedă, astfel, o întindere superioară multora din districtele țerii.

Sute de mii de hectare și deci sute de mii de țărani stau sub dominațiunea monopolistă a câtorvâ indivizi, cari n'au nici o grije de starea în care vor rămâne localitățile ce le stăpânesc după sfârșirea contractelor lor, servindu-se de influențe puternice, pe cari le dau relațiunile plătite de cari dispun, pentru a nesocoti cele mai elementare noțiuni de dreptate.

Ei nu exploatează atât forțele fecunde ale naturii, cât exploatează cămătărește munca și nevoile țărănimii.

Rezultatul fatal al activității lor crescânde este mizeria populațiunii și revolta sentimentului de dreptate.

Este de strictă și urgentă datorie a guvernului a căută, prin toate mijloacele de cari dispune, să stârpească aceste abuzuri, pentru a împiedecă creșterea mizeriei și agravarea mișcărilor la cari a dat naștere.

Intr'altfel, alimentată de starea nemulțumitoare a majorității țărănimii, aceste protestațiuni, degenerând și întinzându-se, ar putea lua un caracter și mai grav și primejdios. (Aplauze).

D-l G. Gr. Cantacuzino, președintele consiliului: D-lor deputați, onorabilul domn Brătianu, în interpelarea de față, a atins o chestiune delicată și arzătoare totdeodată, o chestiune care, cu drept cuvânt, trebuie să îngrijească simțimintele de dreptate și de umanitate ale oricării bun Român.

Acapararea moșiilor prin arendare în număr mare și întinderi de pământ însemnate, de către unii exploatatori puternici prin averea lor și bine organizați, constitue negreșit un pericol economic și social de o gravitate netăgăduită. (Aplauze prelungite).

De mult timp această chestiune preocupă guvernul.

Dânsa a fost obiectul unor deliberări serioase în sânul consiliului de miniștri și se studiază de aproape cu dorința vie de a ajunge la o soluțiune.

Nu trebuie însă să ne ascundem dificultățile acestei soluțiuni și greutatea de a găsi formula, prin care, înlăturându-se pentru

viitor pericolul trustelor arendăşeşti, să se țină seamă totdeodată și de drepturile câștigate. (Aplauze).

Cu toate aceste dificultăți, o soluțiune se impune.

Dânsa trebuie găsită pentru liniștea țerii și pentru înfrânarea poftelor nesănătoase. (Aplauze).

Văd cu plăcere că în această privință onor. d. I. Brătianu este însuflețit de aceeaș îngrijire patriotică ca și noi, și sper că luptele dintre partide vor încetă în fața chestiunii țărănești și că iubirea singură de țară ne va călăuzi în hotărârile ce trebuie să luăm. (Aplauze prelungite).

Aștept cu mulțumire enunțarea vederilor și părerilor onor. d. Brătianu în chestiunea țărănească. (Aplauze prelungite).

Sunt gata a primi luminile d-sale în această gravă și însemnată chestiune și voiu primi cu plăcere colaborarea d-sale, dacă va binevoi a ne-o acorda, fără amor propriu de autor. (Aplauze).

În chestiunile grave de natura aceleia care ne preocupă astăzi, cred că, când este vorba de problemele sociale de o însemnatate capitală, este bine și folositor pentru țară ca acele probleme să fie studiate deopotrivă și de comun acord de ambele partide istorice ale țerii, și ca luminile, ce ne vom împrumută reciproc, să ne serve la soluțiunea lor înțeleaptă și binefăcătoare pentru țară.

În chestiunile însemnate de asemenea natură, soluțiunile pripite și luate sub presiunea violenței împrejurărilor sunt totdeauna periculoase. (Aplauze).

Este dar bine să așteptăm timpuri mai liniștite, spre a vedea cum le vom rezolvî. Iar acum, când focul poate lua proporțiuni îngrijitoare pentru interesele țerii, prima datorie a oricărui guvern conștient de misiunea sa este, înainte de toate, a mănține ordinea publică amenințată și a împiedecă desfășurarea pasiunilor nesănătoase și poftelor neînfrânate. (Aplauze prelungite).

În această privință, onor. d. Brătianu poate fi sigur că gu-

vernul își va face datoria pe deplin, cu cumpătarea, dar fără șovăire. (Aplauze).

Și, ținând seamă de greutatea situațiunii, guvernul contează pe patriotismul tuturor spre înlesnirea grelei sarcini cu care este învestit. (Aplauze prelungite și îndelung repetate).

INTERPELAREA D^{LUI} D. A. STURDZA

IN

SENAT

ȘEDINȚA DELA 6 MARTIE 1907

D-l D. A. Sturdza: D-le Președinte, Sunt acum câteva zile, am anunțat d-lui ministru de interne și președinte al consiliului o interpelare și anume: „dacă nu crede că trebuie să ia cele mai „grabnice și mai eficace măsuri, pentru a pune capăt cât mai repede abuzurilor marilor trusturi arendășești, cari au provocat „începuturile nemulțumirilor din județul Botoșani, — pentru ca „nu cumvâ protestările legitime în contra speculatorilor muncii „țărănești să se întindă și să degenereze în mișcări cu caracter „primejdios”.

Cred că suntem cu toții de acord, că nemulțumirile cari au produs mișcările țărănești din județul Botoșani, prezentă o deosebită gravitate, întâiu, pentru că cuprind cea mai importantă clasă muncitoare a țerii — clasa agricolă pe care se rezimă astăzi și se va mai rezimă mult timp principala producțiune a țerii, — al doilea, pentru că cauzele nemulțumirilor sunt multiple și vechi.

Suntem datori să ne dăm bine seama de toate cauzele cari au produs nemulțumirile; însă în momentul de față suntem toți preocupați de cauza cea mai imediată care a dat naștere acestor mișcări. Această cauză sunt trusturile agrare, cari s’au dezvoltat la noi în scurt timp în mod îngrijitor.

Ce sunt trusturile? *Trusturile sunt asociațiuni pentru acaparea și exploatarea unei necesități economice generale, în folosul exclusiv al câtorvâ indivizi organizați în scop de a se îmbogăți repede prin ruina altora.*

Trusturile nu sunt numai, ca astăzi la noi, trusturi agrare, ci există mai ales în diverse direcțiuni industriale. Ele sunt creațiuni moderne și sunt pretutindeni considerate ca un mare rău economic și social.

Trustul cel mai important e acela al petroleului, care poartă numele de Standard Oil Company. El stă sub ordinele lui Rockefeller și a ajuns la o așa putere, încât dominează o parte din situațiunea economică a Americii și a Europei. El a început pe nesimțite, dar a ridicat curând o furtună mare în contra lui. Aceasta eră foarte natural, căci în cheștiunea petroleului, Rockefeller predominăște în piețele de producțiune, ca și în cele de consumațiune.

Trustul Rockefeller apasă pe producătorul de petrol din America și pe consumatorul din Europa. El exercitează o presiune foarte simțitoare asupra comerțului petroleului rusesc și românesc. El dictează prețurile, și s'a calculat că ridicarea cu o centimă a prețului unui kilogr. de petrol are de rezultat pentru Germania un bir anual de 10.000.000 lei plătit lui Rockefeller. Folosul se împarte între câțivă asociați, cari au devenit nu milionari, ci miliardari.

Toată lumea s'a ridicat în contra acestui trust, pentru că nimeni nu poate suferi a fi exploatat în mod neomenos, spre a satisface lăcomia nemăsurată a unor oameni, îndreptată mai ales asupra claselor muncitoare. Intreaga Americă e astăzi ridicată în contra lui Rockefeller, care stă acum înaintea justiției: căci lăcomia totdeauna pierde omenia, și duce drept la călcări de lege, cari sunt pedepsite pretutindeni, unde e rândueală și dreptate.

Rockefeller s'a încercat să se stabilească și în România, însă n'a izbutit. Pericolul eră, că de va instală la noi trustul petroleului, să nu instaleze și un trust pentru grâne și atunci să ajungem ca România să fie robită cu desăvârșire lui Rockefeller, căci și cu petroleul și cu grânele suntem concurenții Americii.

Dar dacă nu s'a putut stabili trustul petroleului, avem astăzi trusturile agrare. Acestea sunt cu mult mai periculoase pentru averea și pentru independența unei țări.

Trusturile agrare au de țel neînfrânată exploatarea a muncii țărănești, a clasei celei mai importante în orice țară, pentru că ea este și trebuie să rămână trupește și sufletește clasa cea mai sănătoasă a unui popor.

De aceea, chestiunea trusturilor agrare delă noi interesează și îngrijește guvernul, parlamentul, partidele politice și pe orice bun patriot.

Mă voi încerca să arăt cu cifre în ce consistă trustul agrar, și să dovedesc cât acest trust este de periculos pentru prosperitatea țării noastre, și că neluându-se măsuri energice în contra lui, el va izbuti să ne robească pe toți unor oameni nemiloși și fără conștiință.

Intinderea Regatului României este de 13.135.744 hectare.

Din aceste 13.135.744 hectare două treimi sunt pământuri cultivabile și o treime sunt păduri, ape, nisipuri, râpi, stânci și locuri necultivabile.

Această treime are o întindere de 4.378.581 hectare. Pământurile cultivabile cuprind o întindere de 7.826.796 hectare, la care se pot adăoga 930.366 hectare vii și pruni.

Mă voi ocupa numai de cele 7.826.796 hectare.

Dintre acestea, 3.153.645 (40,29%) hectare constituie proprietatea țărănească delă $\frac{1}{2}$ de hectar până la 10 hectare și aparține la 920.000 familii, cari reprezintă 5.000.000 de suflete. Proprietatea delă 10 la 100 hectare posedă 862.800 hectare (11,02%), iar proprietatea de peste 100 hectare în sus are o întindere cultivabilă de 3.810.361 hectare (48,69%).

Din această întindere de 3.810.351 hectare, proprietatea delă 100 hectare în sus, 1.516.390 hectare sunt exploatare în regie și 2.293.961 hectare sunt arendate.

Regia reprezintă 39,8% și arenzile 60,2% din 3.810.351 hectare.

Din această întindere arendată, de 2.293.961 hectare, sunt arendate la Români 1.445.285 hectare și la străini 848.676 hectare ; adică două treimi din arendași (63%) sunt Români și o treime (37%) sunt străini.

Să ne oprim puțin la aceste cifre, pentru că ele au în sine o mare importanță.

Aș dori să mi se arate altă țară, în care o treime din pământul cultivabil e arendat la străini, și numai două treimi sunt în mâinile cetățenilor.

Amintesc aceasta ca o dovadă că noi și astăzi suntem primitori de străini, cum am fost totdeauna, și că suntem departe de a fi exclusiviști, precum se încearcă unii să ne arate lumii, când căutăm să ne apărăm naționalitatea noastră și teritoriul care ne aparține.

Dumnezeu așa a așezat pe oameni în lume, că fiecare popor și-a căpătat o bucată de pământ mai mare ori mai mică. E fericit acel neam care are o patrie. Ea este ca și casa părintească, care unește o familie.

Cu toate acestea, la noi peste o treime din pământul dat în arendă de proprietatea mare, dela 100 hectare în sus, e exploatat de străini și mai puțin de două treimi de cetățenii români ; mai observăm că jumătate din acele 848.676 hectare sunt arendate la Greci, Bulgari și alte neamuri, iar jumătate la Evrei. Spun aceasta pentru că neconținut suntem calomniați că persecutăm pe Evrei ; pe când aceasta n'a fost niciodată și sper că niciodată nu vom persecuta nici un neam.

Am avut a ne plânge în trecut prea mult de persecuțiunile ce am suferit înșine, pentru a persecuta astăzi pe alții. Când o cincime din proprietatea cea mare e arendată la Evrei, aceasta nu se poate numi persecuțiune !

Pe când în străinătate, în ultimii ani, Evreii au avut multe procese religioase privitoare la acuzări ridicate în contra lor, în Ungaria, în Austria și în Germania, la noi nu au avut a suferi o singură dată de asemenea acuzațiuni și au putut trăi până în-

tr'atăta în toată libertatea, încât au fondat trusturi agrare, sub a căror apăsare trăesc țărani noștri.

Din 436.446 hectare arendate Evreilor, 189.556 hectare sunt arendate celor două trusturi evreești, din cari unul, cel mai principal, are $8,270/0$ ($1/12$ din întreaga întindere a pământului arendat de proprietăți dela 100 hectare în sus); și anume Mochi Fischer cu ai lui are arendate 159.000 hectare, Juster 30.000 de hectare, în total 189.000. Ca să se vadă mișcarea ascendentă a acestor trusturi, voi cită întinderile pe hectare ale trusturilor noastre agrare:

ANII	FISCHER	JUSTER	TOTAL
1903 . . .	138.423	—	138.423
1905 . . .	159.399	30.152	189.551

Trustul Fischer a crescut în trei ani dela 138.423 la 159.399 hectare, adică cu 20.976 hectare. În al treilea an, amândouă trusturile au ajuns a stăpâni în arendă 189.551 hectare, cu 51.128 (37%) mai mult decât aveà singur Fischer în 1903.

Ca să vă faceți o idee clară de ce reprezintă 138.423 și 159.399 și 189.551 hectare, vă rog să observați că 138.423 hectare e mai mult decât întinderea cultivabilă a fiecăruia din următoarele trei județe: Muscel cu 93.384, Roman cu 122.584 și Putna cu 134.282 hectare, — că 159.399 hectare e mai mult ca întinderea cultivabilă a fiecăruia din patru județe, și anume a celor trei menționate și a județului Neamțu, cu 155.951 hectare, — și că 189.551 hectare e mai mult decât întinderea cultivabilă a fiecăruia din nouă județe, și anume a celor patru județe de mai sus și altor cinci județe: Vaslui cu 159.860, Fălciu cu 159.885, Gorj cu 178.047, Dâmbovița cu 179.785 și Vâlcea cu 182.613 hectare.

Cele două trusturi Fischer și Juster dispun dar de o întindere cultivabilă superioară a fiecăruia din cele nouă județe ale țerii.

Care cetățean român poate zice aceasta despre sine? Și când s'ar afla unul, care să stăpânească o întindere cultivabilă ca a unuia din cele nouă județe menționate, cu toții am conveni că situațiunea nu e o situațiune normală.

Cu atât mai anormală este situațiunea, când un singur trust agrar exploatează întinderile cultivabile menționate.

Trustul Fischer plătiă în 1903 o arendă de 2.803.116 lei. În 1905 arenda Fischer se sue la 3.341.343 lei, arenda Juster la 554.999 lei, amândouă arenzile la un loc la 3.996.342 lei. Lipsesc încă 3.658 lei pentru a face suma de 4.000.000.

Trusturile stăpânesc în Botoșani, Dorohoiu și Iași $\frac{1}{6}$ a întinderii cultivabile a fiecăruia din aceste județe.

Poate cinevă susțineă cu mâna pe conștiință, că această situațiune agrară este normală și satisfăcătoare?

Dau acî tabloul arenzilor amânduror trusturilor agrare pe județe, spre mai bună lămurire și studiere:

F I S C H E R				J U S T E R		FISCHER ȘI JUSTER		JUDEȚELE	
1903		1905		1905		1905			
Arenda Lei	Hectare exploa- tate	Arenda Lei	Hectare exploa- tate	Arenda Lei	Hectare exploa- tate	Arenda Lei	Hectare exploa- tate		
624.689	39.099	545.876	32.260	138.360	7.200	684.236	39.460	Botoșani. Dorohoiu. Iași. Putna. Suceava. Vasluiu. Fălciu. Tecuciu. Covurluiu.	
653.078	35.284	781.614	37.459	31.917	914	813.531	38.373		
311.871	18.201	434.755	23.049	153.428	10.364	588.203	33.413		
242.268	9.504	453.814	11.125	—	—	453.814	11.125		
196.484	7.891	207.102	14.004	—	—	207.102	14.004		
65.000	3.417	101.050	4.562	45.894	2.533	146.944	7.095		
—	—	199.535	10.030	—	—	199.535	10.030		
—	—	116.800	4.991	92.700	4.318	209.500	9.309		
—	—	—	—	92.700	4.823	92.700	4.823		
2.093.390	113.396	2.840.566	137.480	554.999	30.152	3.395.565	167.632		
120.000	5.277	126.046	4.900	—	—	126.046	4.900		Brăila. Ialomița. Romanți. Dâmbovița.
526.770	18.050	451.000	16.574	—	—	451.006	16.574		
62.956	1.700	—	—	—	—	—	—		
—	—	23.731	445	—	—	23.731	445		
709.726	25.027	600.777	21.919	—	—	600.777	21.919		
2.803.116	138.423	3.441.343	159.399	554.999	30.152	3.996.342	189.551		

Să mai privim această situațiune în alt mod, pentru a-i pricepe încă mai bine anomalia.

Amândouă trusturile plătesc o arendă anuală de lei 4.000.000. Immulțind această sumă cu 20, căpătăm valoarea fondului arendat, adică 80.000.000 lei. Creditul funciar rural are emise scrișuri funciare pentru 300.000.000 lei, ceea ce reprezintă o valoare a fondurilor ipotecate de 600.000.000 lei. Fondurile arendate celor două trusturi reprezintă $13\frac{1}{3}\%$ sau aproape a opta parte a valorii fondurilor de 600.000.000 lei.

Este aceasta o situațiune normală și care nu dă loc la îngrijiri pentru viitor?

Și dacă aceasta este situațiunea, nu trebuie să cugetăm la o soluțiune, care să înlătore îngrijirile și să ne asigure liniștea și pacea interioară?

Voiu mai adăogă, pentru a termină cu notițele mele privitoare la trustul Fischer, preveniențele arenzilor sale pe anul 1905.

PROPRIETARI	L E I	HECTARE	MEDIA PE		
			Falce	Ha.	Pog.
Statul	451.000	16.574	33	23,6	11
Casa școalelor	35.872	1.285	40	27,9	14
Sfântul Spiridon	174.584	13.500	$18\frac{1}{3}$	12,9	$6\frac{1}{2}$
Societățile de asigurare	92.233	3.906	33	23,6	11
Proprietăți particulare	2.687.654	124.134	31	21,6	$10\frac{1}{2}$
	3.441.343	159.399	31	21,6	$10\frac{1}{2}$

Trebuie să înceteze ca Statul și instituțiunile de Stat să acorde protecțiunea lor trusturilor agrare. Aceasta este o primă măsură, care trebuie luată și care nu trage după sine mult studiu, ci numai o hotărîre, care e dreaptă și cerută de toată lumea.

Situațiunea aceasta e fără îndoială foarte dificilă; dar nu datează de astăzi, e mai veche; am avut ocaziunea să vorbesc de mai multe ori în Senat despre aceste trusturi, însă nu s'a

băgat de seamă importanța lor. Astăzi ele încep a-și da roadele. Ar fi bine să luăm măsuri în contra lor, până e timp.

Ce ne lipsește pentru studiarea chestiunii, sunt datele statistice.

Mă veți întreba, de unde le am eu acele câteva notițe, pe care le-am întrebuințat? Le am dela ministerul de finance, din timpul când eram în serviciu. Când nu sunt în serviciu, nu fac cercetări prin ministere, fiindcă sunt un om corect. Notițele ce am avut la dispozițiunea mea sunt astăzi la clasificare și prelucrare și curând vor apărea aceste date, și cred că vor servi a ne lumina pe toți și a facilita studiul serios al chestiunii agrare la noi.

Lumea nu stă pe loc; o chestiune care s'a născut se mișcă spre o soluțiune. Dacă o neglijezi, ea se poate înrăutăți spre paguba tuturor, și a celor mici și a celor mari.

Dacă țeri mari îndură cu greutate asemenea situațiuni, noi, o țară mică, trebuie să fim mai atenți, cel puțin mai atenți decât am fost până acum.

Influența trusturilor asupra chestiunii agrare are la început un mers lent, care după câtvă timp se accentuează din ce în ce mai mult. Acum trei ani trustul dispunea de întinderea unuia din cele trei mai mici județe ale țerii, astăzi trustul dispune de întinderea unuia din cinci județe mijlocii.

S'a întâmplat, însă, încă o împrejurare în anii din urmă: sporirea extraordinară a arenzilor. Această sporire a fost considerată de toți oamenii competenți ca exagerată; dar este caracteristic, că ea a fost înscenată de trusturile agrare, mai ales în părțile Moldovei.

Arenzile oscilau în Moldova între 30 și 40 lei falcea, adică 14 și 21 lei hectarul sau 7 și 10¹/₂ lei pogonul. Deodată s'au suit la 60 lei falcea (42 lei hectarul și 21 lei pogonul) și curând la 80 lei falcea (56 lei hectarul și 28 lei pogonul). S'au îndoit prețurile arenzilor în ultimii trei ani, și aceasta numai pentru pământurile de prima calitate ci cu tendința de generalizare.

Cu toții ne-am întrebat, cum se poate justifica o asemenea creștere subită a arenzilor, mai ales în urma celor doi ani excepțional de răi în cursul ultimului deceniu.

Răspunsul nu a fost greu de aflat. Țăranii simțesc o mare nevoie de pământ de cultură, din cauza înmulțirii populației rurale, iar mai ales din cauza înapoiatei noastre agriculturi, care nu a ajuns încă a regulă asolamente anuale, adică schimbări anuale de cultură pe acelaș ogor, cari să contribuiească nu numai a nu sărăci pământurile cultivate, ci a le spori producțiunea.

Având nevoie de pământ de cultură, pentru a susține în hrană și îmbrăcăminte familiile lor, țăranii sunt siliți a da pe pământuri orice preț de arendă li se cere.

Astfel sporirea arenzii, datorită proprietarilor, dela 40 lei la 80 lei, trage după sine sporirea prețului pământului dat în exploatarea țăranilor la 100 lei. Dacă 80 lei falcea de arendă este un preț peste măsură urcat, ce calificare să găsim pentru prețul de 100 lei? Arenda de 100 lei falcea corespunde cu 70 lei hectarul și cu 35 lei pogonul.

Cunosc o moșie în Vaslui, unde arendașul a fixat prețul locațiunii unei fălci la țărani la 100 lei.

Această situațiune a produs o mare îngrijire la Creditul financiar rural, pentru că proprietarii bazează evaluarea moșiilor lor pe această urcare a arenzilor. Pentru a nu urcă anuitățile, împrumuturile nu se fac numai pentru 5 sau 10 ani, ci pentru o perioadă de 50 ani. Cine poate însă asigura, că arenda de 80 lei pe falce se va mănține timp îndelungat? O arendă de 80 lei falcea dă drept la o evaluarea de 900 (80×15) până la 1.600 (80×20) lei, prin urmare, la un împrumut de 350 până la 800 lei, ceea ce reprezintă o anuitate pe falce de 27 până la 30 lei, arenda anterioară întreagă a unei fălci înainte de sporirea arenzilor la 80 lei.

S'au consultat și se consultă mereu la Credit proprietarii asupra acestei urcări a arenzilor, și pot zice că unanimitatea o

72.058

socotește ca o urcare transitorie, care însă produce o perturbațiune în relațiunile economice ale agriculturii.

De ce au urcat trusturile agrare prețul arenzilor?

Nu e astăzi timpul de a răspunde la această întrebare. Să constatăm numai, că această urcare a arenzilor e foarte apăsătoare pentru țărani.

Se susține însă de unii, că țăranul român e nepăsător și impacient, leneș și incapabil de a munci.

Toate aceste acuzațiuni sunt nedrepte. Ceeace e însă cert, este că, oricât de nepăsător, de leneș și de incapabil ar fi un om, aceste însușiri dispar, și dispar cu repeziciune, când buna stare a omului sporește și se măntine. Ce poți face cu omul flămând, chiar când el ar fi insuflat de cea mai mare hărnicie? Ce să zici de clasele sociale, cari în mare parte își trăesc vieața în lipsă de cele mai necesare ale traiului? Unde țăranul român nu e rob foametei, acolo el își iea avânt puternic. Unde el trăește sub apăsare, acolo cu trupul slăbesc și forțele lui de muncă.

Unii se tem însă de impaciența țăranilor români. Și acî li se face nedreptate. Țăranii rabdă mult, căci răbdarea e una din virtuțile agricultorului, care nu se poate revoltă în contra cerului, care varsă grindina pe ogorul lui, pe care-l iea din nou în cultură, după ce i s'a devastat recolta.

Să vă dau însă dovezi istorice.

În 1848, în timpul guvernului provizoriu, s'au întrunit într'o consfătuire oficială proprietarii mari cu țăranii, atunci clăcași. S'a discutat atunci cu multă liniște și demnitate chestiunea clăcii și a împrumutării țăranilor. Nu a fost nici o turburare, nici o neliniște.

A trecut anul 1848 și nu s'a mai vorbit în România de chestiunea agrară până la 1857, când Puterile cele mari ale Europei, dorind să cunoască nevoile noastre, au întrunit în Iași și București Divanurile ad-hoc. Aceste Adunări naționale erau compuse de deputați, cari reprezentau cele cinci clase sociale din acele timpuri—clerul, proprietarii mari, proprietarii mici nu-

miți răzeși sau moșneni, orașenii și țărani. Țăranii erau pe atunci clăcași. Fiecare clasă își alegea deputați din sânul ei. Țăranii clăcași au ales țărani clăcași, cari în număr de 32 au intrat în Adunarea din Iași și în cea din București, unde ei au luat loc alături de stăpânii lor. Cei din Iași au prezentat o plângere, în care se oglindia starea lor cea rea. Cei din București au tăcut. Nici unii, nici alții nu au împiedecat în nici un mod lucrările cele mari ale acestor Adunări, cari au pus temeliile Statului român modern.

A trecut și anul 1857, și țărani au muncit înainte, fără a se gândi la dezordine.

A venit anul 1864, cu reforma agrară — cu încetarea clăcii și împrumărirea țăranilor clăcași. Reforma aceasta s'a executat cu o iuțea și cu o liniște, care nu are pereche în lume.

Mai târziu, după proclamarea independenței țării, s'au împrumărit țărani pe proprietățile Statului.

Toate aceste schimbări radicale în starea socială a țăranilor s'au făcut prin legi, fără răscoale și cu liniștea cea mai perfectă.

Nu s'a studiat însă ce efecte au produs în diferite părți ale țării aceste mari schimbări; și oamenii lacomi au căutat să profite de împrejurări, pentru a-și satisface lăcomia lor.

Iată cum au luat trusturile începutul.

Aceste începuturi au fost ajutate de oarecari obiceiuri rele, rămășițe ale timpurilor de apăsare.

Să vă amintesc două obiceiuri rele, cunoscute de mult de toată lumea și cari astăzi încă se practică în toată țara.

Măsurătoarea necorectă, pentru a nu zice mai mult, a locurilor date anual țăranilor pentru a le munci. Când se dă țăranului ogor pentru munca lui proprie, atunci prăjina care măsoară se face deodată mai mică; când țăranul lucrează pentru arendaș pământul acestuia, atunci aceeaș prăjină deodată se lungeste. Astfel un hectar de pământ muncit de țăran pentru sine e mai mic decât un hectar, iar un hectar de pământ muncit de

țăran pentru arendaș e mai mare decât un hectar. Toată lumea cunoaște acest obicei.

Socoteala dintre țăran și arendaș iarăș nu e corectă. Țăranul nu știe carte, și socoteala lui e prea adesea încărcată pe nedrept în defavoarea lui.

Trusturile agrare aplică aceste două obiceiuri rele cu mare strășnicie, și își satisfac și în modul acesta lăcomia lor nețărnută.

Să vă dau o dovadă cum se petrec aceste obiceiuri rele.

Am primit prin poștă un memoriu tipărit, intitulat: „depunerea martorilor în procesul dintre proprietarul moșiei Scheia (din județul Roman) și arendașul Gutman”.

Broșura conține, în 11 pagine, depunerea a 19 martori. Voiu extrage numai depunerea cea din urmă, a lui Gheorghe Stroian, de 67 ani, primar în comuna Cuza-Vodă, străin de părți.

Iată ce zice Stroian: „mai mulți locuitori mi-au reclamat ver-, bal, că sunt încărcăți la măsurătoare de arendașul Gutman. „M'am dus cu ei la arendaș și i-am împăcat. Alți locuitori „au reclamat în scris că sunt încărcăți. Am măsurat cu jurații: „li s'a recunoscut dreptul de arendaș și li s'a plătit fără să „se facă procese-verbale. Am constatat că măsurătoarea eră gre-, „șit făcută în paguba locuitorilor cu 2, 5 și 6 prăjini. La unul „am găsit că secerase 73 prăjini și-i pusese că a lucrat numai „52. I-a plătit fără să fac proces-verbal. Arendașul a reclamat „că e rebeliune în comună și nu eră nici o rebeliune. Mai mulți „oameni mi-au spus că sunt nevoiți să se ducă pe alte moșii la „munci agricole, din cauza nemulțumirilor ce au cu arendașul, „din cauza tratamentului și a încărcăturii la măsură. Această „reclamație mi-au făcut-o prin Noemvrie și Decemvrie 1906”.

Astfel se petrec lucrurile.

Dar mai este și Statul, care nu se silește a desrădăcină aceste obiceiuri necinstite și care din contra vine și el de apasă în mod direct pe săteni.

Sunt îndreptățit să vorbesc de această apăsare, căci pe la mij-

locul lunii Decembrie trecut am rugat guvernul cu multă insistență să primească, ca scăderile de dări, ce propunea prin o anume lege, să fie mai largi pentru țărănime.

Vă aduceți aminte, că se propunea să se scadă pentru țărani impozitul funciar dela 5⁰/₀ la 4¹/₂⁰/₀ din venit. Scăderea eră de 720.000 lei pe an. Eu am propus a se scădea acest impozit dela 5⁰/₀ la 3⁰/₀, ceea-ce-l scădea cu 2.880.000 lei. Am mai propus ca taxa pe decaltru de vin, în loc să fie redusă dela 30 bani de decaltru la 15 bani, să fie de tot suprimată; aceasta da o scădere de 3.500.000 lei, în loc de 1.750.000 lei pe an.

Apelul meu a găsit pe guvern cu voința neînduplecată. Situațiunea eră următoarea:

T A X E L E		SCĂDEREA PROPUȘĂ	
D e n u m i r e a	Actuale	De guvern	De mine
Vinul pe decaltru.	3.500.000	1.750.000	3.500.000
Fonciera	7.920.000	750.000	2.880.000
	11.420.000	2.500.000	6.380.000

Deosebirea totală dintre guvern și mine eră de 3.880.000 lei.

Scăderea celor două dări privitoare la țărani se suiă la guvern la 2.500.000 lei, la mine la 6.380.000 lei. Dacă admitem în cifre rotunde 1.000.000 de contribuabili țărani capi de familii, scăderea guvernului eră de 2,50 lei de contribuabil; cea propusă de mine de 6,38 lei. Propuneam această scădere, pentru a ușurâ în mod mai vădit povara materială sub care suferă țărănimea noastră. Aceasta ar fi sporit autoritatea guvernului în fața țaranului: ceea ce socotiam foarte de nevoie în timpurile grele, în cari ne găsiam de o bună bucată de timp.

Acum sunt nevoit să fac suma nouălor impozite, cari de doi ani apasă țărănimea în mod inutil.

Înainte însă voi face o observațiune.

O nenorocire așa de mare ca foametea generală, care în timp de zece ani ne-a lovit de două ori atât de cumplit, trage după sine compătimirea țerii întregi. O asemenea nenorocire nu provine din vina nimănui, și e drept și omenos ca toți să sară în ajutor, precum când e un incendiu sau o epidemie. Compătimirea în timpurile în cari trăim nu este restrânsă asupra localității sau a țerii în care locuim, ci se întinde peste granițele Statului. Nu am contribuit noi adesea pentru nenorociții din Franța și Italia, fără a fi cetățeni francezi sau italieni? Cu atâta mai mult e o datorie de a compătimi cu concetățenii noștri, când sunt loviți de o nenorocire sau suferă de o greutate mai mare, ce cade asupra lor.

Foametea e una din cele mai mari nenorociri ce poate atinge o țară. Noi am fost atinși de foamete de două ori, în 1899 și 1904, mai ales în 1904, când Statul a fost nevoit să cumpere porumb pentru 36.000.000 lei, ca să nu moară țaranii de foame. Nu e indicat ca să sărim cu toții, să dăm ajutor într'o asemenea calamitate, care atinge clasa muncitoare cea mai numeroasă a țerii? Sunt ei vinovați de această calamitate?

Nu e lucru creștinesc ca această nenorocire să se împartă în mod echitabil între noi toți? Cine plătește din 36.000.000 lei cei 7.850.000, pentru cari s'a votat un împrumut de Stat, de nu noi toți? Cine va plăti restul de 28.150.000 lei, care cere ca anuitate 2.000.000? Numai țaranii? Aceasta ar fi după mine o grea nedreptate. Ar cădea pe fiecare cap de familie un bir de foamete de peste 2 lei în timp de 50 ani.

Situațiunea astăzi în această privire seamănă cu aceea creată de împrumutarea clăcașilor la 1864. S'au emis atunci bonuri rurale 10% pentru 100.000.000 lei plătibili în 15 ani prin anuitățile datorite de foștii clăcași. Când s'a ajuns la capătul celor 15 ani, au rămas neplătite 30 milioane, fiindcă calculul anuităților în timp de 15 ani nu se potrivea cu dobânzile și amortizările aceluiaș period. Ce s'a făcut atunci? S'a contractat un împrumut de 30 milioane, a cărui anuitate s'a înscris în bugetul da-

toriei publice și pe care o plătim noi toți cetățenii Regatului, țărani și proprietari. Tot astfel trebuie să procedem și cu împrumutul de 36 milioane pentru foamete.

Să înșir acum dările nouă cari apasă de doi ani țărăimea.

Dările nouă sunt:

2.000.000 anuitatea celor 28.150.000, rămase din 36 milioane ale porumbului;

4.000.000 darea foametei de 5 lei de familie;

2.880.000 deosebirea impozitului funciar dela 5% la 3%;

3.500.000 taxa vinului pe decalitră;

12.380.000, sau cifră rotundă 12.000.000 lei, adică 12 lei de cap de familie pe an.

Darea personală s'a scăzut din 6 la 4 lei.

Prin urmare, se scad dările cele nouă la 10 lei. Guvernul a crezut că face un mare bine țăranilor, scăzându-le darea personală cu 2 lei. Bine a făcut. Cum nu se gândește însă că adaosul de 10 lei, adică de 5 ori 2 lei, va apăsa pe o familie țărănească de 5 ori mai mult decât ușurarea de 2 lei.

Credeți că aceasta nu o simte țăranul, și că el nu-și face socoteala?

Dacă guvernul ar fi scăzut întreaga sumă ce o propuneam, țăranii astăzi ar sta liniștiți, cu inimă recunoscătoare și încrezătoare, așteptând un viitor bun. Să vă dau o probă despre aceasta.

În anul 1899, venind la Senat, am văzut trei țărani așteptând la intrare. I-am întrebat de unde sunt și ce împrejurare i-a adus în Capitală.

Ei mi-au răspuns că sunt dela Fântăna-Banului, din Dolj, cumpărători de loturi dela 15—25 hectare, că au avut un șir de ani răi, că, neplătind ratele datorite Statului, ministerul de finanțe le-a scos în vânzare toată averea, și sunt în pericol de a rămâne cerșetori cu familiile lor. Ei mai adăogau că de doi ani așteaptă dela Senat ca plângerea lor să fie rezolvată.

Am cercetat în cancelaria Senatului, și am găsit cererea sătenilor. Starea lucrurilor eră că țăranii din diferite părți ale țerii

cumpărase dela Stat loturi de 8 la 25 hectare cu prețuri exorbitante de 1.300, până la 1.800 lei hectarul. Hectarul de 1.800 lei face 2.520 lei falcea sau 900 lei pogonul. Anuitatea la 1.300 lei erà de $82\frac{1}{2}$ lei hectarul, $115\frac{1}{2}$ lei falcea sau $41\frac{1}{4}$ lei pogonul. Anuitatea la 1.800 lei erà de $114\frac{1}{3}$ hectarul, 160 lei falcea sau 57 lei pogonul.

Ieșind din Senat, am găsit pe țărani așteptând la ușa Senatului. Le-am spus că am găsit plângerea lor și că Senatul în curând va rezolvà-o în favoarea lor, și că ei pot să meargă acasă liniștiți.

Țăranii au mulțumit, dar mi-au declarat că au așteptat în satul lor doi ani să se rezolve chestiunea, și că pericolul de a pierde tot ce au, pământ, boi și unelte agricole, e atât de înfricoșat, încât sunt decși de astă dată să aștepte în București soluțiunea ce se va da plângerii lor.

Din întâmplare aveam interimul ministerului domeniilor.

Am stăruit la Senat și la Adunarea deputaților și în două săptămâni s'a votat legea, care reduceà la 1.000 lei hectarul prețul tuturor loturilor, cari treceau peste 1.000 lei hectarul, reduceà dobânde dela 5% la 4% și lungià termenul plății dela 25 la 60 ani.

În zilele trecute, intrând la Creditul funciar rural, am fost întâmpinat de un țăran. Întrebându-l de unde e și ce dorește, mi-a răspuns: — Sunt dela Fântâna-Banului, din Dolj și am venit să te văd, să-ți mulțumesc că ne-ai scăpat de piericiune, sunt acum nouă ani, și să-ți spun că legea din 1899 ne-a pus în picioare și astăzi ne merge bine.

A adăogat că nici ei, nici copiii lor nu vor uità binefacerea legii din 1899, și venind în București pentru daraveri ale lui, a dorit să mă întâlnească și să-mi aducă din satul lor veste bună și mulțumiri.

Iată cum e țăranul român și cum trebuie să priveghem cu toții, ca astfel să rămână și în viitor. De aceea însă trebuie să-l scoatem din ghiarele trusturilor agrare, și să nu-l apăsăm neconținut cu dări nouă.

D-l G. Gr. Cantacuzino, președintele consiliului: D-lor senatori, interpelarea onor. d. Sturdza, astfel cum erà așternută pe hârtie, erà icoana fidelă a interpelării ce mi s'a adresat în Cameră de către tovarășul d-sale de luptă, d-l I. Brătianu, și această interpelare, în esența ei, astfel precum erà scrisă, e identică cu aceea a d-lui Brătianu din Camera suroră.

Mă voiu grăbi însă a zice că modul în care s'a dezvoltat interpelarea d-lui Sturdza e cu totul diferit de acela al d-lui Brătianu.

Trebue să recunosc că modul dezvoltării interpelării d-lui Brătianu a fost cu totul obiectiv. D-sa nu a parcurs regiuni străine interpelării sale, precum a făcut onor. d. Sturdza. Nu a vorbit nici de excedent, nici de Expozițiune; a vorbit pur și simplu în chestiunea trusturilor arendășești.

Cred că bine făcèa d-l Sturdza să imiteze pe d-l Brătianu.

Precum am avut onoare a declarà în Adunarea deputaților, acapararea moșiilor prin arendări în masse mari și compacte de către trusturi puternice constitue un pericol economic și național de o gravitate extremă.

De mult timp această chestiune preocupă guvernul, și dânsa a făcut obiectul unor deliberări numeroase și adânci în sânul consiliilor de miniștri.

Soluțiunea acestei chestiuni nu este însă ușoară.

Prin multiplicitatea intereselor ce o înconjoară, dânsa ridică greutăți juridice însemnate în deslegarea ei și se lovește necentenit de chestiunea importantă a drepturilor câștigate.

Cu toate acestea, această chestiune trebue rezolvită; trebue să se găsească o soluțiune care, pe de o parte, să aducă liniște în spiritele agitate ale țerii, iar pe de alta, să înfrâneze poftelile neînsetate ale unor speculatori rapaci. (Aplauze).

Chestiunea trusturilor arendășești nu este nouă, dânsa a fost ridicată și îmbrățișată de către un membru influent al partidului liberal, pe atunci ministru de finanțe în cabinetul chiar

al d-lui Dimitrie Sturdza, de către d-l ministru de finanțe de atunci Emil Costinescu.

D-sa a arătat atunci pericolul acestor acaparatori și toată suflarea românească a binecuvântat discursul d-lui ministru Costinescu.

Sunt, însă, în drept a întrebă pe onor. d. Sturdza, pentru ce atunci când semnală acest pericol economic și național, pe când d-sa erà la putere, pe când acele trusturi arendășești începeau a deveni periculoase și înfloriau la lumina zilei, pentru ce — zic — d-sa n'a luat nici o măsură în Parlament în contra lor? !... (Aplauze).

Și dacă este așa, pentru ce d-sa vine astăzi să ne învinuească de ceace n'a făcut atunci, pe când putea și când se află la putere? !...

În momentele de față turburate și agitate, nu poate fi vorba nici de legiferare, nici de anchete parlamentare sau extraparlamentare în această chestiune.

Mai înainte de toate, trebuie redată țerii liniștea de care are nevoie... (aplauze), pentru a putea trăi și a se desvoltă conform destinelor ei.

Deslegarea acestei chestiuni cere liniștea cugetării și numai liniște nu putem aveà în aceste momente anevoioase și de durere.

Astăzi datoria imperioasă a guvernului este, înainte de toate, de a asigura ordinea publică turburată și de a impune tuturor respectul legii și al legalității.

Atunci când focul amenință de a mistui casa, nu poate fi vorba de deslegarea unor chestiuni complexe și de soluțiunea unor greutăți însemnate, înainte de a asigura liniștea și ordinea publică.

Guvernul își va împlini această datorie cu înțelepciune, dar cu energie totdeodată (aplauze), și, conștient de misiunea înaltă cu care l-a investit încrederea țerii și a Coroanei, va sta la postul de onoare, în aceste momente turburi și dureroase, ca o santinelă neadormită și credincioasă intereselor superioare și permanente ale țerii, gata a studia și a găsi, după liniștirea spi-

ritelor agitate, soluțiunea cea mai bună pentru deslegarea chestiunii țărănești. (Aplauze prelungite și îndelung repetate).

D-l D. A. Sturdza: Dela interpelarea d-lui Brătianu și până astăzi au trecut multe zile, în cari au crescut grijile noastre.

Eră de datoria mea să nu aduc în discuțiune întreaga chestiune țărănească, căci nu suntem toți pregătiți, dar am crezut că este de datoria mea să vă fac atenți asupra unor puncte de mare importanță pentru vieța noastră.

În fața mișcărilor țărănești, am crezut că e o datorie cetățenească, să fim cu toții trezi și atenți.

Mă întrebă d-l ministru, de ce în timpul când eram la guvern nu m'am gândit la chestiunea aceasta? Singur d-sa a spus, că chestiunea este grea, pentrucă nu este vorba să inventăm un remediu care n'ar fi remediu, ci să aflăm o soluțiune, care să ne asigure un viitor economic plin de prosperitate.

Dar dacă noi național-liberalii nu am făcut nimic, de ce d-voastră, guvernul conservator, ați stat cu mâinile încrucișate și v'ați desfătat în preumblări și concedii?

Nu zic că guvernul să nu fie energic. Atâta zic însă: să fie energic de ambele părți, mai ales cu aceia cărora li se poate aplica zicătoarea: *lăcomia pierde omenia*.

Dar va veni peste puțin timpul când se va vedeà dacă noi ne-am ocupat de această chestiune, când ne vom prezentă cu studii și lucrări fundamentale, cari să ne îndrumeze pe toți la o soluțiune înțeleaptă a chestiunii țărănești.

Am voit prin interpelarea mea să vă fac atenți: întâiu că e necesar să se liniștească spiritele, mai ales cu sfat bun și cu povețe înțelepte; al doilea, cei lacomi să fie aduși la simțiminte omenesti; al treilea, să încetăm a tot apăsă pe cei săraci și nevoiași cu biruri și angarale de tot soiul, căci astfel, în loc să ridicăm buna stare economică a țerii, o scădem.

Iată ce am avut de zis și îmi pare rău că răspunsul d-lui prim-ministru nu mă poate satisface, nici pentru prezent, nici pentru viitor.

II.

MANIFESTUL MAIESTĂȚII SALE REGELUI CAROL I

DIN 12 MARTIE 1907.

PREȘEDENȚIA CONSILIULUI DE MINIȘTRI

CAROL I

Prin grația lui Dumnezeu și voința națională, Rege al României.

La toți de față și viitori, sănătate.

Văzând demisiunea ce Ne-a înfățișat Ministerul Nostru,

Am decretat și decretăm:

Art. I.—Această demisiune este primită de Noi.

Art. II.—D-l Dimitrie A. Sturdza este numit Președinte al Consiliului Nostru de Miniștri și Ministru Secretar de Stat la Departamentul afacerilor străine.

Art. III.— Președintele Consiliului Nostru de Miniștri este însărcinat cu executarea acestui decret:

Dat în București la 12 Martie 1907.

CAROL

Președintele Consiliului de Miniștri,

George Gr. Cantacuzino.

No. 1259.

CAROL I,

Prin grația lui Dumnezeu și voința națională, Rege al României.

La toți de față și viitori sănătate.

Având în vedere decretul Nostru sub No. 1258.

Art. I.—Sunt numiți Miniștri ai Noștri Secretar de Stat:

D-l Dimitrie A. Sturdza, ad interim la Departamentul Războiului.

D-l Spiru Haret, la Departamentul de Culte și Instrucțiune.

D-l Ion I. C. Brătianu la Departamentul de Interne.

D-l Emil Costinescu la Departamentul Finanțelor.

D-l Anton Carp la Departamentul Agriculturii, industriei, comerțului și domeniilor.

D-l Toma Stelian, la Departamentul Justiției.

D-l Vasile G. Morțun la Departamentul lucrărilor Publice.

Art. II.—Președintele Consiliului Nostru de Miniștri este însărcinat cu executarea acestui Decret.

Dat în București, la 12 Martie 1907.

CAROL

Președintele Consiliului de Miniștri.

D. A. Sturdza.

No. 1259.

IN NUMELE M. S. REGELUI,

Chemați la guvern în împrejurările cele mai grele, cerem concursul călduros și patriotic al tuturor, pentru restabilirea liniștii, siguranței și păcii obștești.

Spre a îndestulă cereri drepte și legitime, M. S. Regele a încuviințat a se lua de îndată următoarele măsuri:

Să se desființeze taxa de 5 lei a legii pentru asigurarea în contra lipsei de porumb provenită din secetă.

Să se desființeze cu totul taxa Statului pe decalitrul de vin, percepându-se numai aceea pentru fondul comunal.

Pentru perceperea impozitului fonciar asupra proprietății mici țărănești, venitul pământului să fie socotit întocmai ca acel al proprietăților mari.

Proprietățile Statului, precum și ale așezămintelor publice de binefacere și de cultură națională, să fie căutate în regie, sau arendate deadreptul la țărani.

Să se ia măsurile cele mai temeinice pentru a întări băncile populare, ca ele să poată ajuta pe țărani în arendări de moșii.

Măsurarea dreaptă a pământurilor date în învoeli și răfuirea cinstită a socotelilor agricole vor fi supravegiate, pedepsindu-se cu cea mai mare asprime măsurările și răfuele false.

Se va pregăti o lege pentru ușurarea învoelilor agricole.

Pământurile de cultură date în bani se vor plăti în bani. In-

voelile de munci agricole vor arăta felul și cătimea acestor munci, iar plățile se vor răfui după prețurile obicinuite din timpul când munca se face. Munca agricolă cu care se îndatorează un cap de familie nu va întrece puterea acesteia. Pentru banii dați înainte pe muncă sau pentru rămășiți de munci plătite nu se va lua o dobândă mai mare de 10 la sută pe an; dobânda nu se va schimba într'o reducere a prețurilor învoelilor. Nu se va îngădui ca în învoelile agricole să se pună sarcine «pe nume», ci sarcinele vor trebui totdeauna să fie proporționate cu numărul de pogoane date fiecărui locuitor în învoeală.

Pe moșiile arendate țăranii vor plăti pământurile închiriate lor cu un spor de cel mult o treime peste valoarea acestor locuri după contractul de arendare.

Se va pregăti o lege pentru ca nici un arendaș sau tovărășie de arendași să nu poată ținea în arendă mai mult de două moșii, cuprinzând împreună o întindere de 4.000 hectare, fie arendarea directă sau indirectă, sub orice formă ar fi, fie prin rude, slujbași sau persoane interpușe.

Se va pregăti o lege prin care se înființează dregătorii administrative, cari să reguleze și să garanteze aplicarea legilor și regulamentelor privitoare la învoelile agricole.

Se va pregăti o lege pentru înființarea Casei rurale, spre a înlesni țăranilor luarea în arendă și cumpărarea de proprietăți.

Acestea sunt dorințele M. S. Regelui și ale guvernului său.

În aceste zile de grea suferință obștească, rugăm pe toți Românii, de orice treaptă și condițiune socială, să dea guvernului tot ajutorul ce este în putința lor pentru readucerea liniștii și buneii rândueli întemeiate pe dreptate.

Trebue să intrăm în noul an agricol cu încredere în viitor și cu muncă pacinică și spornică. Neorânduelile nu pot trage după sine decât foamete și sărăcie.

Guvernul își va da toate silințele pentru ca legile să fie aplicate cu sfințenie și pentru ca nedreptatea și apăsarea să fie înlăturate; dar guvernul este tot odată hotărât a înfrâna cu energie

neorânduile și a pedepsi cu asprime pe cei cari ar căută să se folosească de prădăciuni.

București, în 12 Martie 1907.

D. A. Sturdza, președintele consiliului de miniștri, ministru de externe și ad interim la războiu.

Spiru Haret, ministrul cultelor și al instrucțiunii publice.

Ion I. C. Brătianu, ministrul de interne.

Emil Costinescu, ministrul de finanțe.

Anton Carp, ministrul agriculturii, comerțului, domeniilor și industriei.

Toma Stelian, ministrul justiției.

Vasile G. Morțun, ministrul lucrărilor publice.

(*Monitorul Oficial* din 13/26 Martie 1907).

ADUNAREA DEPUTAȚILOR

ȘEDINȚA DELA 13 MARTIE 1907.

Președința d-lui Președinte: C. Cantacuzino-Pașcanu.

Prezenți 125 deputați.

Nu răspund la apelul nominal: 56 deputați.

D-l D. A. Sturdza, Președinte al Consiliului, dă cetire următorului Mesagiu Regal:

Domnilor Deputați,

Primind demisiunea Ministerului Meu prin decretul No. 1.258 și 1.259 dela 12 Martie, și 1.300 de astăzi, am numit Miniștri ai Mei Secretari de Stat, pe:

D-l Dimitrie A. Sturdza, Președinte al Consiliului de Miniștri și Ministru Afacerilor străine;

D-l Spiru Haret la Departamentul Cultelor și Instrucțiunii;

D-l I. I. C. Brătianu la Departamentul de Interne;

D-l Emil Costinescu la Departamentul Finanțelor;

D-l Anton Carp la Departamentul Agriculturii, Industriei, Comerțului și Domeniilor;

D-l Toma Stelian la Departamentul Justiției;

D-l Vasile Morțun la Departamentul Lucrărilor publice;

D-l General Alexandru Averescu la Departamentul Războiului.

Eu fac cunoscut Domniilor-Voastre despre aceasta.

CAROL.

Președintele Consiliului de Miniștri.

D. A. Sturdza.

No. 1.303.
13 Martie 1903.
București.

Domnilor Deputați,

Zilele prin cari trecem noi sunt zile foarte grele și de mari suferințe sufletești.

Cu toții stăm îngrijiți și mare este și datoria, care cade asupra noastră, cari ne prezentăm dinaintea Domniilor-Voastre, după ce Maiestatea Sa ne-a chemat să formăm Ministerul.

Situația este atât de gravă, încât cred că nu numai un om, dar nici mai mulți oameni nu ar putea s'o liniștească, decât dacă toți vor fi pătrunși și cuprinși de simțimântul datoriei ce avem de a lucra, nu ca partid, ci ca cetățeni, ca fii ai acestei țeri, strâns uniți, pentru a înlătura un mare pericol.

Sunt, între Domniile-Voastre, unul dintre cei mai bătrâni. Am luat parte o jumătate de secol la toate evenimentele cele mai importante și am văzut trecând peste noi zile grele, zile de acelea la cari ne întrebam, cum va fi ziua de mâine și cum vom ieși din încurcăturile în cari ne aflăm. Dar greutățile acelea proveniau din situațiunea nesigură a Statului Român. Luptam pentru a convinge lumea despre vitalitatea neamului românesc și a Statului Român, cari trecuse prin secole de mari primejdii. Grea a fost munca noastră și adesea împrejurările erau atât de încurcate, încât se părea că vom fi zdrobiți și că destinați suntem să pierim.

Am învins toate dificultățile și am ajuns să fundăm o țară independentă, cu pozițiune în lume. Deodată, în mijlocul acestei situațiuni, ne găsim dinaintea unei încurcături interne din cele mai mari, din cele mai complicate, care s'gudue din temelie Statul nostru.

Suntem cu toții cuprinși de grija cea mai mare, ca nu edificiul deabiă clădit să fie desființat — și ce durere sufletească — desființat de noi înșine. Se impune deci nouă, tuturor, datoria de a uita ce ne desparte unii de alții, deosebirile noastre de vederi, urile și resimțimintele noastre, luptele noastre personale. Se impune să ne dăm mâna unul altuia, mână sinceră și frățească, ca țara să iasă din nevoi și să izbutim ca liniștea, de

care ne-am bucurat în timp de patru decenii, să fie din nou restabilită. *Mai cred încă, și îndrăznesc să o spun, și mai ales mă bucur că pot să o spun dinaintea Domniilor-Voastre, că chestiunile ce suntem chemați a rezolvi, după ce vom fi restabilit ordinea în țară, trebuie să fie rezolvite, ca în timpul fundării acestui Regat, prin conlucrarea frățească a tuturor, ca astfel, scăpând România, să-i întemeiem un traiu, care să îndepărteze dela noi reînnoirea sfâșâierilor interne, cari au desființat totdeauna state și popoare mari.*

De aceea, Domnilor, vă rog cu căldură și din toată convicțiunea unei inimi sincere, nu să treceți în rândurile partidului național-liberal, ci să rămâneți partid conservator, dar să facem și noi și voi cu putință, ca să ne unim în cugetarea, că la un loc reprezentăm un interes superior, acela al existenței noastre comune ca Stat și ca națiune. Fac un apel la simțimintele patriotice ale Domniilor-Voastre, nu ca să sprijiniți un guvern național-liberal, ci ca să sprijiniți guvernul țerii, chemat a restabili liniștea și ordinea, atât de adânc sguđuite în momentele de față. Dezordinea trebuie să înceteze, și ea va înceta, îndată ce vom voi cu toții, ca ea să înceteze. Nu trebuie să uităm că cei răătăciți, cari astăzi fac aceste dezordine, nu numai sunt concetățenii noștri, dar muncesc ca și noi pentru desvoltarea și prosperitatea țerii — noi cu învățătura și educațiunea noastră superioară, — ei cu munca mănosului nostru pământ. Să le deschidem ochii fraților noștri, astăzi răătăciți și răsvrățiți, că oamenii nu pot trăi nicăiri și niciodată în dezordine, și că anarhia trage după sine mari suferințe, cari duc la sărăcie și la tâmpire sufletească. Dezordinea este adesea produsă prin o exaltațiune și o impaciență bolnăvicioasă. Acestea trebuie să fie trecătoare, cum trebuie să fie trecătoare în vieța omenească toate relele.

Am convingerea, că vom izbuti a liniști situațiunea, a reintra în ordine și a vindecă rănile cele mari, cauzate prin zilele acestea turburate. Dar trebuie să fim, în aceste momente periculoase, uniți, strânși uniți, uniți frățește.

Mă adresez la bunăvoința Domniilor-Voastre, ca să ne dați sfat bun, ajutor inimos!

(Aplauze prelungite și îndelung repetate).

D-l Take Ionescu. Domnilor Deputați! La apelul domnului Prim-Ministru, vorbesc în numele marei majorități, aproape al unanimității Camerei, făgăduind tot concursul nostru, nu numai al voturilor noastre, dar concursul nostru întreg, cu sufletele curate, la opera guvernului de restabilirea păcii în această țară. (Aplauze prelungite).

Domnilor Deputați! Avem toți sentimentul, că s'a întins asupra cerului României un nor greu, sub care înăbușim. Să fie și un colț de lumină, să fie încetarea urilor, încetarea chiar a resentimentelor juste, uitarea luptelor trecute, să ne bată la toți inima împreună, pentru scăparea patriei! (Aplauze prelungite).

Forța publică, un partid numeros, toate sunt de partea guvernului; dar putem să-i dăm și noi un bun prețios, atât astăzi pentru suprimarea revoltei, cât și mâine când va fi să se vindece relele acestei țeri, cu jertfe din partea tuturor partidelor sociale. (Aplauze prelungite).

Acest bun prețios, Domnilor, este unanimitatea conștiințelor — căci am fost și eu în guvern și știu că numai atunci poți să lovești cu tărie, să judeci cu dreptate, când n'ai grijă că vei fi atacat de nicăieri, când ai conștiința că vei fi susținut de toți. (Aplauze prelungite).

Ceeace am fi cerut noi dela alții când eram la guvern, să dăm cu inima largă, să dăm fără nici o restricțiune guvernului Maiestății Sale. (Aplauze îndelung prelungite).

D-l I. Lahovari. Domnilor! îmi rămâne puțin de zis după cuvintele elocinte și călduroase ale domnului Take Ionescu. Cu toate acestea, țin și eu să declar sus și tare în această adunare guvernului Maiestății Sale, în zilele grele prin cari trecem, în nenorocirea cu atât mai dureroasă, cu cât altă dată răul ne veniă dela vrăjmași, dela străini, și astăzi răul ne

vine prin mâna fraților noștri, fiilor noștri, — că în aceste împrejurări sunt gata a da tot concursul pentru restabilirea ordinii și pentru salvarea păcii sociale în această țară.

În plină perioadă de prosperitate, de înflorire, când magazinele noastre gemeau sub povara bogățiilor produse de munca noastră și de fecunditatea anului trecut, când anul tot atât de frumos și îmbelșugat se arată, s'a deslănțuit asupra țerei o criză nemai pomenită, cum în 40 de ani de Domnie glorioasă și pașnică a Maiestății Sale nu s'a văzut încă.

Casa e în pericol să ardă; datoria noastră a tuturor, lăsând la o parte toate recriminările, toate imputările, este ca întâiu să stingem focul și pe urmă, cu inima curată și mână în mână, să lucrăm ca să studiem de aproape cauzele acestor rele atât de adânci, să vedem ce a putut provoca această catastrofă, și să împiedicăm, prin stârpirea cauzei, reîntoarcerea răului pentru zilele viitoare. Atât.

Dl- P. P. Carp. Domnule Președinte! Ca și domnul Președinte al Consiliului, sunt și eu unul din bătrânii țării, și eu am în dosul meu aproape 45 de ani de vieță politică, și pot să spun, fără teamă de a fi desmințit, că niciodată nu mi-am dat sufletul numai cu gura; când l-am dat, l-am dat cu totul, dar niciodată n'am promis ceva, despre care nu știam, dacă am să pot să-l îndeplinesc.

De aceea, promisiunea mea față cu Domnul Președinte al Consiliului are să fie îngrădită de oarecari rezerve. Cât pentru ajutorul nostru, ca să se potolească vijelia ce a dat peste noi, el este asigurat guvernului, și cred că domnul Președinte al Consiliului nu se îndoeste de aceasta. Dar, ca să luăm noi de pe acuma angajamentul, cum că avem să primim — ca să nu întrebuițez cuvântul de revoluțiune — reforma socială, care este conținută în Manifestul de astăzi, din Monitor, aceasta, Domnule Președinte al Consiliului, nu v'o pot promite.

Nu se promet lucruri sub imperiul fricei și sub imperiul răsvrătirii, al teroarei și al rușinei. (Aplauze prelungite).

Lucrurile acestea ating interese multiple, interese mari, interese cari ar trebui să fie sacre și domnilor dela guvern, precum ne sunt sacre și nouă. În țara aceasta n'avem numai săteni, în țara aceasta avem proprietari, în țara aceasta avem cultură, în țara aceasta avem o muncă, care reprezintă o strădanie acumulată a multor decenii, și care în momentul de față se distruge.

Și toate aceste au dreptul la solitudinea noastră. Dacă avem un guvern, este ca să ne apere; și dacă plătim impozite, să plătim ca să fim siguri, că munca noastră este asigurată.

Ei, Domnii mei, o repet, aceste lucruri nu se pot gândi, nu se pot vota în momentele în cari suntem ocupați cu înăbușirea unei răsvrătiri puternice.

De aceea îmi fac rezervele mele. Sunt dintre acei cari, toată viața lor, au căutat să facă ceva pentru săteni, și dintre oamenii politici de astăzi sunt acela, care a făcut mai mult pentru săteni, decât toți domniile voastre. (Aplauze).

Prin urmare, nu mi se poate imputa mie, că inima mea nu bate tot atât de caldă pentru săteni cum bate inima voastră. Dar știu că este o solidaritate între clase, și știu că dacă trebuie să ne preocupăm de săteni, trebuie să ne preocupăm și de cealaltă populațiune a țerii.

De aceea zic: reformele cari le propuneți Domniile-Voastre nu vă promit că le vom da astăzi; tot ce vă pot promite este să le discut cu sânge rece la venirea lor. Tot ce vă pot promite este să nu redați din partea mea nici un pas, nici o faptă, care să nu fie călăuzită de ținta care trebuie să o urmărească orice om politic, de a nu proceda cu ură între clase, ci cu armonie și iubire între clase. (Aplauze prelungite).

Ca să atingem această țintă, nu este decât un mijloc: să fim dreți față cu toată lumea.

Aceasta, Domnule Președinte al Consiliului, vă promit, mai mult nu. (Aplauze prelungite).

D-l D. A. Sturdza, Președinte al Consiliului. Domnilor Deputați! Ca un om bătrân al țerii, sunt adânc emoționat — vă rog

să credeți cu toții—nu pentru că stau aci pe aceste bănci pline de răspundere, dar pentru că asist la unul din momentele cele mai înălțătoare ale vieții noastre.

Nu venim să vă impunem nici o lege, nici astăzi, nici mâine, nici poimâine. Astăzi vă cerem concursul Domniilor-Voastre, ca să ne ajutați a liniști țara. Numai după ce ea se va liniști pe deplin, ne vom adresa la Domniile-Voastre, nu ca la adversari, ci ca la prieteni, pentru ca cu toții, nu ca două câmpuri inimice, ci ca oameni cuminți, conștienți de datoria lor, devotați țerii, să așezăm astfel rostul puterii noastre, ca așezământul ei să nu fie numai o umbră de prosperitate, ci o stare de fericire dăinuitoare, puternic fundată, și care să treacă dela noi bătrânii la copiii și copiii copiilor noștri, și la urmașii acestora. (Aplauze prelungite).

Să ne unim cu toții, cu inimă curată, ca să dăm soluțiune chestiunilor celor mai grele ce sunt de rezolvit într'o societate omenească, acelor chestiuni menite să aducă pacea și înfrățirea între toți fiii acestei țeri. (Aplauze prelungite).

Astăzi, în aceste momente înălțătoare, nu pot decât să mulțumesc, și încep cu d. Carp, care și-a făcut niște îngrădiri, ce erau de sine înțelese, ca existente. Nu m'am gândit niciodată a impune cuivă ideile mele sau ale partidului căruia aparțin. Un singur lucru am cerut: ca acum, în momentele de față, să ne prezentăm uniți dinaintea țerii; dinaintea străinătății și dinaintea fraților noștri rătăciți și răsvrățiți, cari fac un mare rău și lor, și nouă și țerii întregi. Să ne unim cu toții ca să îndreptăm această stare de lucruri, pentru ca asemenea împrejurări să nu se mai poată întâmpla în viitor în țara noastră; să ne unim cu toții într'o singură cugetare, să facem dreptate tuturor, și unora și altora, și celor mici și celor mari, și să căutăm ca cei mari să înțeleagă că trebuie să iubească pe cei mici, iar cei mici să știe că și ei au să-și facă datoria lor cu iubire și credință către cei mari, și că nimeni în această Țară Românească nu

este îndreptăţit să se uite la fratele său cu duşmănie. (Aplauze prelungite).

Mulţumesc, în deosebi, domnului Take Ionescu şi domnului Ion Lahovari, cari au vorbit cuvinte inimoase, cuvinte calde, cuvinte cari ne inspiră tuturor încredere, nu numai guvernului, ca să-şi îndeplinească datoria, dar tuturor reprezentanţilor naţiunii. (Aplauze prelungite şi îndelung repetate).

Am fost unul dintre aceia cari am combătut mai tare guvernul conservator; declar însă că nu păstrez în inima mea nici cele mai mici resentimente sau reticenţe. Ţin să dovedesc aceasta în public, fiindcă trebuie să ştie ţara întreagă, în mod vădit, cum stăm astăzi unii şi alţii. Să ştie toţi cum înţeleg situaţiunea acei cari au îndatoriri mari asupra lor, fiindcă stau la guvern. Ţin să arătăm dinaintea ţerii, că formăm o unanimitate de încredere şi de muncă, că nu mai trăim sub imperiul urii, al duşmăniei, al resentimentelor, ci sub semnul înalt al datoriilor noastre către patrie, deci şi cu toţii să scoatem ţara din nevoile în cari se află. (Aplauze prelungite şi îndelung repetate).

(D-1 Preşedinte al Consiliului părăseşte fotoliul său şi, ducându-se la locul domnului deputat Take Ionescu, îi strânge amândouă mâinile timp de mai multe minute, în aplauzele întregii Camere. Apoi Domnia-Sa se urcă la locurile domnilor deputaţi I. Lahovari şi P. P. Carp, strângându-le mâna în aplauzele unanime ale Adunărei).

ŞEDIŢA DELA 14 MARTIE 1907

Preşedinţa domnului Preşedinte C. Cantacuzino-Paşcanu.

Prezenţi: 137 deputaţi.

Nu răspund la apelul nominul 44 deputaţi.

D-1 D. A. Sturdza, Preşedintele Consiliului: Ţin cu această ocaziune a vă spune, că guvernul îşi dă toate silinţele pentru

ca răskoalele, cari ne îngrijesc pe toți, să fie în cel mai scurt timp reprimare și să reintrăm în ordine și liniște. (Aplauze).

Măsurile cele mai energice s'au luat și sper că, cu ajutorul Domniilor-Voastre și cu conlucrarea tuturor cetățenilor, vom izbuti, ca dezordinea să înceteze cât mai curând. Nu pot fixa o zi, dar o pot anunța cu siguranță.

Semne bune sunt. În județele Covurluii și Putna au început proprietarii și arendașii să se învoească cu țăranii pentru muncile agricole. Exemplul acesta bun va fi urmat și în alte părți, căci este în interesul nostru al tuturor, și al țării întregi. Vor înțelege țăranii, că prin dezordine pot suferi proprietarii, dar vor suferi și ei mai mult, căci dezordinea distruge, nu clădește.

Cred că noi cu toții și în deosebi Domniile-Voastre, întorcându-vă în județe, veți contribui, prin sfaturile ce veți da, ca lucrarea frățească a tuturor să restabilească ordinea și liniștea pretutindenea. (Aplauze).

D-l George Gr. Cantacuzino. Domnilor ! Am regretat foarte, că împrejurări neatârinate de voința mea m'au împiedicat ieri a asista la ședința patriotică a acestei Camere.

Avusesem însă onoarea, chiar în dimineața zilei de ieri, de a convorbi cu onoratul domn Președinte al Consiliului, D. Sturdza, și cu d-l Ion Brătianu, Ministru de Interne, și de a stabili împreună programul legilor, pentru cari Guvernul liberal cere concursul Camerei conservatoare în această sesiune.

Precum v'ați putut încredința înșivă, măsurile propuse de guvernul liberal nu au atins nici unul din principiile conservatoare, cari fac parte din crezul nostru politic.

Și de aceea, cu inimă curată și fără ezitare, am adoptat toate măsurile propuse de Guvernul Maiestății Sale.

Fac însă rezervele mele în aceea ce privește întrebarea cuvântului de Casă Rurală în apelul adresat țării de Guvernul liberal.

Sper că d-l Președinte al Consiliului nu va adopta nici o

măsură, care va tinde la desființarea mării proprietăți, care a contribuit atât de mult la prosperitatea țerii, și că se va călăuzi, în reformele ce va face, de înțelepciunea și cumpătarea, cari constituiesc calitățile de frunte ale omului de Stat.

Exemplul de înfrățire și de patriotism ce au dat țerii în aceste grele împrejurări partidele noastre politice constituie un act și frumos și înălțător.

Amintirea luptelor politice dintre noi a dispărut ca prin farmec dinaintea pericolului comun, și vom găsi, în iubirea de țară, puterea necesară a învinge greutatea covârșitoare ale situațiunii.

În adevăr, nici unul dintre noi nu va precupeți domnului Sturdza tot sprijinul nostru pentru înfrânarea dezordinii care bântue țara și pentru rezolvarea într'un mod înțelept a chestiunii țărănești.

În această privință Guvernul d-lui Sturdza poate conta pe tot sprijinul partidului conservator și totdeodată pe patriotismul său. (Aplauze).

D-l D. A. Sturdza, Președintele Consiliului. Domnule Președinte! Precum am mulțumit ieri domnului Carp, domnului Take Ionescu, domnului Ion Lahovari pentru cuvintele de înfrățire cari le-am auzit, mulțumesc astăzi domnului Cantacuzino pentru cuvintele pașnice și înțelepte cari le-a rostit. Cu toții să ne gândim la rezolvarea chestiunilor la ordinea zilei de astăzi și la acelea ale zilei de mâine. Pentru ziua de astăzi înțelegerea dintre noi s'a făcut din minutul, în care am cuprins în întregimea lui pericolul în care ne aflăm. Imediat am pus mâna la lucru și, în ședințele de ieri și de astăzi, am găsit iute soluțiunile necesare pentru momentul actual.

În cât privește reformele cari sunt de făcut și cari dovedesc a fi necesare tocmai prin împrejurările nenorocite în cari ne aflăm, și prin cuvântările ce s'au rostit din toate părțile, aceste reforme se cuvine să le rezolvăm iarăș prin o comună înțelegere a tuturor partidelor, pentru că îndreptății suntem cu to-

ții, ca să luăm parte la schimbările importante, cari se fac cu timpul în sânul societății noastre.

Dela stabilirea noastră ca Stat modern n'au fost chestiuni mai grave de rezolvat decât acelea cari stau astăzi dinaintea noastră. Sper că nu vom păși la rezolvarea lor, nu numai zicând fiecare opiniunea noastră, dar cugetând totdeodată, cum să ne înțelegem asupra deciziunii de luat, conduși fiind în munca noastră de cumpăneală și înțelepciune.

Nu înțelegem ca noi să astupăm gura nimănui și să nu luăm în considerațiune opiniunile cari se vor emite, mai ales opiniuni cari se vor emite din părțile acelea, cari sunt autorizate a le emite. Astfel s'a procedat în trecut în reformele cele mari, cari s'au desăvârșit, astfel vom proceda și în viitor.

Din nenorocirea care ne lovește astăzi am tras o învățătură chiar în aceste momente solemne prin cari trecem, și anume, că nu cu vrăjmășie, cum din nenorocire adeseori s'a întâmplat, ci în comună lucrare, în comună consfătuire, să căutăm să punem o temelie a împăciuirii țerii, care nu se mai poate surpă.

Nu rămâne îndoială, că uneltirile cari au produs răscoalele țărănești, au produs nu numai pagube materiale, dar au atins pozițiunea țerii în statele Europei. Este o știrbire a acestei pozițiuni, pe care noi suntem datori să o facem să dispară.

Să regulăm legislația noastră socială astfel, ca să nu satisfacă numai momentului actual, dar pentru mult timp viitor, pentru a nu se împiedică desvoltarea normală a prosperității materiale, de care totdeauna trebuie legată desvoltarea prosperității morale și culturale. Răul produs de răscoalele ce ne îngrijesc este, că suntem aruncați cu câțivă ani înapoi — oricât de scurți sau de lungi i-ar socoti cineva — și de aceea mulțumesc din toată inima și domnului Cantacuzino, că a întins o mână frățească, astăzi în Parlament, ieri în convorbirea ce am avut cu domnia-sa, dar și în altă convorbire anterioară cu domnia-sa, care a rămas secretă până acum, dar care o vădesc astăzi dinaintea țerii. Această convorbire din Noemvrie trecut a avut loc nu în preve-

derea răscoalelor, dar în prevederea situațiunii europene, care ne pare îngrijitoare, și care ne impune la amândoi să avem o preschimbare de idei. Adaog că inițiativa acestei întrevederi a venit dela d-l Cantacuzino.

Astfel stă dar constelațiunea evenimentelor, că ea ne-a împins să ne gândim la îndeplinirea datoriei noastre către țară, care ne impune — oricare ar fi deosebirea dintre noi — să lucrăm în momente îngrijitoare astfel ca, în loc ca deosebirile să se accentueze mai tare, să ajungem la o înțelegere frățască și comună. Am convingerea, că am asigurat în zilele acestea de nenorocire un nou progres al puterii noastre.

D-l Al. Marghiloman. Când cu toții promitem guvernului concursul nostru pentru restabilirea ordinii, presupun că nu facem numai o manifestațiune platonice, ci că ne rezervăm fiecare, în limita puterilor, să aducem contribuția noastră la această operă comună.

Azi mă mărginesc să semnalez d-lui Președinte al Consiliului faptul următor:

Pe cale de presă, s'a răspândit un apel abominabil la rezervați și congediați, provocându-i la nesupunere și la întoarcerea armelor în contra armatei. Nu voi comite nesocotința să repet nimic din acest apel, pentru că nu vreau să-i dau publicitatea pe care o au cuvintele noastre. Mă mărginesc numai să depun acest jurnal înaintea d-lui Președinte al Consiliului, și mă raportez la înțelepciunea domniei-sale, dacă nu crede domnia-sa că este de datoria guvernului de a face, ca o propagandă așa de odioasă să înceteze cu o zi mai înainte. (Aplauze prelungite și îndelung repetate).

D-l D. A. Sturdza, Președintele Consiliului. Domnilor, este în afară de orice îndoială, că răscoalele țărănești au fost organizate cu multă viclenie și îndrăzneală. Despre aceasta am vorbit ieri cu d-l Cantacuzino. (Aplauze prelungite). Dar vă rog să nu acuzăm pe nimeni și mai ales să nu ne acuzăm pe noi înșine.

Am trecut în jumătatea de secol prin mari dificultăți, pe cari cei tineri dintre noi nu le-au văzut și nici nu și le pot închipuî cum au fost. Adesea nu se știă cursul zilei. Acele dificultăți nu au fost organizate de noi înșine cu o premeditare oarecare, ci ele s'au ridicat din împrejurările în cari trăiam, rămășițe triste din zilele de ticăloșie prin cari am trecut. Să nu uitați că împrejurul nostru multe focuri ard de mai mulți ani. Poate cinevâ să nege că acestea nu au avut și ele influență asupra noastră?

Guvernul are cunoștință de publicațiunile mizerabile, cari au împins la răsculări și la acte de sălbătăcie. (Aplauze prelungite).

Nu cred că se află în societatea noastră un om cu mintea sănătoasă, care să aprobe acele publicațiuni și răskoalele, cari sunt produsul lor. Numai niște discreierați, niște oameni fără conștiință, pot îndrăzni să dărâme clădirea atât de greu ridicată a Statului nostru, și să arunce poporul românesc în noianul unei întunecimi, din care să nu mai iasă, să încerce, cu mână criminală, a sguduî și dărâmă fundamentele Statului. Asemenea încercări criminale nu vor reuși. Am dovedit în zilele acestea, că în asemenea zile de mare pericol sărim cu toții, având conștiință, că la capătul unor asemenea uneltiri stă pentru veșnicie robirea patriei și desființarea neamului românesc, robirea materială, morală, politică și culturală, de care nu vom mai putea scăpa. Eu nu cred că se va găsi un Român, care să se facă vinovat de o asemenea crimă, distrugerea patriei și a neamului său.

Mulțumesc domnului Marghiloman, că aci în Parlament, a dat ocaziunea ca să preschimbăm ideile noastre și să arătăm țerii, că condamnăm tendințele criminale ale acestor publicațiuni. Este bine să se știe, că precum reprimăm dezordinele cu asprime, tot astfel vom reprimă și încercările anarhice, cari nu produc, oriunde se ivesc, decât izbucnirea instinctelor sălbatice ale omului, fără a aduce vreo îmbunătățire, din contra dând loc la mari și grele suferințe.

ȘEDINȚA DELA 15 MARTIE 1907.

Președința domnului Președinte C. Cantacuzino-Pășcanu.

Prezenți: 140 deputați. Absenți 41.

D-l D. A. Sturdza, Președintele Consiliului, dă cetire Mesa-
giului, care însoțește proiectul de lege relativ la proclamarea
stării de asediu prin Decret Regal, și cere să se ia acest pro-
iect de lege în desbatere, pentru ca să fie prezentat și Senatului.

— Se pune la vot urgența și se primește și Adunarea trece
în secțiuni.

D-l Take Ionescu, raportor, dă cetire următorului raport și
proiect de lege:

Comitetul delegaților de secțiuni, compus de DD. Cincu Nes-
tor, Brătășanu Paul, Xenopol N., Greceanu D., Cantacuzino
Gr. G., Lahovari Scarlat și subsemnatul; întrunindu-se în 15
Martie a. c., sub președința Domnului G. Gr. Cantacuzino,
a luat în discuțiune proiectul de lege relativ la dreptul Guver-
nului de a proclamă starea de asediu, în conformitate cu le-
gea din 1864, și l-a adoptat în unanimitate.

PROIECTUL DE LEGE.

*In împrejurările grave prin cari trecem, până la stabilirea
ordinei și liniștei, starea de asediu va putea fi declarată prin
Decret Regal în cuprinsul legii din 10 Decembrie 1864.*

D-l G. Gr. Cantacuzino. Domnilor Deputați! Măsura propusă
de Guvern, prin proiectul de lege de față, este pe deplin le-
gitimată prin gravitatea împrejurărilor.

Atunci când țara se află pe marginea prăpastiei și când no-
țiunea dreptului este într-o atâta întunecată, încât suntem ame-
nințați de a vedea reînviindu-se timpurile de barbarie dispărute,
numai măsuri energice pot scăpa țara care se află în pericol.

Salvarea patriei trebuie să fie legea supremă. Latinii traduc
această idee prin aforismul următor:— *Salus reipublicae su-
prema lex esto.*

În numele partidului conservator dau adeziunea deplină proiectului de lege prezentat de Guvern. (Aplauze prelungite).

D-l D. A. Sturdza, Președintele Consiliului. Mulțumesc, domnilor, din nou pentru încrederea pe care o aveți în noi. Vom depune toate silințele noastre ca ordinea să fie restabilită. Un Stat fără ordine și fără liniște nu numai nu poate prospera, dar dă înapoi și se distruge.

Este înălțător acest aspect, pe care îl dăm azi țerii dinaintea unei stări atât de îngrijitoare, că atâți bărbați de Stat, bătrâni și tineri, din toate partidele, își dau mâna pentru a repune lucrurile în rânduială în țara noastră. Aceasta este un aspect înălțător, care va pune fundamentul unei munci viitoare spornice pentru țară.

O muncă spornică, în orice direcțiune a muncii omenești, nu poate să fie bazată decât pe o liniștită cugetare, o matură chibzuire și o armonie între cetățeni, ca fiecare să-și îndeplinească datoria ce are către patrie, către popor și către Rege. Care datorie omenească este mai mare decât o mănține țara intactă în toate puterile ei de muncă și de dezvoltare. Cred că suntem cu toții pătrunși de această situațiune. Mulțumesc din nou, că acest Parlament ne dă ajutorul pe care ni-l dă, și care s'a rostit cu atâta căldură prin frunțașii lui. (Aplauze).

— Se pune la vot luarea în considerare și se primește.

— Articolul unic se primește fără discuție. — Se pune la vot cu bile proiectul de lege în total și rezultatul scrutinului este: — Votanți 122, Bile albe 121, Bile negre 1.

D-l Președinte proclamă că Adunarea a adoptat proiectul de lege.

D-l I. Florescu. Domnilor Deputați! Rog pe domnul Președinte al Consiliului și pe onorabilul Guvern, prezidat de Domnia-Sa, ca în timp cât mai neîntârziat să vină să voteze o lege de recompensă națională pentru văduva și cei patru copilași ai bravului locotenent Nițulescu, mort la răscoalele dela Stănești, care, luptând brav, a fost complet mutilat și ieri s'a făcut immor-

mântarea sa. Numele său va fi scris cu litere de aur în cartea neamului românesc. In ceea ce mă privește, cred că sunt interpretul unanimității Camerei, trimitând condoleanțele noastre sincere întristatei sale familii. (Aplauze).

D-l General Al. Averescu, Ministrul de Răsboiu. Domnilor Deputați! De sigur Statul nu va lipsi, ca să recunoască meritele acelora, cari le-au avut în împrejurările grele prin cari trecem. (Aplauze).

D-l D. A. Sturdza, Președintele Consiliului. Domnilor Deputați! Peste câteva momente avem să ne despărțim și țin din nou a vă arăta recunoștința noastră, a celor dela guvern, pentru sprijinul care l-ați dat și pentru manifestațiunea patriotică, care s'a desăvârșit în ultimele zile. Vor rămâne zilele acestea zile memorabile pentru cei prezenți, dar vor avea răsunet și vor influența în viitor mai depărtat, căci asemenea acte vrednice sunt menite a ridica țara, a da rezultate mănoase.

Din inimă vă mulțumesc.

Acum voiu ceti Decretul de închidere.

Să încheiăm sesiunea Adunării Deputaților, cum a încheiat-o Senatul. Să dea Dumnezeu să ieșim din dificultățile în cari ne aflăm! Să trăească Regele Carol cel Înțelept! Să trăească România!

Domnilor Deputați,

Trecem în momentul de față prin însemnate greutăți și mari îngrijiri. Gândurile tuturor sunt îndreptate spre restabilirea ordinii și liniștii turburate.

In aceste împrejurări, Adunările legiuitoare au fost la înălțimea chemării lor, însuflețite de un patriotism luminat. Ele au dat fără ezitațiune concursul lor prețios Guvernului Meu. S'a dovedit încă odată, că atunci când o primejdie ne amenință, toți fiii țării se unesc în singura cugetare de a-și împlini datoria către patrie. Energica manifestare de astădată își va da roadele ei binefăcătoare în preezent și în viitor.

Vă mulțumesc călduros, că în aceste momente grele, cari ne umplu pe toți de întristare, M'ați încunjurat cu iubire și devotament. Să rugăm pe Atotputernicul Dumnezeu să ne ocrotească și să conducă pașii noștri.

Eu declar închisă sesiunea Corpurilor Legiuitoare.

CAROL.

Președintele Consiliului de Miniștri și Ministru Afacerilor străine: *D. A. Sturdza.*

Ministru Cultelor și Instrucțiunii: *Sp. Haret.*

Ministru de Interne: *Ion I. C. Brătianu.*

Ministru de Finanțe: *E. Costinescu.*

Ministrul Agriculturii, Industriei, Comerciului și Domeniilor: *Anton Carp.*

Ministrul Justiției: *T. Stelian.*

Ministrul Lucrărilor publice: *V. G. Morțun.*

Ministrul Războiului: *General Al. Averescu.*

No. 1358.

15 Martie 1907.

București.

SENATUL

ȘEDINȚA DELA 13 MARTIE 1907

Președința domnului Vice-președinte C. Ghica-Deleni.

Prezenți: 107 senatori. Absenți: 12 senatori.

D-l D. A. Sturdza, Președinte al Consiliului dă cetire Mesa-
giului Regal prin care d-l D. A. Sturdza este numit Președinte
al Consiliului de Miniștri, Ministru de Externe și ad-interim la
Departamentul Războiului.

D-l Spiru Haret la Departamentul Cultelor și Instrucțiunii
publice ;

D-l Ion I. C. Brătianu la Departamentul de Interne ;

D-l Emil Costinescu la Departamentul Finanțelor ;

D-l Anton Carp la Departamentul Agriculturii, Industriei, Co-
merțului și Dômeniilor ;

D-l Toma Stelian la Departamentul Justiției ;

D-l Vasile G. Morțun la Departamentul Lucrărilor publice.

Domnul Dimitrie A. Sturdza, Președintele Consiliului:

Domnilor Senatori,

Am avut onoarea să zic în Adunarea Deputaților, sunt acum
câtevâ momente, că niciodată țara noastră n'a trecut printr'o
încercare mai grea, ca aceea dinaintea căreia ne găsim acum ;
nu numai Guvernul, dar și Parlamentul, nu numai Parlamentul,
dar țara întregă, toți cetățenii, și cu dânsese toate partidele și
grupările politice.

Am trecut și altă dată prin crize grele și complicate, în cari
stam în față cu probleme externe complicate ; dar niciodată n'am

trecut prin evenimente dureroase, în cari să stăm ca astăzi, față în față cu frații noștri, cu fiii acestei țeri.

Este o fulgerătură rea, care a atins gândurile și inimile noastre. Rătăcirile acestea au cauze reale și profunde, cari nu este nici timpul să fie lămurite și deslușite acum, căci gândurile tuturora merg în aceste momente într'o altă direcțiune, și anume aceea ca ordinea, liniștea și pacea să fie restabilite. Dezordinile, și mai ales dezordinile sociale, ușor degenerază în anarhie; iar anarhia sgudue temeliile Statului și produce suferințe materiale și morale.

Pagubele suferite de țară, în aceste câteva zile, sunt foarte considerabile, și nu trebuie să ne expunem la pagube mai însemnate.

Noi cari suntem la Guvern, avem o grea datorie de îndeplinit, și nu o vom putea îndeplini decât când concetățenii noștri ne vor da ajutorul lor.

Știm că poziția noastră, cari formam ieri în opozițiune o minoritate, stăm astăzi la Guvern în fața unei opozițiuni, care formează majoritatea; scutul nostru, a majorității și a minorității, este datoria cea mare, care ne cuprinde și ne dominează.

Nu este întâia dată când, strâmtorați de o situațiune grea și întunecată, am fost siliți să dăm la o parte resimțiminte și să strângem rândurile în muncă încordată și prielnică, spre a rezolvi problemele ce ne apăsau și ne îngrijiau.

Liniștea și pacea țerii sunt pentru noi toți, nu numai pentru unii.

După ce se vor restabili liniștea și pacea, atunci ne vom gândi serios, cum să îmbunătățim situațiunea și să suprimăm cauzele cari au produs dezordinele.

Liniștea și pacea țerii nu se poate însă restabili decât mână în mână cu toții, conservatorii cu liberalii, și liberalii cu conservatorii.

După ce am ridicat Statul nostru cu multă muncă și străbătând multe și mari dificultăți, după ce i-am dat forma lui de-

finitivă, și el și-a luat o poziție respectabilă în lume, e o datorie ca să-l asigurăm în contra sguuirilor ca acelea prin cari trecem în momentele de față. Această asigurare, necesară prosperității României, nu se poate da decât prin conlucrarea noastră a tuturor, sinceră și cumpănită.

D-lor, vin din cealaltă parte a Parlamentului foarte emoționat. Am fost întâmpinat acolo foarte călduros din partea întregii majorități conservatoare, în contra căreia luptam până ieri. Acea manifestare a fost măreață și constituie unul din momentele cele mai neașteptate și mai înălțătoare din viața mea; căci nu eră o manifestare personală, ci o explozie a simțimântului datoriei către patrie, care ne unește pe toți la munca comună.

Acest simțimânt, care cuprinde inimile noastre, reprezintă o mare putere de acțiune. El va pune capăt dezordinii, și trebuie să rămână platforma muncii noastre comune. Atunci vor trece zilele acestea de amărăciune, și vom simți cu toții că am fost din nou ocrotiți și conduși de mâna lui Dumnezeu.

Indestul timp am luptat unii contra altora. Indestul timp deosebiriile de vederi ne-au preocupat în mod exclusiv. Nu poate fi astăzi vorba de contopirea partidelor. A sosit însă timpul, ca interesele și nevoile cele mari ale Statului să predominescă în lucrarea partidelor, căci numai astfel vom obține un viitor statornic asigurat pentru Statul român. Sunt legi imuabile, cari guvernează statele. Să nu uităm aceasta niciodată. Să nu uităm totodată că respectarea instituțiilor și legilor fundamentale ale Statului formează așezământul cel sigur al existenței acestuia.

Bărbații culți, cari și-au devotat viața prosperității Statului căruia aparțin, acei bărbați sunt datori ca, în împrejurări grele și dinaintea unor nevoi mari, să-și dea mâna și să afle soluțiuni, cari să dea un nou impuls muncii comune și prosperității patriei. Aceasta este datoria noastră nu numai în aceste momente solemne, ci pentru mai mult timp. Atunci va rămâne numai o amintire tristă a spectacolului de dezordine dinaintea căruia ne

aflăm. Atunci vom fi dat o dovadă de vitalitatea noastră. Atunci vom fi îmbrăcați în hainele unei ere nouă de muncă înălțătoare.

In acest scop, având aceste prevederi, am îndrăznit să răspundem la chemarea Maiestății Sale Regelui.

Suntem conștienți că fără ajutorul tuturor cetățenilor, și în deosebi al Parlamentului, în care partidul conservator are majorități covârșitoare, nu putem ajunge a restabili ordinea turburată. De aceea vă rugăm, Domnilor Senatori, să primiți cu aceeași bunăvoință, ca și Adunarea Deputaților, proiectele de legi necesare, pentru îndeplinirea sarcinii ce am luat-o asupra noastră. Vă cerem acest ajutor nu pentru noi, ci pentru a ne îndeplini cu toții o datorie imperioasă, care este superioară. *Salus reipublicae suprema lex — Fericirea Statului, legea legilor.* Această conlucrare nu e menită să strice rostul partidelor, ci să întărească simțimântul, că interesele și țelurile înalte ale vieții comune trebuie să lumineze pe toți pentru ca munca noastră să fie rodnică.

Ajutându-ne unii pe alții în împrejurări grele, nu ne știrbim puterile, ci le întărim și dovedim că neclintit stă dinaintea noastră semnul datoriei comune ce avem, a ridică patria și a asigura viitorul.

Luând această hotărîre, nu mai stăm în două câmpuri inimice, ci lucrăm împreună pentru binele și fericirea patriei comune. (Aplauze prelungite).

D-l Dr. C. I. Istrati: Domnilor Senatori! Să ne dăm bine seama, că țara noastră trece prin momente absolut grele și neobișnuite pentru noi, căci evenimentele ne-au surprins de data aceasta. De 40 de ani țara a făcut progrese reale, a făcut progrese mari, a făcut progrese cari au uimit pe vecinii noștri și cari ne-au umplut inima de bucurie. In lupta noastră de toate zilele, în nevoia ce aveam să mergem tot înainte, se pare că nu s'a dat atenție destulă clasei muncitoare dela țară. Am fost așa de mult preocupați cu afacerile mari de Stat, cu căpătarea independenței noastre și în urmă a independenței noastre econo-

mice, încât cu toate legile cari s'au făcut, cu toate împământe-nirile ce au avut loc dela 1864 încoace, se pare totuș că n'am dat destulă atenție clasei muncitoare, căci să nu ne ascundem, este oarecare dreptate în mișcarea de astăzi.

În situația în care ne aflăm, erà indicat un guvern, care să aibă în sânul său toți oamenii energici ai partidelor noastre. Ne aflăm însă astăzi în fața unui guvern care este al partidului liberal și el face apel la camerele conservatoare ca să-l ajute în două chestii mari:— aceea a stabilirii cu orice preț a liniștii de care avem nevoie,— și al doilea de a putea prezentă legi, cari să oprească pe viitor tristele evenimente, cari se petrec anul acesta. Din acest punct de vedere, nu cred să fie om, nu cred să fie Român, care să ezite un moment de a vă da tot concursul său.

Vin din Camera suroră și am fost foarte fericit să văd ca Român, că toți s'au unit în această chestie gravă, ca să dea concurs Guvernului liberal, care nu mai este acum Guvern liberal, ci este Guvernul țerii, căci cu toții trebuie să lucrăm pentru binele și fericirea ei. (Aplauze).

Prin urmare, domnule Președinte al Consiliului, sunt sigur că, după cum majoritatea absolută a Camerei vă dă concursul său, tot astfel și Senatul, care a dat atâtea dovezi de simț politic și de mare patriotism, va fi alături cu Domniile-Voastre, pentru votarea reformelor ce sunt necesare și cu deosebire pentru a stabili liniștea.

Natural că este o nuanță în ceea ce zicem noi. Vom fi alături cu Domniile-Voastre absolut pentru tot ce privește restabilirea deplină a ordinii. Nu se poate să dăm exemplul displăcut străinătății și fraților noștri de peste hotare, prin scenele triste și devastările condamnabile ce se petrec în anumite părți ale țerii și pe cari le dezaprobăm din adâncul sufletului.

Iată de ce cred că e bine ca Senatul să trimită salutul său părții aceleia din țară, care a stat liniștită, și tuturor acelor comune cari s'au unit cu arendașii și proprietarii ca să-și apere

avutul lor comun, care este și al țerii. Aceasta este datoria oamenilor de ordine și a patrioților buni.

În ceea ce privește reformele cari le prezentați, ele vor fi binevenite, căci, natural, nu credem altfel din partea unor oameni ca Domniile-Voastre; dacă am crede altfel, ar fi trist. Nu putem a vă nega patriotismul, căci trebuie să fiți buni patrioți, după cum și noi suntem și trebuie să fim patrioți.

Prin urmare suntem convinși că veți judecă adânc, înainte de a prezenta Corpurilor Legiuitoare, mai ales conservatoare, legi de reforme în chestiunea rurală.

Dar nu e mai puțin adevărat, că aceste legi, pentru cari putem face oarecari restricțiuni, le doriăm, căci cu un ceas mai înainte trebuie să facem astfel, încât să înceteze această tristă stare de lucruri, și din partea mea nu am decât două dorințe: — ca aceste legi să fie serioase și nu cu caracter provizoriu și superficial, să fie reale, adânci, ca să satisfacă la reale și adânci trebuințe ale populațiunii rurale; — și în acelaș timp să țineți seamă nu numai de interesele populațiunii rurale mici, dar ale întregii noastre populațiuni rurale, fie mare, fie mică, căci cu toții sunt factori de producțiune în această țară.

În acest mod, veți avea în mod larg tot concursul nostru. (Aplauze).

D-l C. C. Arion: Domnilor Senatori! Timpul prin care trecem face, ca să dispară spiritul de partid; nu mai sunt partide astăzi în țară, nu sunt decât Români. De aceea orice cuvânt de pace, orice cuvânt de ordine, ori de unde ar veni, este binecuvântat.

Guvernul are misiunea mare, nu numai de a potoli răscoala, dar de a face să dispară fermentele de ură, care prea mult s'a răspândit; el este Guvernul român în momentul actual, nu mai este Guvern liberal sau conservator, este numai un Guvern român. Împrejurul Guvernului român, toți la o laltă, liberali sau conservatori de orice nuanță, ne vom uni pentru ca să restabi-

lească ordinea, pentru ca țara să-și reieie viața normală a unui Stat civilizat.

Iată declarațiunea ce am să fac în numele conservatorilor, cari erau altădată în opozițiune.

Nu este timp astăzi să ne gândim, nici la cauzele cari au provocat nenorocirea, nici la remediul definitiv; cu atât mai bine, Domnule Președinte al Consiliului, dacă veți avea mâna fericită și veți aduce chiar acum o măsură, care să rămână permanentă. Măsurile de ordine le vom vota fără ezitațiune.

Legile fundamentale le vom examina dintr'un spirit de patriotism luminat și deasupra oricărei considerațiuni de partid, cu preocuparea numai a interesului permanent al țării.

Astfel veți avea concursul nostru. Dorim, mai presus de orice, ca liniștea să fie imediat, de s'ar putea ca mâine chiar să nu mai lucească soarele pe pământul udat de sânge românesc! Inima noastră e strânsă prea mult de nenorocirea momentului, ca să avem alt sentiment decât acela de pace, ca să avem altă dorință decât aceea, ca prin orice mijloace, pe cale de reprimare sau pe cale de legi, să ajungem la restabilirea vieții normale a Statului român.

D. Grigorie Tocilescu: Domnilor Senatori! Nu vii ca să vorbesc în numele majorității Domniilor-Voastre, fiindcă Domniile-Voastre nu v'ați dat încă cuvântul. S'a hotărât numai a se ține o întrunire, pe care eu am propus-o, dar această întrunire va avea loc numai mâine la orele 10.

Eră însă de prevăzut, că noul Guvern are să se prezinte înaintea Domniilor-Voastre și are să vă ceară, întâiu de toate, lucrul de care are trebuință orice guvern: — sprijinul tuturor partidelor, pentru ca să deslege greaua problemă care ne apasă și care ne face să ne amintim de acele momente, prin cari trece Statul, dela care întotdeauna ne inspirăm, momente în cari se zicea: — *Salus reipublicae suprema lex esto* — mântuirea patriei e legea supremă!

Prin urmare, dacă este astfel, nu voesc întru nimic să vă an-

gajez pe Domniile-Voastre. Sunteți liberi a hotărî orice și în orice-chip. Dar eu cred că datoria mea de Român și pe care mi-o împlinesc este să spun, că trebuie să dăm nemărginitul nostru concurs Guvernului, ca să deslege problema aceasta grea, care cade asupra noastră ca una din cele mai mari nenorociri, căci în întreaga noastră istorie, nu cunosc un asemenea moment, decât când Mateiu Basarab, Domnul Munteniei, închizând ochii, Constantin Basarab Cârnu se dedă la tot felul de excese, pornind pe seimeni și dorobănțime asupra boierimii, încât a trebuit să vie Rákoczi II din Transilvania cu oaste ungurească și Ștefan Gheorghiu din Moldova, ca să prăpădească această dorobănțime ticăloasă ! (Aplauze).

Dacă istoricul sângerează, când cetește aceste pagine, scrise de bătrânii noștri cronicari, nimeni dintre noi nu s'ar fi gândit, ca astăzi să fim siliți să înscriem această rușine națională, de a vedea frați cu frați sfâșiindu-se, nerespectând nici legi, nici averi, nici drepturi câștigate.

Vă rog, domnilor Senatori, să vă ridicați în momentele acestea mai presus de orice resentiment. Nu vă uitați dacă ați votat sau n'ați votat cutare lege, pe care azi trebuie să o abrogăm ; și fiindcă ni se înfățișează un guvern, care declară că este în stare să aducă ordinea, să-i dăm tot concursul, căci — *Salus reipublicae suprema lex.* — (Aplauze).

Inalt Prea Sfinția Sa Iosif Mitropolitul Primat: Domnilor Senatori, Biserica noastră ortodoxă română totdeauna a participat și ea la păsurile și nenorocirile întâmplare în țară. Noi cari reprezentăm biserica și cari suntem pe aceste bănci, am fost totdeauna și vom fi pentru binele țării. Nu ne uităm la partide. Noi nu facem politică. Politica noastră este de a predică pacea, liniștea, spre fericirea poporului. În astfel de situațiune, noi, reprezentanții bisericii, am simțit cu aceeaș durere ca și Domniile-Voastre nenorocirile întâmplare, venite ca din senin în mai multe localități din țară.

Din partea noastră facem rugăciuni în biserici pentru pacea

norodului. Am luat măsuri, ca preoții și protoiereii să sfătuească pe poporenii lor, să revie la un sentiment de liniște și pace, și credem că rugăciunile preoților și îndemnările ce li se vor face, pe lângă măsurile ce onoratul Guvern, ajutat de Parlament, va lua, cred că nu e îndoială, că vor aduce cât de curând pacea în țară.

Făcându-vă această declarație, ne bucurăm cu toții că în asemenea împrejurări dureroase nu mai este opozițiune, toți sunt uniți ca să aducă pacea, rămânând ca pe viitor fiecare să facă binele țerii după vederile sale.

Noi, biserica, vă binecuvântăm pe toți și vă rugăm să vă uniți pe lângă Guvern, ca să aducă pacea în țară. (Aplauze prelungite).

D-l N. Negri: Domnilor! Situațiunea în care ne găsim nu ne permite să discutăm cauzele, cari au adus împrejurările acestea. Un singur lucru avem să spunem: să mulțumim Ministerului acestuia, care a avut curajul să-și ia răspunderea, ca să aducă liniștea în țară. Cred dar de datoria mea ca să vă rog și eu, ca cu toții să ne alipim pe lângă acest guvern, spre a se putea aduce liniștea în țară. (Aplauze).

D-l D. A. Sturdza, Președintele Consiliului: Domnilor Senatori! Vă mulțumesc pentru cuvintele călduroase ce ați rostit. Ele corespund cu totul simțământului general, al celor bătrâni și al celor tineri, simțământului țerii.

Ceeace este astăzi datoria noastră a tuturor, a celor cari sunt la cârma Statului, adică a Guvernului și a Parlamentului, este ca să lucrăm cu toții, ca liniștea să fie deplin restabilită.

Pentru aceasta, noi am supus aprobării Adunării deputaților și supunem și Domniilor-Voastre câteva proiecte de legi, cari se împart în două părți.

Prima parte constă din scăderea a câtorvă dări prea grele pentru țărănime, care se va convinge astfel, că avem cu toții în vedere buna stare a ei și că nimeni nu se gândește a o apăsa și a o nedreptăți.

A doua parte constă din suspendarea unor legi cari, în îm-

prejurările de față, îngreunează situațiunea, mai ales cea financiară, dar în parte și cea administrativă. Vor fi funcțiuni de suprimat pentru a face oarecari economii în buget. Vor fi însă și funcționari — administrativi și școlari — cari ar trebui schimbați în împrejurările actuale în mod grabnic, fără a trece prin procedura actuală, prin Curtea de Casație. E o chestiune de ordine publică în momentele excepționale prin cari trecem.

Guvernul va prezentă încă două legi: — o lege pentru a amâna alegerile comunale și județene, spre a evita agitațiuni nouă în momentele actuale, — și altă lege pentru suspendarea nouălor circumscripțiuni comunale, pe cari Parlamentul le-a votat în sesiunea actuală, rămânând a le aplică, când liniștea va fi pe deplin restabilită.

În cât privește viitorul, rămânem liberi și independenți unii în fața altora, însă cu o ușurare a situațiunii, și anume să nu ne mai prezentăm ca inamici, ci ca prieteni, ca fii ai aceleiaș țeri, cari simțim datoria a o scoate din nevoi. (Aprobări, aplauze).

Este cert, domnilor, că trebuie să facem oarecari schimbări în legislațiunea noastră, dar acele schimbări să nu fie unilaterale, căci ating întreaga noastră viață economică și socială. E nevoie să nu intrăm în această lucrare cu apucături de excludere, ci mai ales conduși de datoria de a ne înțelege frățește asupra ce este de făcut.

Asemenea situațiune grea a mai fost în 1866, când ne-am dat Constituțiunea. Și atunci, ca și astăzi, ne-am aflat în Parlament, cu diferite opiniuni, unii în fața altora. S'au ciocnit ideile unora cu acelea ale altora în mod vioiu; în fine însă am ajuns la o comună înțelegere, care a fost spre fericirea țerii, și am făcut Constituțiunea, care mult ne-a ajutat în dezvoltarea noastră. Dela 1866 încoace, totul s'a schimbat în țara noastră, și prin urmare și viața noastră socială nu a stat locului. S'a părăsit traiul cel simplu de mai înainte, l-am lărgit și l-am complicat. Am fost trași, de voie de nevoie, în cercul vieții moderne; iar căile ferate au avut și ele o influență mare în aceste schimbări,

cari au pătruns toate păturile sociale. Și în timpurile de mai înainte am trecut prin sguđuirile sociale. Timpul în care trăim astăzi, a adus sguđuirile sale, neașteptate și strașnice. De ce? Pentru că nu am fost destul de atenți la transformarea socială, ce-și urmă calea ei. În loc să studiem starea noastră economică și socială, eram preocupați de luptele dintre noi, lupte personale, cari influențau întru atât rostul Statului, încât pierdusem chiar noțiunea că el există. Uitasem că datoriile primează drepturile, și astfel am căutat a ne însuși fiecare cât mai multe drepturi, și a ne lepădă, pe cât se putea, de toate datoriile.

Cred că sguđuirea socială sub al căreia semn stăm astăzi, ne-a redus la dreapta cunoștință a situațiunii. Cred că dându-vă toți o mână prietenească vom da naștere unei situațiuni bine cumpănite și normale.

Să ne încercăm a lucră o bucată de timp în comună înțelegere, țelul nostru fiind binele și fericirea tuturor cetățenilor. Am încercat cu succes aceasta, când dificultățile de rezolvat veniau din afară. Să încercăm aceeaș metodă, când stăm dinaintea dificultăților interne. Mi se pare că mai ușor vom află soluțiuni priincioase, căci e vorba de noi însine.

Astfel înțelegem noi, cei dela guvern datoria care o avem. Întâia chestiune este restabilirea ordinii și liniștii. Pentru restabilirea ordinii și liniștii propunem câteva legi, nu lungi, din contra, foarte scurte și precise. Ele se află în deliberarea Adunării Deputaților. Le vom aduce și aci în Senat, dacă ele vor fi votate acolo, după cum sper.

Pe Domniile-Voastre vă rog să binevoiți să le luați în considerare, să le aprobați, ca să poată Guvernul să pășească înainte cu autoritatea necesară.

Mulțumesc mai ales Inalt Prea Sfinției Sale Mitropolitului Primat, că cu vocea sa dulce și blândă ne-a chemat pe toți la înfrățirea, propoveduită de Evanghelie tuturor oamenilor, mai cu seamă acelora cari aparțin aceluiaș popor, aceluiaș neam. În momentul acesta, când o parte din frații noștri sunt în rătăci-

rea cea mai mare, de a crede că o îmbunătățire oarecare, oricât de mică, poate ieși din dezordine și anarhie, conlucrarea prietenească și frățească a tuturor oamenilor de bine e necesară, se impune.

În sensul acesta au fost rostite cele dintâi cuvinte ale mele și tot în sensul acesta le repet acum.

Sper că Senatul și Adunarea Deputaților ne vor da sprijinul pentru soluțiunea nevoilor imediate.

Partea legislativă a muncii noastre va veni în urmă. Pentru deslegarea acestei părți în lucrarea noastră, toate partidele, toți oamenii de bine și de inimă să ne dăm mâna ca să o rezolvim. Aceasta este o cerință absolută: de buna ei punere la cale depinde existența noastră.

Trebue să ieșim cu toții victorioși din criza grea, în care am intrat. Trebue să ieșim din boala morală în care ne aflăm, în care fiecare caută să concentreze în sine binele tuturor, și uită că Statul, adică organizarea socială a oamenilor, stă mai presus de orice individualitate. (Aplauze).

Mai am câteva cuvinte de spus domnului Negri. Ii mulțumesc că a vorbit cu inimă caldă, cum se cuvine unui bărbat, care poartă un nume ilustru. Ii mulțumesc că a binevoit să declare, că va da Guvernului prețiosul său concurs. (Aplauze).

D-l C. G. Disescu: Domnilor Senatori! Ceasul acesta nu este al cuvintelor, ci al faptelor, de lepădare de sine și de sacrificii pentru toată lumea. O mare primejdie, și după mine nemai cunoscută, și în trecut și în prezent în țara noastră, a căzut asupra noastră, și când focul amenință să ardă întreaga casă, e de datoria tuturor ca să sară să scape. În viața mea am avut cazuri, în cari să văd, și din aceia cari au dat foc, că au sărit să scape casa. Prin urmare, nu mă îndoesc că nu se va găsi un singur Român, care să nu alerge și să facă toate sacrificiile să stingă focul. (Aplauze).

Nu e momentul să cercetăm cauzele acestei mișcări. Altă dată vom face studii asupra evenimentelor politice și sociale. Acum

suntem datori să facem să înceteze mișcările din țară, prin toate sacrificiile și prin toate mijloacele.

Dar fiindcă onoratul domn Istrati a vrut să intre puțin în examinarea cauzelor, să-mi dați voie să spun că este adevărat, că nu am făcut tot ceace trebuia să facem pentru țărănimea noastră și pentru îmbunătățirea soartei ei. Inșă eu sunt drept și pentru banca aceea și pentru noi, și adaug că și unii și alții ne-am silit să facem cât am putut. Să ne ierte Dumnezeu, dacă n'am făcut mai mult, sau n'am făcut ceace eram datori să facem; dar nu trebuie să fim acuzați, căci toți am avut intențiunea să facem binele. (Aplauze).

Socotesc că astăzi nu este momentul să intrăm în cercetarea cauzelor, în momentele de grea durere în cari ne găsim astăzi cu toții, trebuie să ne dăm mâna și să luăm angajament înaintea țerii și a lui Dumnezeu, că cu toții vom lucra pentru îmbunătățirea soartei țaranului, și că nimeni din noi nu va mai da în viitor pilda discordiei și a egoismului. (Aplauze).

Este mare patriotismul domnului Prim-Ministru, și toată admirațiunea mea pentru Domnia-Ta, domnule Prim-Ministru, că ai înăbușit în inima Domniei-Tale tot resentimentul și toată patima de partid, și luând cârma țerii în aceste momente turburi, lupti din toate puterile pentru restabilirea ordinii și a liniștii, de care întreaga țară are nevoie! (Aplauze prelungite). Și eu îți urez din inimă, ca să duci la bun sfârșit marea și greaua sarcină ce ți-ai luat; iar noi te asigurăm, că-ți vom da tot ajutorul și tot sprijinul nostru fără nici o rezervă. (Aplauze).

Și cu această ocaziune, vă rog să-mi dați voie să adaug încă câteva cuvinte la declarațiunea, plină de înalt patriotism ce domnul Prim-Ministru a făcut adineaori înaintea noastră. *Eu sunt de părere, ca să ne dăm mâna în aceste momente de grea cumpănă, prin care trece țara, nu numai ca să stingem focul mistuitor ce ne distruge toată munca ce am depus cu toții până acum, dar vă rog să-mi dați voie să-mi exprim dorința ca pe viitor, între toate partidele politice ale acestei țeri, să nu dom-*

nească decât armonia cea mai deplină, buna credință și buna dragoste pentru binele țerii, și cu toții să luăm angajamentul, să lucrăm împreună, ca să facem tot binele ce vom putea face acestei țeri! Să nu rămâie în mintea nimănui idea, că această împăcaciune este numai pentru trei zile; ea trebuie să dureze în continuu, pentrucă numai așa vom putea face aceea ce trebuie și suntem datori să facem! (Aplauze).

Vă încredințăm, așa dar, domnule Prim-Ministru, că veți avea tot concursul nostru pentru legile ce veți propune și că le vom vota cu toții, pentrucă — nu mă feresc a o spune, starea de primedie în care se găsește astăzi țara este mult mai grea ca în timp de războiu.

In asemenea momente grele se poate face, nu numai suspendarea unor legi, dar modificarea chiar a Constituțiunii, dacă se simte nevoie, căci înainte de toate — țara trebuie scăpată! — Și când Domnia-Voastră făgăduiți că fără să suspendați Constituțiunea, veți redă liniștea și pacea necesară, cum voiți să nu vă dăm concursul nostru fără rezervă și necondiționat? (Aplauze).

Printre legile cari se prezentă de către Guvernul liberal, se află și legea prin care se suspendă inamovibilitatea funcționarilor polițienești și administrativi. Eu, încă dela propunerea acestor legi, am fost în contra lor. Regret că am fost profet, și îmi vine să-mi rup gâtul, când mă gândesc că a putut să vie un ceas, în care vorbele mele să se adeverească.

Să votăm, așa dar, de urgență, domnilor Senatori, toate legile ce ni se vor propune de către Guvern, căci pericolul în care se găsește țara este mare. Și dacă ar fi posibil, aş dori ca, în momentul chiar în care vorbim, impresiunea cuvântărilor noastre să străbată dela un capăt al țerii la celălalt, pentru ca țărănimea întregă să știe, că nu are apărători mai puternici decât cum sunt aceia (arată spre banca ministerială), și cum suntem noi! (Aplauze prelungite).

D-l I. I. C. Brătianu, Ministrul de Interne cetește Mesagiile Regale și proiectele de legi, prin cari: — 1° Ministrul de In-

terne poate prelungi mandatele Consiliilor comunale, județene și Comisiilor interimare atât timp cât va crede necesar, în interesul ordinii publice; — 2° Pentru suspendarea stabilității funcționarilor polițieniști și administrativi, prevăzută prin legile speciale ale Ministerului de Interne și ale Ministerului Cultelor și Instrucțiunii publice, și suprimarea examenului de aptitudine și capacitate prevăzute în aceste legi; — 3° Pentru suspendarea aplicării legilor pentru modificări de circumscripțiuni comunale, cercuri și reședințe de plăși, votate de Parlament.

Ministrul de Interne roagă pe Senat să binevoască a admite urgența și să treacă în secții pentru a vota aceste proiecte de legi.

Se pune la vot urgența și se primește.

D-l C. G. Disescu, Raportor, cetește următor Raport și Proiect de lege:

Domnilor Senatori! Proiectul de lege relativ la suspendarea aplicării legilor pentru modificarea circumscripțiilor comunale, a cercurilor și plășilor, precum și schimbarea reședinței comunelor, votat și adoptat de Adunarea Deputaților cu unanimitate de 90 voturi în ședința dela 13 Martie 1907, adus în deliberarea Senatului cu Mesagiul Regal dela 13 Martie 1907, secțiunile Domniilor-Voastre, luându-l în cercetare, l-au admis toate, numind delegați — Sect. I pe d-l C. G. Disescu, sect. II pe d-l D. Alexandrescu; Sect. III pe d-l Dr. C. Istrati; Sect. IV pe Generalul Bengescu și Sect. V pe d-l Grig. Tocilescu —, cari întrunindu-se în ziua de 13 Martie 1907, s'au constituit în Comitet al Delegaților, sub președința d-lui Dr. C. I. Istrati, și luând din nou în cercetare sus arătatul proiect de lege, l-au adoptat pe considerantele, că este în interesul ordinii publice a se vota în aceste momente de turburări.

Lege. Articol Unic: Aplicarea legilor relative la modificarea circumscripțiilor comunale, a cercurilor și plășilor, precum și strămutarea reședințelor comunale, se poate suspenda prin o deciziune a Consiliului de Miniștri.

Se procede la vot cu bile:— *Votanți*: 55. *Bile albe*: 50. *Bile negre*: 5.

Senatul a adoptat proiectul de lege.

D-l C. G. Dissescu, Raportor, cetește următorul Raport și Proiect de lege:

Domnilor Senatori ! Proiectul de lege pe baza căruia Guvernul, cu aprobarea Regelui, să prelungească mandatele, atât ale consiliilor județene și comunale, cât și ale comisiunilor interimare, atât timp cât va crede necesar în interesul ordinii publice, votat și adoptat de Adunarea Deputaților cu unanimitatea de 90 voturi în ședința dela 13 Martie 1907, și adus în deliberarea Senatului cu Mesagiul Regal din 13 Martie 1907, secțiunile D-voastre l-au admis toate, numind delegați cari, întrunindu-se, s'au constituit în Comitet al Delegaților, sub președința d-lui Dr. C. I. Istrati, și luând din nou în cercetare sus arătatul proiect de lege, l-au adoptat pe considerantele, că alegerile, fie de interes local, aduc cu sine agitații, ce nu se pot înlătura atunci când li se dă un caracter politic, și mai cu seamă în împrejurările actuale.

Lege. Articol Unic. Guvernul poate, cu aprobarea Regală, să prelungească mandatele, atât ale consilierilor județeni și comunali, cât și ale comisiunilor interimare, atât timp cât va crede necesar în interesul ordinii publice.

Se procede la vot cu bile:— *Votanți*: 54. *Bile albe*: 52. *Bile negre*: 2.

Senatul a adoptat proiectul de lege.

D-l C. G. Dissescu, Raportor, cetește următorul Raport și Proiect de lege:

Domnilor Senatori ! Proiectul de lege relativ la suspendarea stabilității funcționarilor polițienesci și administrativi, prevăzută prin legile speciale ale Ministerului de Interne și ale Ministerului Cultelor și Instrucțiunii publice, votat și adoptat de Adunarea Deputaților cu unanimitatea de 90 voturi în ședința dela 13 Martie 1907, adus în deliberarea Senatului cu Me-

sagiul Regal din 13 Martie 1907; secțiunile Domniilor-Voastre luându-l în cercetare, l-au admis toate, numind delegați: — Sect. I pe d-l C. G. Dissescu; Sect. II pe d-l D. Alexandrescu; Sect. III pe d-l Dr. C. I. Istrati; Sect. IV pe Generalul Bengescu și Sect. V pe d-l Grigorie Tocilescu —, cari întrunindu-se în ziua de 13 Martie 1907, s'au constituit în Comitet al Delegaților, sub președința domnului Dr. C. I. Istrati; și luând din nou în cercetare sus arătatul proiect de lege, l-au adoptat pe consideranțele — că inamovibilitatea este o garanție pentru funcționarul care exercită o putere proprie pe răspunderea sa, iar pentru cei ce sunt agenți de execuțiune a puterii publice încredințate șefilor lor ierarhici, cu deosebire în împrejurările actuale, agenții administrativi urmează a fi persoane de încredere ale acelorora asupra cărora cade răspunderea restabilirii liniștii publice, — iar în ceea ce privește pe Revizorii școlari, având și ei un rol de restabilire a ordinii turburate, urmează să fie agenți de execuțiune ai superiorilor, asupra cărora cade întreaga răspundere.

Lege. Art. 1. Se suspendă stabilitatea funcționarilor polițienești și administrativi, prevăzută prin legile speciale ale Ministerului de Interne și ale Ministerului de Culte și Instrucțiune publică. — *Art. 2.* Numirea și înlocuirea acestor funcționari se va face prin Decret Regal, în urma raportului Ministrului respectiv. — *Art. 3.* Examenele de aptitudine și capacitate, cari ar fi prevăzute de aceste legi, se suprimă.

D-l C. G. Dissescu, Raportor. Domnilor Senatori! Să-mi dați voie să fac o declarațiune. Mulți voesc să știe, cari sunt limitele acestei inamovibilități, care se suspendă. În Stat avem inamovibilitatea judecătorească, a profesorilor și aceea a unei părți din funcționarii administrativi. În ceea ce privește inamovibilitatea judecătorească, ea rămâne neatinsă, deasemenea a corpului didactic. Este adevărat că prin legea care ați votat-o ieri s'a ridicat inamovibilitatea unor funcționari ai Ministerului Instrucțiunii; aceasta a fost ridicată numai întru cât nu este posibil cumulul a două inamovibilități, adică a acelor funcționari cari,

în acelaș timp erau și profesori. Funcționarii cari nu sunt profesori rămân inamovibili, de asemenea și profesorii rămân inamovibili; profesorii funcționari numai nu pot să fie inamovibili și ca funcționari și ca profesori.

D-l M. Rahtivan. În acest moment în care oamenii noștri de Stat au făcut declarațiuni atât de patriotice și entuziaste de înfrățirea partidelor, nu eu voi veni să fac opozițiune în contra unei legi, pe care Guvernul o crede necesară în aceste momente. Fac însă un călduros apel la patriotismul domnului Ministru de Interne, ca, suspendând inamovibilitatea funcționarilor administrativi, să aibă în vedere nu numai interesele partidului liberal, ci făcând selecțiunea funcționarilor să nu se uite la opiniunile politice ale acestor funcționari, nici la data care o poartă decretul lor de numire. Cu aceste dorințe voi vota această lege.

D-l C. G. Dissescu, Raportor. Domnilor Senatori! Prin acest proiect de lege nu se suspendă numai inamovibilitatea agenților polițienești, ci se suspendă și inamovibilitatea funcționarilor cu caracter administrativ din Ministerul Instrucțiunii, a Revizorilor școlari. Domnilor Senatori! Este o nenorocire pentru mine, ca și în această chestiune să fi fost profet. Deocamdată să votăm suspendarea, cu speranță că se va veni cu un proiect de lege și pentru abrogarea ei.

Se pune la vot proiectul de lege cu bile.

Rezultatul votului.—*Votanți:* 49. *Bile albe:* 46. *Bile negre:* 3.

Senatul a admis proiectul de lege.

D-l Emil Costinescu, Ministrul de Finanțe: Domnilor! Cu privire la proiectul de lege, ce am depus pentru revizuirea recensământului, mi se spune că unii din Domniile-Voastre cred că e vorba de o urcare de impozit funciar. Nu e vorba de aceasta de loc. Nu urcăm impozitul la nimeni. Din contra, vrem să scădem impozitul funciar la proprietatea mică, făcând ca evaluarea veniturilor proprietății mici să fie deopotrivă cu a veni-

turilor proprietății mari. În aceste momente nu e vorba de urcări, ci de scăderi.

ȘEDINȚA DELA 14 MARTIE 1907.

Președința domnului Vicepreședinte Const. Ghica-Deleni.

Prezenți: 107 Senatori. *Absenți:* 12 Senatori.

D-l C. G. Dissescu: Domnilor Senatori! În ședința de ieri, față cu momentele de durere, în cari ne găsim cu toții și cari se răsfrâng asupra noastră a tuturor, banca ministerială și noi, adversari, încă odată zic, față cu acest pericol, am uitat orice resentiment de altădată, ne-am călcat toți pe suflet și nu am vrut să mai știm că sunt deosebiri de partid între noi. Colegul nostru, d-l Arion a avut un moment fericit, când a spus că Guvernul de astăzi nu este Guvernul partidului liberal, este Guvernul Statului român, al nostru al tuturor. Eră de datoria noastră ca toți, amici ai Guvernului trecut, cari ați luat act de dorința mea, pe care ați subliniat-o cu aplauze, ca să ne sprijinim unii pe alții, și unii și alții să ne arătăm dragostea de țară, și mai cu seamă în acest mare pericol național, să ne ținem cuvântul. Am venit astăzi la Senat și mi s'a arătat de mai mulți colegi *Voința Națională*, care este ziarul oficios al Guvernului, și cu îndignare și revoltă în inimă mi-au atras atențiunea asupra insultelor ce ni se aduc și apelul la discordie, care se găsește în acel articol.

O voce. Și în *l'Indépendance* și în *Secolul*.

D-l C. G. Dissescu: Nu cunosc alte ziare, și n'aș fi știut nici de ziarul *Voința Națională*, dacă un mare număr din Domniile-Voastre, cari mă onorați cu amicitia personală, nu mi-ați fi atras atențiunea. Dacă n'aș fi ascultat decât de glasul conștiinței mele și nu m'aș fi uitat decât la sensibilitatea mea, sau mai bine zis la insensibilitatea față de insultele adversarilor, n'aș fi băgat în seamă acele insulte, căci totdea-

una nu țin decât la judecata conștiinței mele, a prietenilor și protivnicilor, care e inspirată de sentimente frumoase de patriotism. Știu însă, că aceste atacuri sunt simple amenințări și nu trebuie să li se dea atențiune. Dacă însă individual fiecare poate să-și calce pe suflet și să reprime orice accent de indignare, nu aceasta este atitudinea care se poate impune tuturor. Pentru că actele politice dela partid la partid se fac, nu numai pe căile legilor, nu numai în Parlament, dar și prin presă, nu poate să tăgăduască nimeni, că în asemenea momente am avut nefericirea de a avea o presă anarhică, care este una din cauzele nenorocirilor de astăzi. Astăzi ne vedem insultați, când noi am făcut aceea ce datoria ne impunea să facem, când noi am făcut apel la toată lumea pentru înfrățire, când eu am zis că admir pe domnul Prim-Ministru, care și-a dat toate forțele și a zdrobit în sufletul lui orice nemulțumire și a luat pe umerii săi și ai colegilor săi greutățile în cari ne găsim. Aceasta să ne fie răsplata pentru devotamentul care vi-l arătăm pentru a putea merge înainte, și să veniți astăzi să ne insultați în gazetele Domniilor-Voastre? (Aplauze).

Eu, care cred că și astăzi voi fi onorat cu încrederea cu care m'ați onorat ieri, încep să mă îndoiesc de puterile mele și ale Domniilor-Voastre; căci nu suntem Dumnezeu, suntem oameni și trebuie să ne înăbușim patimile politice în aceste momente. Am făcut apel la toți, la datoria și dragostea de țară, am făcut apel la criminalii cari au putut să dea foc, să vie cu noi, să ne ajute să stingem focul. Eră în acel apel credința, că fiecărui cetățean îi va veni un moment de liberare a sufletului și că Dumnezeu le va vorbi tuturor. În definitiv am văzut ieri, că în aceste momente simțimântul de iubire de țară ne-a unit pe toți, și am votat aceea ce trebuie pentru liniște, căci trebuie să ne ajutăm pentru a restabili ordinea. Acesta a fost apelul călduros ce l-am făcut ieri, și noi ne-am îndeplinit cuvântul; dar acum când ne vedem insultați, somăm Guvernul să ne declare, dacă aprobă atitudinea presei sale. (Aplauze).

D-l E. Costinescu, Ministru de Finanțe: Domnilor Senatori! Luând cuvântul, credeți-mă că mă simt emoționat, și aceasta pentru că păcatul, pe care l-a semnalat d-l Dissescu, a fost comis de unul din amicii noștri. (Aplauze).

D-l Dr. C. I. Istrati: Aceasta vă face cinste, Domnule Ministru.

D-l Em. Costinescu, Ministru de Finanțe: Dar înțelegeți, domnilor, că în starea în care suntem, toată ziua întruniți în consilii, sau alergând în toate părțile, ca să ajungem a restabili liniștea în țară, sarcina grea la care ne ajutați și Dumneavoastră cu atâta patriotism și cu atâta entuziasm, nu avem timp să ne uităm la ceea ce se scrie prin jurnale. Vă asigur că, de când am venit la Guvern, nimeni din noi n'a cetit jurnalele.

D-l C. G. Dissescu: Dacă le ceteați, le dezaprobați!

D-l E. Costinescu, Ministru de Finanțe: De sigur. Dacă știam dinainte ce se scrisese în acel articol, de sigur că n'ar fi apărut, dar eră imposibil să știm, căci nu cetim nimic din ziare. Ni se raportă despre ce scriu unele ziare anarhice, dar despre ce a apărut în ziarul citat, nu ni s'a raportat nimic. Sunt, din nenorocire, ziare rău făcătoare, cari caută să dezorganizeze chiar armata în aceste dureroase momente. (Aplauze). Spiritul de dezordine, de anarhie, de bună seamă că a fost semănat și de asemenea gazete. (Aplauze).

Puteți fi încredințați, că după ședințele de ieri ale Camerei și Senatului, ședințe cari vor rămâne memorabile în istoria noastră parlamentară, nu poate să lipsească din spiritul născut dorința ca, în fața pericolului național, orice luptă, orice atacuri dela partid la partid să înceteze; și reprobăm din adâncul sufletului, cu toată sinceritatea, atacurile așa de nedrepte, ce au apărut în presă într'o zi solemnă ca cea de ieri. (Aplauze prelungite).

Le privim cu o aberațiune personală (aplauze), cu care declinăm orice solidaritate. Nu-mi rămâne decât ca, împreună cu d-l Dissescu, să facem apel la toată presa, și liberală și conservatoare,

să se pătrundă și dânsa de înalte simțiminte patriotice, ce s'au manifestat ieri în Camera și în Senat, și să ne ajute a înlătura primejdia ce ne amenință, readucând liniștea în această țară. Cred, domnilor, că declarație mai categorică, mai dezaprobatoare a actului ce s'a semnalat nu poate fi, și că vom rămânea cu toții strâns uniți în dorința să conlucrăm din toate puterile pentru ca în întreaga țară să domnească din nou ordinea și siguranța publică. (Aplauze).

D-l Vicepreședinte C. Ghica-Deleni. Domnilor Senatori ! Vă rog să binevoiți a trece în secții pentru a discuta cele două proiecte de legi ce s'au cetit ieri.

D-l C. G. Dissescu, Raportor, dă cetire următorului raport și proiect de lege :

Domnilor Senatori ! Proiectul de lege relativ la desființarea — taxei de 5 lei contra secetei, — a taxei de 15 bani pe decaltru de vin, — revizuirea ultimului recensământ în scopul de a se evalua venitul micii proprietăți deopotrivă cu al celei mari, — și autorizarea Guvernului de a face în bugete toate reducerile posibile, — votat de Adunarea Deputaților în ședința din 13 Martie 1907 și adoptat cu unanimitate de 85 voturi, — și adus în deliberarea Senatului cu Mesagiul Regal din 13 Martie 1907, — Secțiunile, Domniilor-Voastre luându-l în cercetare, l-au admis toate, numind delegați — Secția I pe d-l C. Dissescu ; Secția II pe d-l C. Niculescu-Dorobanțu ; Secția III pe d-l N. Negri ; Secția IV pe Generalul Bengescu și Secția V pe d-l Gr. Tocilescu, — cari întrunindu-se, s'au constituit în Comitet al Delegaților, sub președința domnului Gr. Tocilescu, și luând din nou în cercetare sus arătatul proiect de lege, l-a adoptat pe următoarele considerante :

Evenimentele triste prin cari țara trece, pagubele ce vor rezultă pentru agricultură în special, și pentru economia noastră a tuturora în general, ne silesc să aducem o ușurare de sarcini pentru acele categorii de contribuabili, cari vor fi mai greu atinși și, în acelaș timp, economii în cheltuelile Statului.

Este neîndoios, că urmările gravelor turburări ce ne îngrijesc pe toți, vor provoca o scădere a veniturilor Statului. Trebuie, deci, să ținem seamă de această perspectivă îngrijitoare și să căutăm a reduce, pe cât va fi cu putință, cheltuelile fixate prin bugetul pe exercițiul 1907—1908, dejă votat de Adunarea Deputaților; căci altfel, rămânând nepregătiți, ne-am expune a slăbi situațiunea noastră financiară, atât de strălucită astăzi.

În acest scop s'a întocmit prezentul proiect de lege, care dispune ca ușurare de sarcini:— 1° Abrogarea legii prin care s'a impus taxa de 5 lei pentru înființarea unei Casse de asigurări țărănești în contra lipsei de porumb provenită din secetă, — 2° Abrogarea taxei asupra vinului, impusă în favoarea Statului, mănținându-se taxa prevăzută în legea fondului comunal, — 3° Revizuirea ultimului recensământ în scop de a se egaliza evaluarea venitului proprietății mici țărănești cu venitul proprietății mari, — 4° Pe lângă acestea, se dă guvernului autorizația de a reduce cheltuelile Statului.

Pe temeiul celor ce preced, Comitetul Delegaților vă roagă, Domnilor Senatori, prin organul subsemnatului raportor, ca să binevoiți a vota următorul proiect de lege:

Lege. — *Art. 1.* Taxa de 5 lei de fiecare sătean, prevăzută în legea sancționată cu Decretul Regal No. 949 din 1 Martie 1906, pentru înființarea unei Casse de asigurări țărănești în contra lipsei de porumb, provenită din secetă, se abrogă. —

Art. 2. Taxa de 15 bani pe decalitrul de vin, prevăzută prin legile sancționate cu Decretele Regale No. 1.832 din 31 Martie 1905 și No. 186 din 13 Ianuarie 1907, se abrogă. — *Art. 3.*

Ministrul de Finanțe este autorizat a revizui lucrările ultimului recensământ, în scop de a se evaluă venitul funciar al miciei proprietăți țărănești deopotrivă cu acela al proprietăților mari.

Art. 4. Guvernul este autorizat de a face în bugetele tuturor administrațiunilor publice toate economiile ce se vor putea.

D-l Dr. C. Severeanu: Domnilor Senatori, legea care ni se propune astăzi vine neapărat motivată de niște circumstanțe la

cari absolut nimeni nu s'ar fi aşteptat. E adevărat că noi cari am votat legile, pe cari le răsvotăm azi, ar fi trebuit să ne gândim foarte serios, şi să vedem, dacă e bine sau nu, ca să ne expunem noi înşine a ne dezice de ceea ce am făcut. Dar, domnilor, precum aţi auzit ieri colegi ai noştri vorbind, precum şi la Cameră, unde îmi pare rău că n'am fost, au fost colegi de ai noştri şi în Cameră, cari, când au vorbit în împrejurările actuale, nu s'au putut abţine de a plânge. Domnilor, dacă e vorba să votăm aceste legi, să mergem înainte şi să ne călcăm pe inimă şi să lăsăm la o parte amorul nostru propriu. Ceea ce votăm azi sunt măsuri de cari sperăm că Guvernul se va folosi cu tot calmul, cu toată băgarea de seamă, ca nu care cumva prin aceste legi, căutând să facă bine, să lovească fie în unele persoane, fie în unele instituţiuni. In ce priveşte primele 3 articole ale acestei legi, eu vă mărturisesc că îmi calc pe inimă să le votez. Dar în ce priveşte articolul 4, fac apel la Guvern, să se gândească foarte serios ca reducerile să nu le facă cu patimă; iar în ceea ce priveşte apărarea ţerii, să nu se cruţe nici o centimă!

Prin urmare, încă odată declar că votez această lege, îmi calc pe inimă, şi zic ca Guvernul, în privinţa celor ce sunt pentru apărarea ţerii, să nu cruţe absolut nimic, să nu reducă nimic din buget.

D-l E. Costinescu, Ministru de Finanţe: Domnilor Senatori! Fiindcă d-l senator Dr. Severeanu a făcut apel, ca Guvernul să-i spună, cari sunt intenţiunile sale în ceea ce priveşte proiectul de lege relativ la autorizarea de a reduce cheltuelile bugetare, sunt dator mai întâiu să constat, că efectul cuvintelor şi simţimintelor, de un patriotism entuziast, ce s'a manifestat ieri în Senat şi în Cameră, este aşă de puternic, încât micile amănunte, pe cari le readuc întrebările domnului Dr. Severeanu nu vor turbura de loc speranţele, pe cari ziua de ieri le-a pus în sufletul oricărui Român. (Aplauze).

Temerile arătate de d-l Dr. Severeanu nu sunt întemeiate. Nu avem intenţiunea să atingem nici una din instituţiile ţerii,

nici unul din drepturile câștigate, nu este vorba de a face economii, cari ar avea un asemenea efect; din contra, este vorba tocmai de ceea ce a semnalat d-l Dr. Severeanu, și anume de a aduna toți banii ce se pot economisi, ca să-i consacram armatei, că de dânsa depinde astăzi soarta țerii. (Aplauze).

Domnilor! Nu este locul în ședință publică să vă spunem ce ne așteaptă în ceea ce privește încassarea impozitelor; Domniile-Voastre trebuie să știți, ca oameni cari vă ocupați de treburile publice. Domniile-Voastre e bine să judecați, în împrejurările de astăzi, cum a judecat ieri la Cameră fostul Domniei-Voastre Ministru de Finanțe, când a spus, că a făcut un buget pentru o stare de lucruri normală, pe când astăzi situațiunea este cu totul anormală, și de aceea dă deplina sa aprobare acestui proiect de lege.

Criza financiară prin care am trecut la 1889, este puțin lucru față de evenimentele grave de astăzi; prin urmare se impune să avem prevederi și mai prudente decât atunci. Este peste putință, ca cu bugetul ce s'a votat pentru timpuri normale, un buget crescut cu 15½ milioane peste bugetul anului trecut, să sperăm a învinge dificultățile financiare, cari vor izvorî din situațiunea periculoasă în care suntem. În momentele acestea trebuie să reținem orice ban vom putea pentru cheltuielile armatei. Inchipuiți-vă că toată puterea noastră armată, afară de dorobănțiime, este mobilizată, ca să readucă liniștea în țară. Dacă nu ne vom gândi din vreme, dacă nu vom face toate economiile posibile, de unde vom găsi resursele de cari vom avea trebuință?

Nici prin gând nu ne trece însă, că în îndeplinirea acestui program, să punem considerațiuni personale sau tendințe de partid. După cele ce s'au petrecut între noi, orice asemenea simțiminte trebuie să dispară. Toți, fără deosebire, suntem numai Români, și toți suntem animați de aceeaș dorință de a conlucra din toate puterile noastre, ca să facem să înceteze o stare de lucruri nenorocită. (Aplauze).

D-l Raportor C. G. Dissescu: Domnilor Senatori! Onoratul d. Dr. Severeanu ne-a atras atențiunea asupra gravității legii, pe care suntem chemați s'o votăm astăzi. În adevăr, punctele cele trei dintâi din acest proiect de lege s'ar părea că ne pun în contradicție cu noi înșine, iar punctul 4 din proiect este și de o mai mare gravitate din punctul de vedere al teoriei.

Domnilor Senatori! În starea normală a lucrurilor, de sigur că faptele trebuie să fie supuse teoriilor și principiilor. Din nenorocire însă, sunt împrejurări în cari securitatea teoriilor trebuie să cadă față cu securitatea patriei. Astăzi nu se mai poate discuta, dacă o lege este constituțională sau nu. Ce credeți, că eu nu știu, că în articolul 4 renunțăm la prerogativa pe care o are Camera? Și adineaori, când am zis Domnilor Deputați, mă gândiam la Cameră, pentru că chestiunile bugetare merg acolo și, dacă aș fi deputat, n'aș renunța niciodată la dreptul de a face bugetul. Dar să nu ne facem iluzii, că și ca deputați am face altfel, căci în această ocaziune nu putem să ne ocupăm de siguranța teoriilor, ci de a țerii. (Aprobări. Aplauze).

Eu merg chiar mai departe și am zis-o și ieri: aveți o dictatură legală, întrebuințați-o bine în folosul țerii, și vom fi altăuri cu Domniile-Voastre. Sunt împrejurări, în cari vremurile sunt ale omului: astăzi putem zice împreună cu cronicarul—omul este al împrejurărilor și al timpului, și fericiți vom fi, dacă vom putea să dominăm aceste vremuri cu nenorocirile cari sunt cuprinse într'însele. Așa dar, chestiunea de respectul legilor organice nu poate fi pusă înainte, pentru că, dacă bugetul și legile celelalte erau normale în timpurile normale, astăzi și ele sunt anormale, pentru că anormale sunt și nenorocirile cari ne-au izbit.

Dar se face apel la Guvern, ca să facă astfel, ca legile pe cari le votăm, să nu fie aplicate cu patimă! Eu cu toate acestea vă declar, că am încredere și în patimile voastre, numai liniște să puteți face. (Aplauze prelungite).

Și atunci, de ce să ne mai îndoim de necesitatea de a desființa taxa de 5 lei la fiecare sătean pentru asigurarea în caz de

secetă? Eu unul sunt la largul meu, pentru că am combătut și această taxă și am spus, când a venit legea aceasta, că atunci când vrei să faci bine unui om bolnav, însetat, nemâncat și sărac, dă-i din punga ta, căci a-i face binele din punga lui, suferința este și mai mare. Ați crezut cu toții însă că este bine s'o plătească săteanul, deși în realitate n'o plătiă, deoarece a fost în acelaș timp ușurat la contribuțiunea personală cu 4 lei. De altmintrelea, contrazicere nu este, pentru că între măsurile proiectate de noi, eră și desființarea acestei taxe. Dar mă veți întrebă, de ce n'am făcut-o? N'am făcut-o căci sunt împrejurări — trebuie s'o spunem — sunt împrejurări, când trebuie prea multă energie, căci eră o micșorare a autorității de a reveni asupra faptei tale.

Tot asemenea și la ceea ce privește taxa de 15 bani pe decalitrul de vin!

Tot asemenea și la ceea ce pri punctului al patrulea, care dă dreptul Guvernului dinainte ca să poată face scăderi bugetului, și nu numai pentru că armata mobilizată necesitează cheltueli extraordinare mari, dar veniturile țerii se vor resimți foarte mult din această împrejurare. Iată motivele pentru cari vă rugăm să binevoiți a votă atât luarea în considerațiune cât și întreaga lege.

— Nema cerând nimeni cuvântul, se pune la vot luarea în considerațiune a proiectului de lege și se admite. — Art. 1 și 2 se primesc fără discuțiune.

— Se dă cetire articolului 3:— Ministrul Finanțelor este autorizat a revizui lucrările ultimului recensământ, în scop de a se evaluă venitul funciar al micei proprietăți țărănești deopotrivă cu acela al proprietăților mari.

D-l N. Economu: Rog pe d-l Ministru de Finanțe, să ne dea o explicațiune asupra acestui articol 3. Explicațiunea care o cer consistă în următoarea întrebare:— Acest recensământ se întinde și asupra proprietății mari, sau numai asupra proprietății mici de a se evaluă veniturile ei deopotrivă cu veniturile proprietății mari?

D-l E. Costinescu, Ministru de Finanțe: Domnilor Senatori: Nu e vorba de nici o urcare, e vorba numai de reducere. In ce va constă revizuirea recensământului? Se va luà moșia cutare, se va vedeà cu cât a fost impus proprietarul mare la venitul funciar. Așà de exemplu: s'a evaluat pogonul lui la 20 lei, se va observà la cât a fost impus țàranul, și dacà se va constată cã a fost impus la 30 lei, se va reduce și țàranul la 20 lei. Fa-cem egalizarea impunerii între țàran și proprietarul mare. Nu se urcã nimic; se scade, și aceste scãderi cari le vedeți sunt un ultim cuvânt, pentru care v'am cerut autorizarea de a face economii în bugetul exercițiului 1907—1908.

— Nemaierând nimeni cuvântul, se pune la vot articolul 3 și se primește.

— Se dă cetire art. 4, care se primește fãrã discuție.

— Se pune la vot cu bile proiectul de lege în total.

Rezultatul votului. Votanți: 70. Bile albe: 56. Bile negre: 14.

— Senatul a adoptat proiectul de lege.

ȘEDINȚA DELA 15 MARTIE 1907.

Președința domnului Vicepreședinte Constantin Ghica-Deleni.

Prezenți: 113 domni Senatori. Absenți: 6.

D-l D. A. Sturdza, Președintele Consiliului dă cetire Mesa-giului Regal pentru prezentarea proiectului de lege, prin care se dispune ca, în împrejurările grave actuale, *starea de asediu să poate fi proclamată prin Decret Regal.*

D-l C. G. Dissescu, Raportor, cetește următorul raport și proiect de lege:

Domnilor Senatori! Proiectul de lege, prin care se dispune ca în împrejurările grave actuale, până la restabilirea ordinii și liniștii, starea de asediu să poată fi declarată prin Decret Regal, în conformitatea legii din 10 Decembrie 1864, a fost votat de Adunarea Deputaților în ședința dela 15 Martie 1907

și adoptat cu o majoritate de 121 voturi contra 1. În deliberarea Senatului proiectul de lege a fost adus cu Mesagiul Regal No. 1356 dela 15 Martie 1907. Secțiunile Senatului, luându-l în cercetare, l-au admis toate, numind de delegați: — Sect. I pe d-l C. G. Dissescu; Sect. II pe d-l D. Alexandrescu; Sect. III pe d-l A. Magheru; Sect. IV pe Generalul Bengescu și Sect. V pe d-l Gr. Tocilescu —, cari, întrunindu-se în ziua de 15 Martie 1907, s'au constituit în Comitet al Delegaților sub președința d-lui General Bengescu, și luând din nou în cercetare sus arătatul proiect de lege, l-au adoptat pe următoarele considerante:

Este adevărat că dispozițiile constituționale — art. 93, 96 și 104 — dau în competența Corpurilor legiuitoare alcătuirea legilor civile, penale și administrative, și că ele nu pot fi suspendate pe cale generală după aprecierea puterii executive. Este însă în afară de orice îndoială, că aceste dispoziții sunt în vigoare în împrejurările normale ale vieții de Stat. Dacă Constituția a regulamentat prin o dispoziție generală dreptul puterii executive de a declară starea de asediu, adică suspendarea totală sau parțială a legilor orișicând, aceasta însemnează numai că Guvernul nu poate, în puterea sa discreționară, să suspende legile și să legifereze; — iar nicidecum, că puterea legiuitoare ea însăși n'ar putea investi pe Capul Statului cu dreptul de a suspenda legile, de a declară starea de asediu. Actualmente Corpurile Legiuitoare funcționând, apreciază ca în grelele împrejurări ce Statul și țara străbat, trebuie să consacre necesitatea de a se repune în vigoare Decretul-Lege din 10 Decembrie 1864, ceea ce s'a și admis prin alăturatul proiect de lege, votat de Camera Deputaților în ședința de azi, 15 Martie 1907, evident fiind că, dacă Corpurile Legiuitoare ar fi proroagate sau închise, Capul Statului ar fi în drept să declare starea de asediu sub rezerva unei legi ulterioare.

Lege. Articol unic. În împrejurările grave prin cari trecem, până la restabilirea ordinii și liniștii, starea de asediu va putea fi declarată prin Decret Regal în cuprinsul legii din 10 Decembrie 1864.

— Necerând nimeni cuvântul, se pune la vot luarea în considerație a proiectului de lege și se primește.

— Se procede la vot cu bile. *Votanți*: 66. *Bile albe*: 65. *Bile nege*: 1.

Legea s'a admis.

D-l Vicepreședinte C. Ghica-Deleni: Domnilor Senatori și scumpi colegi! Înainte de a ne despărți, permiteți-mi să zic câteva cuvinte.

În momentele grave în cari ne aflăm și în fața turburărilor ce pun în pericol existența Statului Român, rog pe Dumnezeu să lumineze pe cei rătăciți și să ia sub scutul său scumpa noastră Românie, pentru gloria și mărirea căreia au conlucrat atâtea generațiuni.

Iubiți colegi! În numele Senatului conservator trimit și bravei noastre armate și valoroșilor săi comandanți un salut cordial de iubire, de încredere și de încurajare. Armata este chemată și acum, ca și în timpurile cele grele, să ia apărarea țerii. Sunt convins că ea își va face și acum datoria deplină, și va ajuta a se readuce pretutindenea buna ordine.

Să trăească România!

Să trăească prea iubitul nostru Rege!

Să trăească Dinastia!

Să trăească armata!

Să trăiți și Domniile-Voastre toți!

Intorcându-ne la căminele noastre să luminăm pe cei rătăciți, și să le ducem cuvinte de pace și de ordine. (Aplauze).

D-l D. A. Sturdza, Președintele Consiliului dă cetire următorului Mesagiu de închiderea sesiunii:

Domnilor Senatori!

Trecem în momentul de față prin însemnate greutăți și mari îngrijiri. Gândirile tuturor sunt îndreptate spre restabilirea ordinii și liniștii turburate.

În aceste împrejurări, Adunările Legiuitoare au fost la înăl-

țimea chemării lor, însuflețite de un patriotism luminat. Ele au dat fără ezitațiune concursul lor prețios guvernului Meu. S'a dovedit încă odată, că atunci când o primejdie ne amenință, toți fiii țerii se unesc în singura cugetare de a-și împlini datoria către patrie. Energica manifestare de astădată își va da roadele ei binefăcătoare în prezent și în viitor.

Vă mulțumesc călduros, că în aceste momente grele, cari ne umplu pe toți de întristare, M'ați încunjurat cu iubire și devotament. Să rugăm pe Atotputernicul Dumnezeu să ne ocrotească și să conducă pașii noștri.

Eu declar închisă sesiunea Corpurilor Legiuitoare.

CAROL.

Președintele Consiliului de Miniștri și Ministru al Afacerilor străine: *D. A. Sturdza*;

Ministrul Cultelor și Instrucțiunii: *Spiru Haret*;

Ministrul de Interne: *Ion I. C. Brătianu*;

Ministrul de Finanțe: *Em. Costinescu*;

Ministrul Agriculturii, Industriei, Comerțului și Domeniilor: *Anton Carp*;

Ministrul Justiției: *Toma Stellian*;

Ministrul Lucrărilor publice: *V. G. Morțun*;

Ministrul de Răsboiu: *General Al. Averescu*.

Domnilor Senatori! Să sfârșim această ședință cu strigătul domnului Președinte al Senatului:— *Să trăească România, să trăească Regele Carol cel Înțelept.*— (Aplauze prelungite).

— Ședința se ridică la orele 5,15 p. m.

* * *

Monitorul Oficial No. 290 din 27 Martie 1907.

APEL LA CETĂȚENI

Am trecut prin zile de grea primejdie pentru Statul Român. Corpurile Legiuitoare, armata, autoritățile și-au făcut datoria. Răscoalele s'au potolit repede.

Ordinea fiind restabilită, să veghiăm pentru ca să nu se ivească nouă primejdii. Să nu dăm însă uitării groaznicele întâmplări prin cari am trecut și cauzele cari le-au produs.

Pentru ca să asigurăm viitorul, agitatorii vor fi urmăriți și pedepsiți, dar în acelaș timp trebuie să alinăm nevoile țărănimii.

Întâia grijă a Guvernului va fi, de a da administrațiunii și învățământului public un rost cinstit, pentru ca să dispară obiceiurile rele, cari s'au înrădăcinat și cu dănsese apăsarea care înnădușă și strivește puterile de muncă și de producțiune.

Guvernul și-a propus apoi a îmbunătăți soarta populațiunii muncitoare, fără însă a jigni interesele legitime ale proprietarilor. Guvernul nu va pierde din vedere acest țel și-l va reaminti neconținut tuturor slujbașilor Statului.

Dela Guvern va veni cuvânt împăciuator, ca buna rânduială și dreptatea să predominescă peste tot locul și pentru toți.

Să știe țaranii, că toate plângerile și cererile trimise de ei Guvernului sunt cetite și cercetate cu luare aminte. Cerințele drepte și bine întemeiate se vor îndeplini, nu însă cele nedrepte și nechibzuite.

Îmbunătățirile ce se vor face legilor astăzi în ființă vor fi astfel potrivite, ca să se asigure buna stare a țărănimii. Dar până se vor aduce la îndeplinire aceste îmbunătățiri, liniștea și pacea trebuie să fie asigurate; căci turburări nu trag după sine decât nenorociri, iar pierderea unui an agricol va aduce foamea peste noi.

Pentru ca munca agricolă să nu fie zădărnicită, proprietarii și arendașii trebuie să înlesnească împăciuirea, convingându-se că o înțelegere trainică și o lucrare împreună a cetățenilor unei și aceleiaș țeri nu poate fi susținută și măntinută numai prin forța armată.

Stăruim dar ca proprietarii și arendașii să se întoarcă cât mai curând la moșiile lor, și să se pună la cale prin bună înțelegere munca agricolă a anului curent.

Acolo unde această înțelegere va întâmpina vreo greutate, proprietarii, arendașii și țăranii să ceară ajutorul prefectilor de județe, cari sunt autorizați a mijloci o împăciuire între ambele părți. Asemenea mijlocire a produs chiar în multe județe rezultate satisfăcătoare.

Guvernul roagă pe proprietari, pe arendași și pe țărani să nu uite, că în timpuri grele, precum sunt acele prin cari trecem, e de nevoie ca fiecare să fie insuflat în hotărârile sale, mai mult decât ori și când, de chibzueală înțeleaptă și de inimă bună, pentru ca să nu dea peste noi nenorociri mai mari.

Punându-ne cu toții la muncă, fără întârziere, cu încredere reciprocă, vom înlătură și uneltirile acelora, cari caută a pescui în apă turbure.

Facem deci un apel călduros către toți cetățenii, ca în momentele de față să nu piarză din vedere, că primejdia mare prin care a trecut Statul Român nu va fi cu totul înlăturată, decât atunci când fiecare își va da seamă, că datorează ceva nu numai sie însuș, ci și Patriei.

Proprietarii și arendașii trebuie cei dintâi să înțeleagă, și să prevadă interesele cele mari ale națiunii întregi. De aceea pe ei — pe proprietari și pe arendași — îi sfătuim și îi rugăm, ca să pună toate silințele lor pentru restabilirea relațiunilor frățești, cari trebuie să domnească între toți fiii aceleiaș țeri.

Numai astfel vom ajunge a ne bucură de liniștea necesară pentru a face legi folositoare, pe cari să se poată întemeia un timp nou de prosperitate și de fericire pentru patria noastră.

26 Martie 1907.

Semnați: D. A. Sturdza, Sp. Haret, Ion I. C. Brătianu, E. Costinescu, Anton Carp, T. Stelian, V. G. Morțun, General Averescu.

ORDIN DE ZI CĂTRE ARMATĂ

Ostași!

Evenimente grave s'au deslănțuit asupra noastră, sguduind instituțiunile Statului până în temeliiile sale și punând în primejdie munca a jumătate de veac.

In aceste grele împrejurări armata a fost chemată să restabilească liniștea turburată. Fără șovăire ea și-a îndeplinit datoria și în toate unghiurile țerii ostașii au răspuns grabnic la apel. In cinci zile oștirea a ajuns la numărul de 140.000 oameni.

Mobilizarea repede și dislocarea cu ordine și fără întârziere sunt o puternică cheazășie, că armata va fi în totdeauna în stare a face față oricărei primejdii ce ar amenința Statul.

Țara datorește oștirii și atitudinii ei hotărâte, că o mare nenorocire a fost înlăturată și ordinea în scurtă vreme restabilită.

Ați avut o datorie dureroasă de împlinit; dar unde este omor, foc și jaf, trebuesc ocrotite cu orice preț averea cetățenilor și buna rânduială.

Vă mulțumesc cu inimă caldă și privesc cu dragoste și nemărginită încredere spre scumpa Mea armată, care s'a arătat la înălțimea chemării sale ori și când primejdie a amenințat ființa scumpei noastre țeri.

Dat în București la 29 Martie 1907.

CAROL.

LEGEA AGRARĂ DIN 1907

Astăzi, Joi, 26 Aprilie 1907, d-l Dimitrie A. Sturdza, Președintele Consiliului de Miniștri și Ministru al Afacerilor străine, a dat cetire în numele Maiestății Sale Regelui, la Adunarea Deputaților, următoarelor Mesaj și Decret:

1°

*Domnilor Deputați,
Domnilor Senatori,*

In fața împrejurărilor actuale, un apel la țară fiind necesar, v'am convocat în sesiune extraordinară, pentru a vă încunoștința că Adunările Legiuitoare urmează a fi disolvate.

CAROL.

Președintele Consiliului de Miniștri și Ministrul Afacerilor străine: *D. A. Sturdza*;

Ministrul Cultelor și Instrucțiunii: *Sp. Haret*;

Ministrul de Interne: *Ion I. C. Brătianu*;

Ministrul de Finanțe: *E. Costinescu*;

Ministrul Agriculturii, Industriei, Comerțului și Domeniilor:
Anton Carp;

Ministrul Justiției: *T. Stelian*.

Ministrul Lucrărilor publice: *V. G. Morțun*;

Ministrul Războiului: *General Al. Averescu*.

No. 2.052.

26 Aprilie 1907.

București.

CAROL I.

Prin grația lui Dumnezeu și Voința Națională, Rege al României.

La toți de față și viitori, sănătate ;

Având în vedere Raportul Consiliului Nostru de Miniștri, sub No. 901 din 20 Aprilie anul curent ;

Având în vedere Raportul Consiliului de Miniștri, sub No. 906 din 24 Aprilie anul curent ;

În virtutea articolului 95 din Constituțiune și a articolelor 2, 3 și 4 din legea asupra procedurii electorale ;

Am decretat și decretăm ce urmează :

Art. 1. Adunările Legiuitoare sunt și rămân dizolvate.

Art. 2. Colegiile electorale pentru alegerea Senatorilor și Deputaților viitoarelor Adunări Legiuitoare sunt convocate în ordinea și la termenele de mai jos :

Pentru Senatori: Colegiul I în ziua de Duminică, 20 Maiu.

Colegiul II în ziua de Marți, 22 Maiu.

Colegiul Universităților din București și Iași în ziua de Joi, 24 Maiu.

Pentru Deputați: Colegiul I în ziua de Sâmbătă, 26 Maiu.

Colegiul II în ziua de Luni, 28 Maiu.

Colegiul III în ziua de Miercuri, 30 Maiu.

În ziua de Duminică, 6 Maiu, se vor alege delegații colegiului al III-lea, conform articolului 9 din legea asupra procedurii electorale.

Art. 3. Adunările Legiuitoare sunt convocate pentru ziua de Joi, 7 Iunie, în sesiune extraordinară a anului 1907—1908.

Art. 4. Președintele Consiliului nostru de Miniștri este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a dispozițiilor acestui Decret.
Dat în București, la 26 Aprilie 1907.

CAROL.

Președintele Consiliului de Miniștri: *D. A. Sturdza.*

No. 2.053.

*
* *

*Domnilor Senatori,
Domnilor Deputați,*

In urma disolvării Adunărilor Legiuitoare, Colegiile Electorale au fost întrunite, pentru ca țara să-și arate voința în împrejurările prin cari trecem.

Liniștea internă și pacea dintre cetățeni sunt o necesitate de prima ordine pentru dezvoltarea normală și propășirea neîntreruptă a unei țeri. Aveți o frumoasă chemare, aceea de a stabili un echilibru satisfăcător între păturile sociale cari formează baza existenței Statului.

Ploile ultimelor săptămâni au împrăștiat îngrijirile unei secete amenințătoare. Astăzi speranțele într'o recoltă satisfăcătoare au reînviat și munca agricolă vă reclamă la căminele Domniilor-Voastre. De aceea v'am convocat acum într'o scurtă sesiune extraordinară, pentru a vă constitui.

Până la sesiunea de toamnă aveți timp îndestulător a studia aducerea la îndeplinire a măsurilor anunțate în numele Meu de Manifestul Guvernului din 12 Martie, anul curent. Asigurând bunul mers al țărânimii și așezând relațiunile dintre proprietarii mari și săteni spre mulțumirea ambelor părți, veți desăvârși, prin buna înțelegere și conlucrarea tuturor, o mare și binefăcătoare reformă, care va rămâneă trainică.

Urez ca această legislatură să fie în toate privirile spornică și

să asigure progresul economic și dezvoltarea fericită a scumpei noastre țeri.

Sesiunea extraordinară a Corpurilor Legiuitoare este deschisă.

CAROL.

Președintele Consiliului de Miniștri și Ministru al Afacerilor străine: *D. A. Sturdza*;

Ministrul Cultelor și Instrucțiunii: *Sp. Haret*;

Ministrul de Interne: *Ion I. C. Brătianu*;

Ministrul Finanțelor: *E. Costinescu*;

Ministrul Agriculturii, Industriei, Comerțului și Domeniilor: *Anton Carp*;

Ministrul Justiției: *Toma Stelian*;

Ministrul Lucrărilor publice: *V. G. Morțun*;

Ministrul Războiului: *General Al. Averescu*.

No. 2.575.

1907, Iunie 7.

*
* * *

Astăzi, Joi, 14 Iunie, d-l Dimitrie A. Sturdza, Președintele Consiliului de Miniștri și Ministrul Afacerilor străine, a dat citire la Senat și la Adunarea Deputaților următorului Mesaj Regal pentru închiderea sesiunii extraordinare a Corpurilor Legiuitoare:

*Domnilor Senatori,
Domnilor Deputați,*

Scurta sesiune extraordinară, convocată pentru a vă constitui, a fost întrebuințată în mod folositor.

Pe lângă votarea mai multor legi urgente, privitoare mai ales la cestiuni financiare, v'ați ocupat a numi o Comisiune de studiu, având de scop, ca Corpurile Legiuitoare să intre în sesiunea de toamnă viitoare bine pregătite spre a cerceta și discuta Proiectele de legi, ce se vor prezenta de Guvernul Meu.

Nădăjduesc că astfel se va asigura în mod statornic bunul traiu al țărănimii și relațiunile dintre proprietari și săteni.

Vă mulțumesc în numele Meu și al Țerii pentru râvna, cu care ați îmbrățișat, chiar dela începutul legislaturii, interesele superioare ale Statului.

Eu declar închisă sesiunea extraordinară a Corpurilor Legiuitoare.

CAROL.

Președintele Consiliului de Miniștri și Ministru al Afacerilor străine: *D. A. Sturdza*;

Ministrul Cultelor și Instrucțiunii: *Sp. Haret*;

Ministrul de Interne: *Ion I. C. Brătianu*;

Ministrul Finanțelor: *E. Costinescu*;

Ministrul Agriculturii, Comerțului, Industriei și Domeniilor: *Anton Carp*;

Ministrul Justiției: *Toma Stelian*;

Ministrul Lucrărilor publice: *V. G. Morțun*;

Ministrul Războiului: *General Al. Averescu*.

No. 2677, No. 2678.

1907, Iunie 14.

București.

MESAGIUL REGAL

DE DESCHIDERE A CORPURILOR LEGIUITOARE DIN 15 NOEMVRIE 1907.

*Domnilor Senatori,
Domnilor Deputați,*

Simțesc o deosebită mulțumire, văzându-mă înconjurat, în momentele grele prin cari trecem, de Corpurile Legiuitoare, chemate a regulă cestiuni de nctăgăduită însemnătate pentru desvoltarea noastră economică.

Proprietatea mare și țărănimea sunt păturile sociale, pe cari se reazămă mai ales buna stare și progresul oricărui Stat: de aceea se cere ca, în relațiunile lor, să domnească buna înțelegere și armonia cea mai perfectă.

Pentru a da cestiunii agrare o soluțiune, care să îndrumeze din nou forțele noastre spre muncă spornică și binefăcătoare, Guvernul Meu va prezentă deliberării Domniilor-Voastre diferite Proiecte de Legi, între cari cele dintâi sunt Invoelile agricole și Casa Rurală.

*Domnilor Senatori,
Domnilor Deputați,*

Relațiunile exterioare ale Regatului sunt din cele mai satisfăcătoare. Mă felicit îndeosebi de întrevederea ce am avut, și în anul acesta, cu Impăratul-Rege al Austró-Ungariei, și de vizitele ce am primit, a Marelui Duce și a Marei Ducese Vladimir ai Rusiei, ca și a Principelui Bulgariei. Misiunile preschimbate între Mine și Sultanul sunt o nouă dovadă de încrederea, de care se

bucură România. Constat astfel cu fericire, că relațiunile cu toți vecinii sunt dintre cele mai cordiale.

Noi dorim cu toată sinceritatea întărirea pacinicei viețuri dintre State. Am văzut, deci, cu o vie satisfacție că a doua Conferință dela Haga a introdus în Convențiunea din 1899, privitoare la regularea pacifică a conflictelor internaționale, însemnate îmbunătățiri, pe cari experiența celor din urmă opt ani le dovedesc necesare. Aceste îmbunătățiri vor înlesni aplicarea arbitrajului facultativ, ca mijlocul cel mai eficace pentru resolvirea neînțelegerilor internaționale.

Guvernul Meu va prezintă Domniilor-Voastre Convențiunea de Pescărie încheiată cu Rusia, și sper că în curând se vor încheia cu Turcia o Convențiune Comercială și una Consulară, precum și cu Bulgaria o Convențiune de Comerț și alta pentru regularea Fruntariei Dunărene.

*Domnilor Senatori,
Domnilor Deputați,*

In fața crizei economice și monetare care s'a întins peste toate țările, finanțele noastre trebuie să fie conduse cu multă prudență și prevedere.

S'au desființat ca prea apăsătoare Taxa Statului pe decalitru de vin și Taxa pentru asigurarea în contra lipsei de porumb provenită din secetă; iar pentru perceperea impozitului funciar s'a socotit venitul pământului proprietarilor mici întocmai cu acel al proprietarilor mari.

Guvernul Meu va supune Corpurilor Legiuitoare un Proiect de Lege privitor la ușurarea daunelor suferite de agricultori prin neorânduile suferite de agricultori din primăvara trecută.

De mare nevoie este a se lua măsuri pentru a da învățământului primar rural o direcțiune practică și a întări în popor simțimântul datoriilor morale și religioase.

Am avut fericirea să văd realizat în anul acesta un progres însemnat în Marina noastră Militară, cu ocaziunea inaugurării

la Galați a flotei Dunărene. In timpul manevrelor de astă toamnă M'am încredințat din nou, că puterea noastră militară se desvoltă neîncetat în mod satisfăcător; totuș, pentru a-i da o mai mare tărie, va trebui să i se îmbunătățească organizarea.

Domnilor Senatori,
Domnilor Deputați,

In împrejurările actuale, mai mult decât oricând, cetățenii de toate treptele trebuie să fie uniți spre a asigura liniștea și a întări fericirea Țerii. De câte ori în cursul desvoltării României ne-am aflat în față de greutăți mari, divergențele de opiniuni s'au împăcat cu abnegațiune prin înțelegeri bine cumpănite. Sunt încredințat că, și de astădată, activitatea Corpurilor Legiuitoare va fi însuflețită de un spirit împăciuitor și de simțimântul luminat al iubirii scumpei noastre Patrii.

Dumnezeu să ne povățuească în calea împlinirii datoriilor și să binecuvinteze lucrările Domniilor-Voastre, ca astfel munca noastră a tuturor să fie rodnică și folositoare.

Sesiunea ordinară a Corpurilor Legiuitoare este deschisă.

CAROL.

Președintele Consiliului de Miniștri și Ministru al Afacerilor străine: *D. A. Sturdza*;

Ministrul Cultelor și al Instrucțiunii: *Sp. Haret*;

Ministrul de Interne: *Ion I. C. Brătianu*;

Ministrul Finanțelor: *E. Costinescu*;

Ministrul Agriculturii, Industriei, Comerțului și Domeniilor:
Anton Carp;

Ministrul Justiției: *Toma Stelian*;

Ministrul Lucrărilor publice: *V. G. Morțun*;

Ministrul Războiului: *General Al. Averescu*.

No. 3.817.

15 Noemvrie 1907.

București.

LEGEA PENTRU INVOIELILE AGRICOLE

DIN 23 DECEMVRIE 1907.

EXPUNEREA DE MOTIVE

CU CARE GUVERNUL DIN 1907 A PREZENTAT PROIECTUL DE LEGE
PENTRU INVOELI AGRICOLE.

Cauzele relelor, de cari suferă viața noastră socială și economică, sunt multiple. Ele își găsesc originea în trecutul neamului nostru și pentru lecuirea lor desăvârșită, au nevoie și de energia conștiință a oamenilor și de ajutorul timpului.

Opera de reformă, reclamată dela noi, este deci și ea cu un caracter complex, și de sigur măsurile cele mai eficace nu vor fi acelea, cari vor produce efectele cele mai imediate. Dar pentru a asigura timpul trebuincios acestor vindecări definitive, se impune, ca o primă necesitate, liniștea reală a zilei de azi. Trebuie deci fără întârziere să punem capăt acelor abuzuri, cari mai tare sunt simțite de țărani în viața lor. de toate zilele. La această necesitate răspunde în primul loc Legea Invoelilor agricole.

Caracterul confuz, abuziv și adesea uzurar al multora din contractele de astăzi contribuie la starea rea economică a țăranului și întreține între dânsul și proprietar simțiminte primejdioase pentru siguranța Statului. Insemnătatea acestei primejdii impune Statului obligațiunea de a interveni în mod mai hotărât, deoarece, într'altfel, ostilitatea intereselor ce stau în față periclitează interesul obștesc, pe care trebuie să-l ocrotim.

Invoelile agricole, bine chibzuite, trebuie să asigure viața armonică între țărani și proprietari, fără a primejdui dezvoltarea bogăției agricole a pământului nostru. De aceea ele trebuie totdeodată să împiedice condițiunile opresive ce o parte ar putea impune celei mai slabe, și de asemenea să chezăsluească o executare sigură și cinstită a învoelilor contractate.

Este drept că știința impune sistemul plantelor de nutreț. Dar dacă viitorul este în această direcție, trebuie mai întâiu asigurat prezentul. Islazul comunal, sub forma lui actuală, este o măsură provizorie, dar esențială : de azi pe mâine nu se pot înverzi câmpiile prin efectul unui articol de lege. Islazul, în cea mai mare parte a lui, este destinat a se transforma treptat în cultură de nutreț artificial. Prin dispozițiunile ce Legea de față impune țărânului, i se dau cele mai puternice motive de a se îndruma singur și în mod conștient pe calea ce o dorim noi cu toții.

Proiectul de Lege cere proprietarilor de moși să pună la dispoziția comunelor islazuri comunale, în raport cu numărul vitelor din sat și până la $\frac{1}{7}$ din întinderea moșiilor mai mari de 150 hectare, exceptându-se dela calculul acestor întinderi — suprafețele împădurite sau plantate, grădinile, viile și suprafețele improprii pășunatului.

Această obligațiune, impusă în schimbul unei juste plăți, nu e perpetuă ; ea își ia sfârșitul în momentul când comuna va fi putut dobândi proprietatea unui islaz pentru satul respectiv.

Casa Rurală va înlesni cumpărarea acestor islazuri.

Proiectul regulează astfel dreptul de proprietate în limitele Constituției și ale Codului Civil. Dreptul de proprietate, deși sacru și neviolabil, se exercită însă în limite ce-și găsesc originea nu numai în situațiunea naturală a locurilor, dar și în obligațiunile ce se pot impune prin legi.

În acest ordin de idei și în conformitate cu Manifestul guvernului dat în numele Maiestății Sale Regelui în 12 Martie 1907, noua Lege impune, ca muncile să nu mai poată fi contractate decât cu prețurile, cu cari ele se efectuează obicinuît la vremea lor în localitate.

Pentru a împiedică neînțelegerile și conflictele, la cari ar putea da naștere stabilirea anticipată a acestor prețuri, s'a prevăzut înființarea unor Comisiuni Regionale, cari să constate limitele sub cari prețurile nu s'au coborât în realitate în vremea muncilor respective, și sub cari prin urmare nu s'ar putea contracta învoelile.

Aceste Comisiuni n'au deci căderea a dicta prețurile convenționale, fixând în mod arbitrar valoarea muncilor și putând astfel împiedică evaluarea ei normală. Ele constată numai între ce limite variază în realitate prețurile muncilor, liber tocmita la vremea executării acestora, când legea recunoaște dreptul fiecăruia de a hotărî prețurile ce-i convin.

Tot aceste Comisiuni Regionale au fost însărcinate cu stabilirea unor norme pentru arendarea pământurilor la țărani și pentru dijmă.

Pentru proprietatea arendată aceste norme sunt impuse chiar prin Manifestul Guvernului din 12 Martie, care zice: — „*Pe moșiile arendate, țărani vor plăti pământurile închiriate lor cu un spor cel mult de o treime peste valoarea acestor locuri după contractul de arendare*“.

Nu este vorba a împiedică creșterea venitului, întru cât el decurge din creșterea fertilității pământului, din condițiunile cari sporesc valoarea produselor agricole, sau din reala dezvoltare a avuției generale. E vorba numai de a mănține o dreaptă proporție între prețurile plătite de țărani și valoarea locativă a pământurilor.

Aceste măsuri, împreună cu oprirea dărilor suplimentare (rușfetri), dărilor de nume, etc., vor împiedică camăta în materie agricolă.

În legislația mai tuturor țărilor culte, camăta este oprită și pedepsită. La noi, nicăiri mai mult decât în afacerile agricole, nu se impun măsuri energice în contra unor asemenea abuzuri dăunătoare nu numai țăranilor, dar și proprietarilor drepecți, ale căror relații cu țărani suferă din pricina acelor cari nu știu să se înfrâneze singuri.

Modul în care s'au constituit Comisiunile Regionale, compuse din reprezentanți ai Statului, ai proprietății mari și ai țărănimii, și controlul lor efectiv de către autoritatea superioară a Consiliului Superior al Agriculturii, împiedică ca vreuna din aceste dispozițiuni să poată luă un caracter abuziv sau jignitor.

Tot sub autoritatea acestor organe, ferite de influențele politice zilei, s'au pus și Inspectorii agricoli, meniți a controla aplicarea legii de față.

Dela activitatea acestor organe și dela dispozițiunile Proiectului, cari impun claritate și ordine în raporturile și socotelile părților învoite, suntem în drept să așteptăm cea mai însemnată îmbunătățire. Astfel de dispozițiuni sunt obligațiunea de a evalua în bani toate dările contractuale, înființarea livretelor individuale, a registrelor, a formularelor de contracte, etc.

Măsurătoarea uniformă și dreaptă a locurilor arendate țăranilor, dreptul recunoscut celui nemulțumit de a obține o verificare imediată și oficială, vor pune capăt unui abuz inveterat, datorit, în mare parte, râvnii unor prepuși neinteligenți sau rău intenționați.

Obligațiunea impusă țăranilor de a urmări în munca pământului modul de cultură indicat de proprietar și de a se supune clauzelor din contract, sub sancțiunea unei pedepse imediate, va asigura proprietarului exacta îndeplinire a voinței sale, iar țăranului îi va da foloasele unui adevărat învățământ, completând puterea de muncă a unuia cu experiența celui alt.

Prin prohițiunea dijmei la tarlă s'a înlăturat conflictul de interese dintre proprietari și țărani, provenit din faptul că acest sistem separă în chip ostil interese ce tocmai o astfel de asociație de drept și de fapt eră menită să strângă și să lege spre binele ambelor părți.

Prin desvoltarea ce se tinde a se da dijmei deavalma, se asigură, din potrivă, cultura mai intensivă a mijlociei întinderii cultivate, se înlesnește o semănță mai bună și se solidarizează în mod armonic interesele proprietarilor și ale țăranilor.

Normele adoptate pentru răfueală și simplificarea procedurii ei vor asigura ambelor părți contractante grabnica lichidare a rapoartelor de drept, vor da țăranului garanția echității, de lipsa căreia se plânge atât, și vor pune pe proprietar la adăpostul repetitelor recriminațiuni, ce izvorau obicinuit cu prilejul acestei operațiuni.

În genere sancțiunile prevăzute pentru executarea muncilor contractate dau toate garanțiile proprietarilor și compensează cu prisos pentru cei drepti, prin siguranța ce le acordă, prohibițiunile ce li se impun.

Astfel Proiectul de lege care, pe de o parte, ferește pe țăran de condițiunile opresive, pe de alta asigură îndeplinirea contractelor prin sancțiuni și penalități severe, prevăzute atât pentru părțile contractante, cât și pentru autoritățile chemate a prezida în ezeutarea contractelor.

Proiectul de lege urmărește deci un îndoit scop de dreptate și de propășire economică. Într'însul, proprietarii și țăranii vor găsi un temeiu sănătos pentru relațiunile armonice, cari trebuie să-i lege și de cari depinde, în primul rând, desvoltarea normală a societății noastre. El trebuie să constituie o operă de solidaritate socială, și contribuind la suprimarea unor cauze de conflicte și de sărăcie, să ajute la prosperitatea generală și la întărirea vieții noastre de Stat.

*

MONITORUL OFICIAL No. 213 DIN 23 DECEMVRIE 1907.

MINISTERUL DE INTERNE.

CAROL I

Prin grația lui Dumnezeu și Voința Națională Rege al României.

La toți de față și viitori sănătate.

Corpurile Legiuitoare au votat și adoptat și Noi sancționăm ce urmează:

LEGE PENTRU INVOELI AGRICOLE

CAP. I.

Invoelile agricole.

Art. 1. — Sunt supuse legii de față următoarele învoeli agricole, făcute între proprietarii sau arendașii de moșii și țăranii muncitori de pământ:

a) Învoelile, fie în bani, fie în dijmă, prin cari se dă țăranelui o întindere de pământ mai mică de 20 hectare de fiecare cap de familie, pentru arături, fânețe sau pășune.

Se exceptează învoelile pentru cultura de zarzavaturi, tutun și pepeni;

b) Învoelile pentru pășunare de vite până la concurența de 6 vite mari și 10 mici de fiecare cap de familie, socotindu-se cinci vite mici (oi, capre) drept una mare;

c) Învoelile prin cari țăranul se obligă a lucra cu ziua sau cu măsura la următoarele munci agricole: aratul, semănatul, grăpatul, tăvălugitul, prășitul, săpatul, seceratul, cositul, plivitul, culesul, adunatul, treieratul, căratul la fânărie, la arie și la magazie, transportul de cereale la schele și gări și lucratul viilor, sau orice alte lucrări s'ar cere pentru cultura pământului.

CAP. II.

Arendarea de pământuri.

Art. 2. — Arendarea de pământuri pentru arătură și fânețe se poate face sau numai (excluziv) în bani, sau numai (excluziv) în dijma din recoltă (deavalma). Pentru acelaș loc nu sunt îngăduite învoeli și în dijmă și în bani.

Pe aceeaș moșie, acelaș locuitor poate să se învoească deodată și în bani și în dijmă deavalma, cu condiție însă de a se determina deosebit prin contract partea de loc dată în bani și partea de loc dată în dijmă.

Art. 3. — Este oprită învoeala cu muncă la tarlă, adică obligațiunea țăranului de a cultiva, pentru o anumită întindere de pământ, în folosul său, altă întindere de pământ în folosul proprietarului sau arendașului.

Singura dijmă îngăduită este dijma deavalma. Prin dijmă deavalma se înțelege proporția în care se împarte recolta, când proprietarul sau arendașul dă pământul, iar țăranul munca, fără alte obligații (rușfet, etc.).

Plata prin munci a banilor datoriti pentru arendare de pământuri nu se poate face decât în baza unui contract deosebit, cum se prevede la art. 1, alin. c.

Art. 4. — Dijmuitul — afară de cazuri de forță majoră — trebuie să înceapă cel mai târziu 15 (cincisprezece) zile după terminarea fiecărui fel de recoltă și să continue fără întrerupere.

În orice caz, recolta fiecărui țaran nu se va putea ține pe câmp mai mult de 15 (cincisprezece) zile pentru oleaginoase, de 20 (douăzeci) zile pentru porumb și de 30 (treizeci) zile pentru celelalte culturi.

În caz de întârziere, fie din partea proprietarului sau arendașului moșiei, fie din partea țaranului, dijmuirea se va face din oficiu de către Administratorul plășii, asistat de doi Consilieri comunali.

În urma reclamațiunii părții interesate, Administratorul plășii, în termen de 24 ore, va încunoștința partea cealaltă de ziua hotărâtă pentru dijmuire. Această zi nu va putea fi fixată mai târziu decât 3 (trei) zile dela reclamațiune. Încunoștințarea se va face prin adresă scrisă de către primăria locală, la sediul administrației moșiei pentru proprietar sau arendaș, și la domiciliu pentru țaran, constatându-se înștiințarea prin proces-verbal.

Îndată după această dijmuire, părțile sunt libere a-și ridica ceea ce i se cuvine fiecăreia din recoltă. Iar după trecere de 3 (trei) zile, țaranul e obligat a-și ridica cu totul partea sa.

Dacă proprietarul sau arendașul nu se va înfățișa la această dijmuire, recolta ce i se cuvine va fi lăsată pe câmp, și țaranul nu va mai fi dator să o care la magazie sau la pățul, chiar când ar fi avut această îndatorire prin contract.

Administratorul plășii și Consilierii vor constata această operațiune prin proces-verbal, după care se va comunica copie legalizată părții absente în termen de cel mult 24 ore.

Administratorul plășii, care nu va fi executat dijmuirea în termenii prevăzuți și nu va putea proba cazul de forță majoră, va

fi, după gravitatea cazului, supus la pedepsele disciplinare prevăzute în legea pentru organizarea comunelor rurale. În caz de recidivă, el va fi cel puțin suspendat.

Art. 5. — După dijmuit sau după achitarea arenzii în bani, proprietarul sau arendașul nu va putea oprî pe țăran de a-și ridică recolta, opunându-i alte datorii neprovenind din contractul de arendare a pământurilor pe cari recolta a fost produsă.

Totuș, cu învoirea proprietarului, țăranul va putea ridică recolta sa, deși n'a achitat arenda locului pe care s'a produs, trecând datoria asupra altor culturi ce ar aveà țăranul pe aceeaș moșie.

În caz de abatere dela această prescripțiune și în urma reclamațiunii țăranului adresată Judecătorului de ocol, acesta va su-pune pe proprietar sau arendaș la o amendă dela 200 (două sute) —500 (cinci sute) lei și-l va condamna la plata pagubei cauzate.

Pe de altă parte, țăranul nu va putea, sub nici un cuvânt, ridică recolta înainte de a fi fost dijmuit de proprietar, arendaș sau de Administratorul plășii, conform art. 4, sau înainte de a fi plătit arenda în bani; în caz contrariu, țăranul se va pedepsî cu închisoare dela 15 (cincisprezece) zile la 1 (un) an și fără prejudiciul pagubei cauzate proprietarului.

Art. 6. — Când proprietarul sau arendașul s'a învoit să iea dijma cerealelor în boabe și a luat asupra sa obligațiunea treieratului, prețul treieratului i se va achită în bani pe hectolitru, conform normelor fixate de Comisiunea Regională.

Art. 7. — Dacă, în termen de 10 zile după recoltă, proprietarul sau arendașul nu ar îngădui ridicarea ei, deși s'au îndeplinit toate obligațiunile prevăzute în contract pentru pământurile arendate în bani, Administratorul plășii, asistat de doi Consilieri, va autoriză ridicarea recoltei de către țăran, cu observarea formalităților prescrise la art. 4. Dacă proprietarul sau arendașul refuză să primească suma datorită, ea va fi consemnată perceptorului local.

Art. 8. — Dacă țăranul nu va plăti la termen arenda locului

luat pentru arătură sau fânețe, Secretarul comunal, în urma cererii proprietarului sau arendașului moșiei, va sechestra recolta de pe pământurile pentru cari nu s'a plătit arenda, încheiând un proces-verbal despre aceasta.

În contra sechestrului aplicat părțile interesate vor putea face, în termen de 5 (cinci) zile dela aplicarea lui, contestație la Judecătorul de ocol, care, cu acea ocaziune, va statua și asupra legitimității pretențiunii ce proprietarul sau arendașul ar formula în instanță. Hotărîrea Judecătorului trebuie dată cel mai târziu în 5 (cinci) zile dela facerea contestației. Ea e definitivă și fără drept de opoziție sau recurs. În caz când țăranul nu ar face apel, proprietarul sau arendașul va merge înaintea Judecătorului de ocol, care va fi dator să se pronunțe în acelaș termen de 5 (cinci) zile dela reclamațiune. Hotărîrea va fi de asemenea definitivă, fără drept de opoziție sau recurs.

Pe baza hotărîrii Judecătorului de ocol, Secretarul Comunei, după cererea părții interesate, va publică vânzarea recoltei sechestrate prin afișe puse la ușa Primăriei și la locuința datornicului în termen de 5 (cinci) zile dela cerere. Judecătorul de ocol fixează prețul dela care se va începe licitațiunea.

Vânzarea nu se va face decât până la concurența sumelor datorite.

Perceptorul va procede la lichidarea sumelor rezultând din vânzare, dând următorului dreptul său sub luare de chitanțe.

Prețul arenzii este privilegiat chiar asupra fiscului.

CAP. III.

Islazul comunal (imașuri) și pășunatul.

SECȚIA I.

Islazul comunal.

Art. 9. — În fiecare Comună se va constitui unul sau mai multe islazuri comunale, astfel încât cătunele, compuse de cel puțin

25 familii, să-și aibă islazul lor propriu în caz când situația topografică nu le-ar permite folosința islazurilor comunale vecine, sau când stipulațiunile art. 11 din prezenta lege n'ar fi cuprins și vitele lor la stabilirea întinderii acelor islazuri.

În localitățile unde Comuna sau țăranii nu au islazuri pe proprietatea lor, sau au islaz neîndestulător, Comuna este autorizată să-și constituie unul sau mai multe islazuri.

Aceste islazuri se vor constitui prin cumpărătoare de bună-voie între Comună și proprietarii respectivi din cuprinsul ei, sau proprietarii vecini.

Actele de cumpărătoare vor preciza situațiunea și întinderea locurilor cumpărate și vor prevedea pentru Comună modalitatea de plată, cu dreptul pentru Comună a se liberă în numerar oricând va voi, până la cel mai târziu 12 ani dela data actului.

Statul garantează datoria Comunei.

Art. 10. — Locul destinat islazului comunal trebuie să fie propriu pentru pășune. El nu va fi mai departe de trei kilometri de vatra satului, afară de cazurile aprobate de Consiliul Superior al agriculturii.

Proprietarul, cu avizul conform al Comisiunii Regionale, va putea să ofere islazul în mai multe bucăți, acolo unde această dispoziție se va potrivi mai bine cu situația locului.

Art. 11. — Întinderea islazurilor se va fixa în proporțiune cu numărul vitelor mari (trăgătoare sau de lapte) din sat sau din cătun, calculându-se patru vite mari de hectar, fără ca suprafața totală a islazurilor să poată întrece o optime din suprafața cultivabilă a moșiilor cari contribuiesc la constituirea islazurilor.

Pentru constituirea fiecărui islaz, ofertele se vor primi dela proprietarii moșiilor pe cari au fost împrumăriți la 1864 locuitorii din acel sat sau cătun, rămânând bine înțeles că, pentru numărătoarea vitelor, cum se arată mai la vale, se va lua drept bază întreaga populație actuală a satelor sau cătunelor.

Prin moșiile pe cari au fost împrumăriți locuitorii la 1864 se înțeleg toate trupurile cari formau acele moșii la 1864.

Se va face numărătoarea vitelor mari (trăgătoare sau de lapte) existente ale locuitorilor țărani, neținându-se în seamă, pentru locuitorii cari ar avea mai mult de șase vite mari, de prisosul ce ar trece peste acest număr.

Se va calculă și numărul vitelor ce ar rezultă dacă fiecare cap de familie ar avea trei vite mari. Mânzii și mânzații înțărcați se vor socoti două capete drept o vită mare.

Cea mai mare din cifrele astfel obținute se va împărți cu patru, iar rezultatul va hotărî numărul de hectare ce va avea islazul.

În nici un caz acest islaz nu va putea avea o întindere mai mare de optimea de mai sus.

Art. 12. — Islazurile comunale se vor constitui numai pe proprietățile mai mari de 300 hectare. În localitățile unde nu sunt proprietăți de asemenea întindere, islazul comunal se poate constitui și pe proprietățile mai mici de 300 hectare, însă mai mari de 150 hectare.

Pământurile acoperite cu păduri, plantații, vii, grădini sau alte locuri impropriei pășunatului nu intră în determinarea întinderii moșiei, nici a calcului optimii.

Art. 13. — Când, pentru constituirea islazului, într'un sat sunt mai multe proprietăți în condițiunile prevăzute de art. 11 și 12, Comuna va luă ofertele tuturor proprietarilor în limitele legii, și dacă aceste oferte întrec întinderea necesară constituirii islazului în măsura prevăzută de art. 11, Comuna, cu avizul Comisiunii Regionale și ulterior Consiliul Superior al Agriculturii va alege, pentru constituirea islazului, terenurile cele mai potrivite pentru pășunat, ținând seamă și de proporțiile moșiilor.

În cazul când unul din proprietari ar oferî sau totalitatea islazului, sau o porțiune care ar întrece partea lui proporțională, ofertele celorlalți proprietari vor putea fi reduse în proporție, după alegerea Consiliului Superior al Agriculturii.

Art. 14. — Proprietățile cari actualmente se stăpânesc în indiviziune se vor socoti ca și cum ar fi divizate, atât în calculul

optimii din întinderea totală cât și în privința clasificării lor în proprietăți mai mari de 300 sau de 150 hectare.

Art. 15. — Proprietarii vor arăta până la 1 Martie 1908 întinderea, situațiunea și prețul de vânzare al pământului pe care oferă a-l vinde Comunei.

Până în 5 zile dela înregistrarea ofertei, Consiliul comunal își va da avizul asupra ofertei. Acest aviz, împreună cu acel al Comisiunii regionale, se va înainta până în 10 zile Consiliului Superior al Agriculturii.

Art. 16. — Ministerul de interne nu va aprobă decât acele oferte de vânzări de islazuri, în cari prețul de cumpărătoare va fi fixat în limita tabelelor de prețuri regionale, hotărîte de Consiliul Superior al Agriculturii.

Pentru alcătuirea acestor tabele de prețuri se vor lua în considerațiune prețurile curente ale moșiilor din localitate, majorate cu 10⁰/₀.

Tabelele de prețuri regionale vor fi publicate cel mai târziu până la 1 Fevruarie 1908.

Totuș, pentru pământuri cari, prin situațiunea sau calitatea lor, au o valoare excepțională, Ministrul de interne poate autoriză comunele să facă și cumpărări cari ar trece peste prețul din tabele; aceasta însă numai cu avizul prealabil al Consiliului Superior al Agriculturii.

Art. 17. — Până la achitarea prețului prevăzut în actul de vânzare, Comuna va intră în folosința islazului, plătind anual pentru islaz suma reprezentând dobânda de 6⁰/₀ asupra prețului convenit.

Plata dobânzii se va face la 1 Noemvrie a fiecărui an de către Stat în contul Comunei. Statul se va acoperi prin încasările făcute, după cum se arată la art. 29, și, în caz de insuficiență, din orice alte venituri comunale încasate de Stat.

Art. 18. — Prin vânzările către Comună pentru constituirea islazurilor comunale, sarcinile ipotecare, sau privilegiile asupra terenurilor vândute, afară de creanța Creditului Funciar Rural,

sunt purgate și dreptul creditorului ipotecar sau privilegiat trece asupra prețului de vânzare.

Când asupra terenului ce urmează a se vinde pentru constituire de islaz comunal există un drept de uzufruct, vânzarea se va face de nudul proprietar, iar dreptul uzufructuarului trece asupra prețului.

Art. 19. — Când proprietățile din cari se vând terenuri pentru constituire de islazuri sunt ipotecate la Creditul Funciar Rural, Statul, cu consimțământul Creditului funciar, va luă asupra lui datoria proprietății până la concurența prețului cu care se vinde terenul destinat islazului comunal. Proprietarul va rămânească descărcat față de Credit cu această sumă și Statul va servi Creditului funciar anuitatea pe care o ia asupra lui.

Art. 20. — În localitățile unde, în rază de 3 kilometri, sunt proprietăți ale Statului (afară de câmpurile de exerciții), ale stațiilor de binefacere sau a oricărei alte persoane morale, islazurile se vor așeză de preferință pe aceste proprietăți, urmând, numai în caz de insuficiență, a se cumpără și din proprietățile celelalte. Pe proprietățile mai sus enumerate nu se va ține seama de limita optimii.

Art. 21. — Pentru pământurile cedate de pe Moșiile Statului pentru formarea islazurilor comunale, prețurile de vânzare se vor stabili de Consiliul Superior al Agriculturii și anuitatea, corespunzătoare la un termen de liberare de 40 ani, se va încasa de Stat dela Comună, prin aplicarea legii de urmărire a veniturilor Statului.

Art. 22. — Terenurile instituțiilor de binefacere și de cultură — ca: spitalele, bisericile, școalele, seminarele, Academia Română și altele similare — cari se vor vinde pentru constituire de islazuri comunale, vor fi plătite de Stat în Rentă Perpetuă 5% și Netrasmisibilă.

Statul va încasa dela Comună prețul islazului printr'o anuitate care va cuprinde dobânda și amortizarea în termen de 40 ani.

Partea relativă la amortisment se va răscumpără de Stat în fiecare an în efecte publice din datoria publică.

Art. 23. — Prin derogare la dreptul comun, minorii, incapabilii și așezămintele publice vor putea vinde prin bună înțelegere, prin reprezentanții lor legali, fără îndeplinire de alte formalități. Soții vor vinde în numele femeilor dotale în aceleași condițiuni. Toate formalitățile, în caz de mutare sau de reducere de ipotecă, se vor îndeplini asemenea tot prin acești reprezentanți.

Prețul porțiunii de pământ, vândute în aceste condițiuni, va urma regimul la care eră supus și pământul. El se va depune la Cassa de depuneri, pentru a fi la dispoziția tribunalului respectiv.

Art. 24. — Vânzările de terenuri pentru constituire de islazuri comunale sunt scutite de taxele de înregistrare.

Art. 25. — Când moșia este arendată, vânzarea de terenuri, pentru constituire de islazuri comunale, se va face tot de proprietar. În acest caz, arendașul nu are drept decât la o scădere proporțională din prețul arenzii.

Arendașii proprietăților persoanelor morale pot cere rezilierea contractelor de arendare dacă s'a luat mai mult de $\frac{1}{8}$ din moșia arendată, fără a avea însă dreptul la nici un fel de despăgubire.

Art. 26. — Subsolul terenurilor vândute pentru constituire de islazuri comunale rămâne al proprietarilor vânzători.

Proprietarii subsolului cari ar voi să exploateze acest subsol pentru orice fel de mine, vor despăgubi comunele pentru suprafețele ocupate, conform legii minelor, care, în această privință, se va aplica și la minele de petrol.

Art. 27. — În caz de insuficiența islazului comunal, se va da preferință la o vacă și doi boi de fiecare locuitor.

Locuitorii cătunelor, cari nu vor avea un islaz propriu, vor putea învoi vitele lor în islazurile comunale mai apropiate.

Art. 28. — Partea de islaz ce se cuvine unui locuitor, în ra-

port cu numărul vitelor de cari dispune, se poate întrebuința de dânsul și pentru cultivarea plantelor de nutreț; în nici un caz, însă, pentru altă cultură.

Totalul întinderii ce poate fi astfel cultivată, precum și modul de exploatare a islazului comunal, se vor determina printr'un regulament special.

Art. 29. — Primarul, autorizat de Consiliul comunal, încheie contractul de învoeală cu țăranii, pentru vitele de pășunat pe islazul comunal, în condițiunile și pe prețul fixat de Comisiunea regională pe cap de vită. Țăranii învoiți vor fi debitați în roluri cu suma datorită, care se va plăti la 1 Octombrie a fiecărui an.

Incassarea se va face de receptorul Statului în condițiunile prevăzute de legea pentru incassarea veniturilor Statului.

Venitul islazului nu se poate afecta de Comună la alte destinațiuni decât la plata cuvenită proprietarului.

Art. 30. — Odată cu constituirea islazurilor se va delimita și împietrui întinderea lor.

SECȚIA II.

Pășunatul.

Art. 31. — Arendările de locuri pentru pășune, în afară de islazurile comunale, nu se pot face decât în bani.

Art. 32. — Contractele pentru pășunat se vor încheia sau pe hectar, sau pe cap de vită.

În ultimul caz se va indica, pe lângă partea în sarcina căreia cad păzitorii, și întinderea de pământ pentru care se face închirierea, stabilindu-se prețul în raport cu această întindere.

Arătarea întinderii islazului va fi numai aproximativă la baltă și la munte, dacă stabilirea ei exactă ar întâmpina dificultăți în practică.

Art. 33. — În contractul de arendare se va arăta în mod precis numărul vitelor învoite la pășune, locul destinat în fiecare an,

întinderea lui, numărul maxim de vite mari și mici la hectar, după normele stabilite de Comisiunea regională.

Art. 34. — La numărătoarea vitelor, ce se va face de două ori pe an, va luà parte și Primarul sau un Consilier comunal delegat, care va verificà și va certificà, pe a sa răspundere, că numărul vitelor la hectar nu depășește numărul prevăzut de Comisiunea regională pentru acea regiune.

CAP. IV.

Muncile agricole.

Art. 35. — Invoelile de munci agricole, prevăzute la art. 1, alin. *c*, nu se pot face decât în bani; se va putea, însă, prevedea ca prețul muncii să cuprindă sau nu hrana țăranului.

Asemenea învoeli nu pot fi îndeplinite decât în localitatea pentru care au fost contractate și numai pentru lucrarea cuprinsă în contract.

Ele nu pot fi cedate, în nici un caz, decât de proprietarul sau arendașul actual celui ce i-ar urmà în exploatarea moșiei.

Plata muncilor trebuie să se efectueze numai în bani; ea nu poate fi înlocuită prin nici o altă valoare, ca jetoane, mărfuri, băuturi, etc. Nu se poate stipulà ca țăranii să-și procure îmbrăcăminte, alimentele, instrumentele, etc., la proprietar, arendaș sau la persoanele desemnate de dânșii.

Art. 36. — Dispozițiunile legii de față, în ce privește învoelile agricole arătate la art. 1, alin. *c*, se aplică numai țăranilor învoiți cel puțin cu 30 (treizeci) zile înainte de începerea muncii respective în localitate. Aceste dispozițiuni nu privesc pe muncitorii străini, nici pe cei români învoiți chiar în timpul muncii.

Muncitorii agricoli tocmiți de proprietari și arendași cu luna sau ca anul rămân supuși dispozițiunilor din legea servitorilor.

Art. 37. — Intrarea în țară a muncitorilor agricoli străini nu se va permite decât de Ministerul de Interne și numai cu avi-

zul Consiliului superior al agriculturii, constatător că, în regiunea respectivă, nu se găsesc muncitori agricoli disponibili, sau că cei disponibili n'au primit să se învoească.

Această autorizare nu va fi valabilă decât pentru Comuna pentru care s'a dat.

Art. 38. — Este interzis proprietarilor și arendașilor, sub pedeapsă dela 200 (două sute) — 500 (cinci sute) lei amendă, a învoi țărani sau muncitori agricoli cu ajutorul mijlocitorilor profesionali cari nu au o autorizațiune legală și cari ar fi de altă naționalitate decât a muncitorilor ce se aduc; mijlocitorii profesionali neautorizați vor fi supuși la o amendă de 200 (două sute) lei.

Art. 39. — Fiecare țăran, care se învoește pentru a munci pe pământul unui proprietar sau arendaș, este obligat să aibă un libret de munci agricole, după modelul ce se va publica de Ministerul de agricultură.

Acest libret va fi eliberat de Secretarul Comunei domiciliului țăranului și va forma pentru el un certificat de identitate față de orice proprietar sau arendaș care ar voi să-l învoească.

Fiecare libret va cuprinde numele, semnalmentele și vârsta țăranului, Comuna unde locuiește, numărul și vârsta membrilor familiei sale minori și cari n'ar avea librete proprii, precum și întinderea de pământ propriu și numărul vitelor de cari dispune.

În libret se vor trece pe rând și legalizate, de o parte rămășițele de muncă din anul precedent, întinderea de pământ luată în dijmă sau în bani dela proprietar sau arendaș, muncile învoite, timpul aproximativ și locul unde trebuiesc executate și sumele ce țăranul are de luat; iar pe de altă parte muncile făcute și banii primiți.

Inscrierile în libret se vor face cu cerneală și cel mai târziu până în prima Duminică; ștersăturile și îndreptările nu se vor ține în seamă decât dacă sunt certificate de cel ce le-a făcut, ca contabilul moșiei sau Secretarul comunal.

Art. 40. — Cel ce nu va înscrie în libret condițiunile prevă-

zute la alin. 3 și 4 din articolul precedent, va fi supus la o amendă de 10 (zece) lei în folosul Comunei.

Secretarul comunal va ține un registru anual special în care se vor trece imediat muncile contractate în localitate sau în altă parte de țăranul domiciliat în Comună. Libretul va purta numărul corespunzător al partidei fiecărui țăran învoit și va reproduce întocmai inscripțiunile din registru.

În caz de pierdere a libretului, Comuna unde domiciliază țăranul va liberă acestuia un duplicat, colaționat după datele din registru și purtând mențiunea: «duplicat».

Libretul este anual; el se va preschimbă, prin îngrijirea Secretarului comunal, la sfârșitul anului agricol. Costul lui e de 20 bani.

Art. 41. — Numai Primarul domiciliului țăranului contractant este competente a autentifica și înregistra contractele agricole.

Dacă Primarul chiar e parte contractantă, autentificarea se va face de ajutorul de primar.

Țăranul însă poate încheia contracte agricole și în altă comună, cu condițiunea de a prezenta libretul său din care să reiasă muncile agricole contractate.

Secretarul Comunei unde s'a autentificat contractul unui țăran din altă Comună este obligat a comunica, în termen de 3 zile, Secretarului comunei unde domiciliază acel țăran, copie legalizată de pe contractul încheiat. El va trece și în libretul țăranului condițiile de învoeală.

Secretarul care va contraveni acestor dispozițiuni va plăti o amendă de 10 (zece) lei în folosul Comunei.

Art. 42. — Primarul care ar autentifica învoeli contractate de țăranii din alte comune, fără a fi controlat libretul, conform dispozițiunilor art. 41, va fi supus la o amendă de 20 (douăzeci) lei.

Țăranul care, peste puterile lui de muncă, s'ar fi învoit la mai mulți proprietari sau arendași, fără să fi putut executa muncile contractate, va fi răspunzător de daunele cauzate.

Contractele prin cari acelaș țăran se învoește la mai mulți proprietari sau arendași se vor execută după ordinea în care acele contracte au fost autentificate.

Art. 43. — Proprietarul sau arendașul, care va fi ademenit țărării învoiți aiurea, va fi supus la o amendă dela 200 (două sute) — 500 (cinci sute) lei, fără prejudiciul daunelor-interese către cel păgubit.

Art. 44. — Abaterile dela dispozițiunile art. 42 și 43 se vor constată și se vor judecă de către Judecătorul de ocol.

Art. 45. — Proprietarul sau arendașul care, în învoeală, iea asupra sa hrana țăranului, va fi obligat să înscrie în contract tainul (de pâine sau de mălaiu, legume, pește, carne, etc.). In învoeala hranei cu ziua se va arătă numărul mâncărilor zilnice.

Hrana va fi în totdeauna evaluată în bani în contract.

Cantitățile date nu vor putea fi reduse sub minimum necesar hotărît de Serviciul sanitar superior. Hrana va fi bună, sănătoasă și îndestulătoare. In caz contrariu, țăranul poate cere Primarului să constate că hrana nu corespunde acestor condițiuni.

Primarul, gășind plângerea întemeiată, hotărăște, printr'o ordonanță definitivă ce se va comunica proprietarului sau arendașului, ca hrana țăranului să-i fie plătită în bani.

Art. 46. — Proprietarul sau arendașul e obligat să îngrijească în timpul muncilor de starea sanitară a țăranilor din alte localități ce întrebuințează. El e dator să înștiințeze de urgență pe medicul plășii și să le procure dela dânsul medicamentele.

Art. 47. — Copiii supuși învățământului primar nu vor putea fi învoiți decât conform unui regulament special, care va hotărî muncile agricole la cari minorii vor putea fi învoiți, în ce anume condițiuni și în ce timp al anului.

Art. 48. — De două ori pe an, înainte de epoca prașilei și de epoca secerii, Primarul va înaintă Comisiunii regionale, prin mijlocirea Inspectorului agricol, o listă a muncitorilor disponibili, cari doresc să se învoească în afară de comuna lor, specifi-

când totdeodată epoca și muncile la cari voesc să fie întrebuințați.

Aceste liste se vor pune în fiecare județ la dispoziția proprietarilor sau arendașilor doritori de a învoi muncitori.

Ele se vor înainta în copie Consiliului superior al agriculturii.

CAP. V.

Dispozițiuni generale.

SECȚIA I.

Durata contractelor.

Art. 49. — Invoelile agricole prevăzute la art. 1, alin. *a* și *b*, nu se vor putea încheia pe mai mult de 5 ani; iar cele prevăzute la alin. *c* nu se vor putea încheia decât cel mult pe un an.

Anul agricol, determinat prin prezenta lege, începe la 1 Martie și se termină la sfârșitul lunii Fevruarie care urmează.

Contractele de învoeli se pot face după terminarea seceratului al anului curgător pentru anul următor.

Art. 50. — Contractele de lucrări agricole făcute de proprietar vor rămâne în ființă pe toată durata lor, față de oricine ar dobândi un drept de proprietate sau folosință, sub orice titlu.

In caz de reziliere a contractului de arendare a moșiei, proprietarul sau noul arendaș va fi obligat a respecta contractele de învoeli cu țăranii până la termenul lor, întrucât aceste contracte ar fi fost încheiate în lăuntru și pe durata termenului de arendare, afară numai de vădită rea credință din partea arendașului.

Art. 51. — Când țăranul nu și-a îndeplinit îndatoririle, în ce privește buna cultură a pământului sau efectuarea muncilor la timp, proprietarul sau arendașul poate cere Judecătorului de ocol rezilierea contractului. Asemenea și țăranul poate cere rezilierea contractului pentru neîndeplinirea obligațiunilor contractate de proprietar sau arendaș.

SECȚIA II.

O p r i r i .

Art. 52.—Învoelile agricole nu se pot face decât prin contracte autentice în conformitate cu dispozițiunile legii de față, încheiate între muncitorii agricoli în persoană și între proprietari, arendași sau împuterniciții lor.

Sunt interzise în aceste contracte:

a) Clauzele penale și cele de solidaritate;

b) Orice dări suplimentare, în natură sau în bani, proporționale sau de nume, și suprasarcinile în munci sau lucrări (rușfeturi) cari nu fac parte din cele prevăzute în această lege, precum dări de nume, dări de pândărit, dări uniforme, obligatorii pentru presupuse foloase de cari nu toți locuitorii se bucură în realitate, ca: pescuit, lemne de foc, buruieni, etc. Pentru pescuit, lemne de foc, stuf, papură, buruieni, etc., se va face osebă tocmeală și numai în bani.

Contractele agricole cari cuprind stipulațiuni contrarii legii de față sunt nule de drept și nu li se va da curs nici după prezenta lege, nici după dreptul comun, dacă ele nu au fost puse în lucrare.

Dacă au fost puse în lucrare, Judecătorul de ocol, după cererea părții sau a Inspectorului agricol, va cită pe părți și, luând avizul Comisiunii regionale, în caz când ele ar ajunge la învoeală prin bună înțelegere în limitele legii, va confirma noua învoeală, anulând pe cea ilegală.

Când însă părțile nu vor cădea de acord, Judecătorul anulând învoeala ilegală, va hotărî condițiunile învoelii conform legii, având de bază normele fixate de Comisiunea regională.

În ambele cazuri, hotărîrea Judecătorului se va transcrie în registrul de învoeli agricole al Comunei.

De asemenea nu se va da curs reclamațiunilor cari, deși conforme acestei legi, nu sunt însă întemeiate pe contracte scrise și autentificate.

Art. 53. — Pământurile luate de țărani dela proprietari sau arendași, în întinderea prevăzută la art. 1, alin. *a*, nu se vor putea subarendă, afară numai în caz de deces, de infirmități sau în alte cazuri de forță majoră constatată de Primar.

SECȚIA III.

Măsurătoarea.

Art. 54. — Măsurătoarea pământurilor date țăranilor în arendă sau în muncă pe bani nu se va putea face de proprietari și arendași sau de împuterniciții lor decât cu măsura metrică oficială, uniformă pentru toată țara.

Art. 55. — La fiecare Primărie rurală va trebui să se afle cel puțin câte un exemplar din fiecare fel din măsurile următoare:

Un metru de fier, un lanț, o panglică de metal de zece metri și, după localitate, un dublu decalitru pentru cereale cu aparatul de încărcare sau o basculă romană.

Aceste măsuri, cari vor purtă mărcile legale de verificare ale Serviciului de măsuri și greutateți, vor servi la verificarea măsurilor ce se vor întrebuiți fie de autorități, fie de cei interesați.

Proprietarii și arendașii cari vor voi să-și procure măsurile de cari vor avea trebuință, se vor adresa vânzătorilor autorizați de catre Serviciul de măsuri și greutateți cari vând asemenea măsuri cu prețurile stabilite de către acest Serviciu, aprobate de Ministerul Domeniilor.

Numele acestor vânzători și domiciliul lor vor fi publicate la Primăria fiecărei comune.

Intrebuițarea de alte măsuri se va pedepsi cu două sute de lei amendă, iar măsurătoarea se va face din nou de autoritatea comunală cu măsurile oficiale și după normele legale.

Ministerul de Domenii va trimite la Primăriile comunale instrucțiuni imprimare de modul cum fiecare din ele vor trebui să întrebuițeze măsurile ce au în depozit.

Aceste instrucțiuni se vor afișa la ușa Primăriei, dimpreună cu un tablou conținând transformarea în măsuri metrice a vechilor măsuri întrebuințate.

Art. 56. — Orice țăran nemulțumit cu măsurătoarea va reclama Primarului. Acesta, cu ajutorul măsurătorului expert — care se va numi în condițiunile prevăzute de un regulament special — este obligat să verifice măsurătoarea, după ce va fi înștiințat în scris pe proprietar sau pe delegatul său. Temeiul reclamațiunii se va constata printr'un proces-verbal, care se va supune hotărârii Judecătorului de ocol.

Art. 57. — Autorul unei măsurători false și complicitii lui, pe lângă pedeapsa prevăzută de art. 336 și 337 din codul penal, vor fi supuși, în folosul Comunei, la o amendă egală cu de 10 ori valoarea pagubei ce va rezultă pentru reclamant, cum și la plata cheltuelilor de constatare. Proprietarul sau arendașul este civilmente răspunzător de plata despăgubirilor la cari va fi condamnat prepusul său care a procedat la măsurătoarea falsă.

SECȚIA IV.

Măsuri pentru îmbunătățirea culturii.

Art. 58. — Pentru a se putea folosi de islazul comunal, țăranii sunt obligați a cultiva cel puțin 10 (zece) arii plante speciale pentru nutreț de fiecare cap de vită mare. Statul, prin Ministerul de Domenii, va da gratuit sămânța necesară.

Nu sunt supuși acestei obligațiuni țăranii cari nu au pământ propriu sau islaz comunal potrivit pentru semănatul plantelor de nutreț, sau cari n'au dobândit dela proprietar sau arendaș pământ spre cultivare. Constatarea, în aceste cazuri, se va face de Inspectorul agricol.

În timp de 10 ani, cu începere dela 1 Aprilie 1908, întinderile cultivate, fie de țărani, fie de proprietari sau arendași, cu plante de nutreț pentru vite, vor beneficia de o primă corespunzând cu o reducere de 50% din impozitul funciar.

De aceeaș primă vor beneficia și întinderile întrebuințate ca islazuri comunale.

Un regulament special va hotărî modul de evaluare și de plată a acestei prime.

Art. 59. — Țăranii sunt obligați a cultivă o întindere oarecare de zarzavaturi trebuincioase familiei lor.

Acei cari nu vor fi următori acestei obligațiuni, nu se vor folosi de islazul comunal.

Art. 60. — Contractele agricole pentru arendări de locuri cu țăranii din satele mai apropiate de 5 km. de hotarele moșiei nu se vor putea încheia decât cel puțin pe o perioadă de trei ani.

Se exceptează locurile pentru porumb, cari vor putea fi date și numai pe un an.

În aceste contracte se vor arăta precis lanurile cedate țăranilor, întinderea lor și cultura ce urmează să se facă pe ele în fiecare an.

Art. 61. — Țăranii sunt obligați a face pe locurile arendate în dijmă sau în bani semănăturile prevăzute în contract și a se supune tuturor condițiunilor de bună cultură, precum și planului de rotație adoptat de proprietarul sau arendașul moșiei, afară de cazurile când ar interveni o bună înțelegere sau în cazuri de forță majoră.

Țăranii sunt obligați a primi mașinile de semănat în rânduri, pe cari proprietarii sau arendașii le vor pune gratuit la dispoziție.

Art. 62. — Orice abatere dela aceste îndatoriri și de natură a schimbă sau a vătămă recolta se va constată de Secretarul comunal printr'un proces-verbal cel mai târziu în termen de două zile dela reclamațiune. Acest proces-verbal se va înaintă Judecătorului de ocol.

Judecătorul se va pronunță în termen de 5 (cinci) zile și, dacă reclamațiunea este întemeiată, va pronunță, în caz de schimbare nejustificată a semănăturilor, rezilierea contractului; iar în caz de rea cultură, va condamna pe vinovat a plăti proprietarului sau arendașului paguba cauzată și o amendă dela 10

(zece) până la 50 (cincizeci) lei în folosul Comunei; Judecătorul va putea, dacă e nevoie, lua și avizul Inspectorului agricol.

Art. 63. — Pentru locurile date în dijmă, proprietarul sau arendașul va putea să impue o sămânță bună, curățită și pregătită în cantitatea necesară, pentru fiecare fel de cereale sau lan.

Țăranii din acelaș lan, cari se vor întovărăși pentru dobândirea și curățirea sămânței în comun, vor fi liberi să-și procure sămânța de acelaș fel și din altă parte. Inspectorul agricol va hotărî în caz de neînțelegere.

La dijmuit, proprietarul sau arendașul va avea dreptul a-și lua sămânța procurată. Această sămânță va putea fi dată sau în snopi sau în boabe, după cum părțile se vor învoi.

Art. 64. — Țăranul care nu a întrebuințat sămânța procurată de proprietar sau arendaș se va pedepsi cu o amendă dela 5—20 lei în folosul Comunei, fără prejudiciul despăgubirilor cuate proprietarului sau arendașului. Pedepsa amenzii ca și despăgubirea proprietarului sau arendașului se vor pronunța în mod definitiv de Judecătorul de ocol, în virtutea unei constatări făcute de Inspectorul agricol.

SECȚIA V.

Comisiuni Regionale.

Art. 65. — Se înființează în fiecare județ o comisiune alcătuită din cinci membri și anume: Inspectorul agricol, doi delegați ai proprietarilor și doi delegați ai țăranilor.

Delegații proprietarilor vor fi desemnați în chipul următor:

Administratorul financiar va trimite Președintelui tribunalului din județ numele celor cinci proprietari mai greu impuși din fiecare plasă și cari își cultivă singuri moșia. Președintele tribunalului convoacă pentru o zi anumită pe acești proprietari, cari, la rândul lor, aleg din sânul lor doi membri cari să-i reprezente în Comisiunea regională. In caz când mai mulți pro-

prietari ar fi impuși egal, se va urmà după ordinea alfabetică a numelor de familie.

Administratorul financiar care ar face arătări neexacte va fi destituit.

Pentru delegații țărani se va procedà astfel:

Secretarii fiecărei comune din rezortul unei Judecătoria de ocol va trimite Judelui de ocol respectiv o listă a tuturor țărănilor învoiți, știutori de carte și majori. Judecătorul de ocol, din această listă, va trage la sorți, în ședință publică, câte un țăran de fiecare comună și va înaintă Președintelui tribunalului numele celor ieșiți la sorți. Președintele tribunalului, la o zi anumită, va convocà pe aceștia, pentru ca, sub președința lui, dânșii să aleagă din sânul lor doi reprezentanți în Comisiunea Regională.

În comunele unde nu s'au încheiat anul acesta contracte de învoeli, vor fi trecuți în liste țărani cari au fost învoiți în anul precedent.

Ziua convocării, atât pentru proprietari, cât și pentru țărani, li se va aduce la cunoștință prin adresă scrisă trimisă de Președintele tribunalului cel puțin cu 5 zile înainte de ziua alegerii. Alegerea de către proprietari sau țărani delegați va avea loc oricare ar fi numărul membrilor prezenți; ea se face cu vot secret și se vor proclamà aleși acei cari vor fi întrunit cele mai multe voturi.

Odată cu alegerea delegaților, se vor mai alege, atât de proprietari cât și de țărani, un prim și un al doilea supleant, cari vor veni de drept în Comisiune, în caz de împiedicare legitimă a unuia din membri.

Cei patru membri, proprietari și țărani, cum și supleanții, vor fi aleși pe timp de 5 ani. Comisiunea va fi prezidată de Inspectorul agricol.

Această Comisiune va constată pe regiuni:

a) Limitele între cari au variat prețurile în momentul munci-

lor în ultimii trei ani, și pe această bază va fixa prețurile sub cari nu se vor putea face învoelile contractuale;

b) Cantitatea diferitelor munci ce se pot executa într'o zi de către un bărbat, o femeie sau de către minori;

c) Prețurile peste cari nu se poate ridică arendarea pământurilor în bani, precum și dijma cea mai mare ce se poate lua.

Prețul cel mai înalt al arendării pământului în bani se va fixa ținându-se seamă de valoarea producțiunii mijlocii a pământului în ultimii cinci ani, fără ca această evaluare să poată trece cu $\frac{1}{3}$ peste arenda curentă în regiune pentru pământurile de aceeaș calitate în suprafețe mari.

Dijma cea mai ridicată ce va lua proprietarul nu va întrece proporția capitalului ce a depus față de muncitor. Pentru aceasta se va evalua tot ce pune pentru cultura în dijmă proprietarul sau arendașul, ca pământ, arătură și alte munci; pe de altă parte se va evalua tot ce pune țaranul ca muncă.

La această dijmă maximă se va adăoga, sau se va scădea dintr'însa, sămânța, după cum ea a fost dată de proprietar sau de țărani;

d) Prețurile maxime de pășunat pe cap de vită și pe hectar, precum și numărul vitelor ce pot intra la hectar, ținându-se seamă de calitatea pământului de islaz.

Prețul și numărul vitelor ce pot pășuna la baltă și munte, unde nu se poate cunoaște bine întinderea, se vor stabili de Comisiunea Regională după normele ce ea va crede de cuviință.

Aceste prețuri vor fi aprobate de Consiliul Superior al Agriculturii, care va avea dreptul a le modifica prin deciziuni motivate.

Invoelile agricole pentru închirieri de pământ, fie în dijmă, fie în bani, cuprind implicit și pășunarea miriștilor și porumbiștilor pentru vitele țaranelor învoiți pe moșie, fără altă plată deosebită; aceasta însă numai până la arătura miriștilor și porumbiștilor, și în afară de locurile rezervate de proprietar pentru vitele sale. În orice caz, țaranii vor avea dreptul de pășunat, până la facerea arăturilor, pe miriștile cultivate de ei în dijmă sau în bani, în proporție cu partea ce-i revine fiecăruia.

Art. 66. — Prețurile stabilite de Comisiunile regionale, odată aprobate de Consiliul superior al agriculturii, se vor publica prin *Monitorul Oficial* și se vor aduce la cunoștința publică de către Secretarii comunali prin tablouri tipărite, trimise de Ministerul de Domenii.

Secretarii comunali sunt datori a afișa aceste tablouri la primărie spre știința proprietarilor, arendașilor și țăranilor.

Tablourile vor sta afișate la Primărie în tot cursul anilor pentru cari sunt valabile.

Secretarii comunali contravenienți la acest articol vor fi pedepsiți cu 50 lei amendă în folosul Comunei.

Art. 67. — Autentificarea contractelor nu se poate face decât numai în limita prețurilor fixate de Comisiunea regională.

Prețurile stabilite de Comisiune, în ce privește muncile enumerate la art. 1, alin. *a*, *b* și *c*, sunt valabile pe cinci ani. Ele se vor revizui totdeauna în anul care urmează după recensământul fiscal.

Art. 68. — Inspectorul agricol va cere Comisiunii Regionale să fixeze, unde va fi nevoie, taxele ce se pot percepe pentru adăpători.

Aceste taxe nu vor putea, în nici un caz, reprezenta decât cheltuelile ce și-a impus proprietarul pentru crearea și întreținerea adăpătorilor.

Deciziunile Comisiunii Regionale vor fi apelabile înaintea Consiliului Superior al Agriculturii, care va putea fixa alte prețuri prin deciziuni motivate.

Drumurile cari duc la adăpători se vor declara, unde va fi nevoie, de utilitate publică, conform dispozițiunilor legii drumurilor. Despăgubirea cuvenită se va plăti de Comună.

Art. 69. — Comisiunea Regională a fiecărui județ va fi permanentă. Ea va ține ședințe ordinare dela 15 Ianuarie la 15 Februarie și dela 15 Octomvrie la 15 Noemvrie ale fiecărui an. Ea va putea fi convocată în mod extraordinar de Inspectorul agricol de câte ori va fi nevoie.

Hotărârile ei vor trebui în totdeauna să fie luate cu majoritate de voturi.

Membrii Comisiunii vor primi o diurnă de 10 lei de ședință și cheltueli de deplasare, în caz de cercetări prin județ. Dânșii vor fi amendați cu 20 lei amendă după absența nemotivată dela trei ședințe.

După absența dela cinci ședințe consecutive se vor considera ca demisionați.

SECȚIA VI.

Consiliul Superior al Agriculturii și Inspectorii agricoli.

Art. 70. — Se înființează pe lângă Ministerul de agricultură o Comisiune permanentă, care va purta numele de „Consiliul Superior al Agriculturii“. Membrii acestei Comisiuni, în număr de *cinci*, vor fi numiți prin decret regal, după propunerea Ministrului de agricultură, autorizat prin jurnal al Consiliului de Miniștri. Ei vor fi numiți pe termen de 15 ani. Membrii ale căror funcțiuni au expirat vor putea fi numiți pentru un nou termen de 15 ani.

Primii cinci numiți se vor înlocui câte unul prin tragere la sorți din trei în trei ani. Prima tragere la sorți se va face nouă ani după punerea în aplicare a legii.

Ei vor fi retribuiți cu câte 1.500 lei lunar.

Unul din membrii acestui consiliu poate fi Delegat dintre Membrii Inaltei Curți de Casație și Justiție pe un termen de un an, conform celor prescrise mai sus. Membrul delegat își păstrează locul și dreptul de vechime la Inalta Curte de casație și justiție, de unde își va primi și retribuțiunea.

La sfârșitul anului această delegație se poate reînnoi în aceleași condițiuni.

Cancelaria Consiliului se va compune dintr'un director, un secretar-statistic, un registrator-arhivar și copiiștii necesari cu retribuțiunile lunare următoare :

Directorul cu	700 lei
Secretarul-statistic	300 »
Registratorul-arhivar	250 »
Copistul	120 »

Aceste retribuțiuni se vor plăti din bugetul Ministerului de agricultură.

Atribuțiunile Consiliului sunt:

De a îndrumă și controlă activitatea Inspectorilor agricoli, și, în caz de necesitate, de a cere Ministrului de agricultură revocarea sau destituirea lor.

De a controlă diferitele organe însărcinate cu aplicarea legii învoelilor agricole și a veghiă la stricta aplicare a acestei legi, raportând Miniștrilor respectivi observațiunile făcute și cerându-le, în caz de nevoie, pedepsirea culpabililor.

Consiliul Superior al Agriculturii va judecă în apel contestațiunile țăranilor, arendașilor sau proprietarilor în potriva deciziunilor Comisiunilor regionale, în ce privește fixarea taxelor de adăpători, a prețurilor muncilor agricole, pășunatului și de arendare a pământului, cum și în toate cazurile prevăzute de prezenta lege.

Deciziunile Consiliului se vor luă cu majoritate, în prezența a cel puțin trei membri.

Inspectorii agricoli vor fi numiți de Ministrul de Agricultură după recomandarea Consiliului Superior al Agriculturii, sub autoritatea cărui vor funcționa. Ei nu vor putea fi pedepsiți sau înlocuiți decât cu avizul conform al acestui consiliu. Retribuțiunea lor, de 700 lei lunar, se va face din fondul special ce se va deschide în bugetul Ministerului de agricultură.

CAP. VI.

Procedura.

SECȚIA I.

Formele și înregistrarea contractelor de învoeli agricole.

Art. 71. — Contractele de învoeli agricole vor trebui să cuprindă: numele părților, obiectul învoelii, prețul, natura și fe-

lul muncilor, precum și epoca aproximativă la care urmează a se executa.

Ele vor fi încheiate pe formularele de contracte, tipărite și împărțite de Ministerul de Agricultură prin Comisiunile Regionale.

Contractele cari nu vor fi încheiate pe formularele oficiale se vor considera ca nule și nu se vor putea autentifica.

Ele nu se pot încheia decât în cursul anului ce precede perioada pentru care se face învoeala. Contractele făcute mai înainte nu se vor putea autentifica, nici transcrie.

Art. 72. — Contractele de învoeli agricole trebuie să fie autentificate de către Primar, asistat de Secretarul comunal, conformându-se următoarelor reguli:

Părțile contractante se vor prezenta în persoană în localul Primăriei, proprietarii putând, la caz de nevoie, să fie reprezentați printr'un procurator cu procură legalizată. Proprietarul sau arendașul va dovedi că ține cele două registre menționate de art. 76, iar țăranii că posedă librete în conformitate cu prezenta lege. Secretarul va ceti actul în fața și auzul părților din cuvânt în cuvânt, și, dacă părțile contractante vor declara că cele cuprinse într'însul sunt conforme cu libera lor voință și că nu au nici o opunere de făcut, Primarul le va pune să semneze actul înaintea sa. Cei ce nu știu carte vor semnă prin punerea degetului pe semnul crucii.

Indeplinirea tuturor acestor formalități se va constată printr'un proces-verbal, semnat de Primar și de Secretarul comunal și care se va trece în josul contractului.

În caz când țăranii contractanți nu se vor prezenta toți, se va luă consimțământul numai al celor prezenți, încheindu-se proces-verbal despre aceasta; se va aștepta apoi 10 zile, pentru cei absenți, când se va da actului autentificarea legală față de toți câți se vor fi prezentat până atunci.

Aceste formalități sunt cerute sub pedeapsă de nulitate a contractului.

Îndată după autentificare, Secretarul comunal e obligat a transcrie contractul în registrul de învoeli agricole al Comunei. Contractul de învoeli se va face într'un singur exemplar, care, după autentificare și transcriere, se va da în mâna proprietarului sau arendașului. Secretarul comunal e dator a lăsa pe orice țăran să scoată copii de pe actele sale de învoeală și a i le certifica, după ce le va controla, că sunt conforme cu originalul transcris în registre. Asemenea copii fac credință ca și originalul.

De asemenea Secretarul comunal e dator a trimite copii de pe contracte Comisiunii regionale și Consiliului superior al agriculturii.

Art. 73. — În fiecare an agricol, la sfârșitul lunii Ianuarie, registrele de învoeli agricole se vor verifica și încheia de Primar și Consiliul comunal, păstrându-se în cancelaria Comunei.

Art. 74. — Prefecturile sunt obligate a trimite comunelor, cel mai târziu până la 1 Ianuarie al fiecărui an, registrele după modelul tip, formularele de contracte tipărite de Ministerul de agricultură, precum și un număr îndestulător de librete pentru țăranii domiciliați în comună.

Art. 75. — La fiecare Primărie se vor ține două registre, după modelul stabilit de Ministerul de agricultură, parafate și legalizate de Judecătorul de ocol.

În primul — «registru contractelor agricole» — se vor transcrie pe rând, după data prezentării lor și cu numărul curent, în întregul lor, toate contractele de învoeli agricole.

În al doilea — «registru libretelor» — se vor trece, la partida fiecărui țăran, toate datele și mențiunile cari trebuie înscrise de Secretarul comunal în libretul individual de învoeli agricole, conform art. 40.

Art. 76. — Fiecare proprietar sau arendaș este obligat a ține două registre, după modelul stabilit de Ministerul de agricultură, parafate și legalizate de Judecătorul de ocol.

În primul — registru de partide — se va debita și credita indi-

vidual fiecare țaran, după obligațiunile ce a contractat și muncile ce are de făcut; al doilea registru — care va fi cu matcă — va servi la liberarea chitanțelor de descărcare pentru muncile efectuate.

Nu se va putea parafă și legaliză un registru ce n'ar fi conform cu modelul oficial respectiv.

Art. 77. — La Primărie se va mai ține un registru special al reclamațiunilor în contra măsurătorilor, în contra modului cum sunt aplicate condițiunile din contract și în contra lichidărilor nedrepte.

Secretarul Comunei e dator — sub pedeapsă de 100 (una sută) lei amendă — a înregistra în el orice plângere.

Inspectorul agricol și Judecătorii de ocol sunt obligați a examina registrul de reclamațiuni, certificând aceasta cu data și propria lor semnătură și a da curs plângerilor întemeiate.

Art. 78. — Reclamanții își pot adresa plângerile celor în drept și prin petițiuni deosebite.

Reclamațiunile înaintea Judecătoriei de ocol se vor susține direct de către părțile interesate, fără intervențiunea apărătorilor sau avocaților. Proprietarul sau arendașul va putea fi reprezentat printr'un procurator făcând parte din personalul administrativ al moșiei; iar țaranul, împiedicat a se înfățișa în persoană, va putea fi reprezentat printr'un consătean, rudă sau vecin al lui, anume împuternicit prin procură legalizată de Secretarul comunal.

Art. 79. — Inspectorul agricol va fi dator să examineze contractele agricole, să cerceteze condițiunile în cari ele se execută, să culeagă toate științele de cari va avea trebuință și să defere din oficiu stipulațiunile nelegale Judecătorilor de ocol, cari se vor pronunța asupra lor conform art. 52 de mai sus.

SECȚIA II.

Lichidarea (răfueala).

Art. 80. — Proprietarii, arendașii sau reprezentanții lor sunt datori a liberă fiecarei țaran individual, când a săvârșit fiecare

muncă, chitanțe din registru cu matcă, precum și de a înscrie în libret muncile făcute; ambele obligațiuni sub pedeapsa de a li se refuză legalizarea listelor de rămășițe.

Muncile îndeplinite se vor trece de proprietari sau arendași și în libretul țăranului, iar chitanțele din registru cu matcă liberate de ei, și cari vor fi nominale, se vor păstră de țăran.

Art. 81. — La răfueală se va țineă seamă de următoarele norme:

a) Dacă, din vina țăranului, munca a rămas neexecutată sau s'a executat numai în parte, proprietarul sau arendașul are facultatea fie de a cere restituirea plății făcute de el, fie de a transmite munca în anul următor;

b) Dacă munca nu a fost executată din cauza proprietarului sau arendașului, fie că dânsul nu a avut nevoie de ea, fie că a învoit munci peste puterile de muncă ale țăranului, țăranul are facultatea sau de a se achită restituind banii primiți înainte, sau de a cere ca munca neexecutată să o facă în anul următor;

c) Dacă munca nu s'a putut executa din cauză de forță majoră, țăranul va restitui suma primită în contul muncii devenite imposibilă, afară numai dacă va putea dovedi că în vederea acestei munci ce eră gata să execute a refuzat alte învoeli.

În toate cazurile în cari munca ce nu s'a executat nu a fost plătită în tot sau în parte înainte, învoeala se anulează de drept, rămânând ambele părți liberate de obligațiunile lor.

Achitarea în bani se va calculă după prețul cu care urmă să se plătească munca învoită.

Declarațiunea în scris făcută înaintea Primarului și atestată de acesta, prin care țăranul se recunoaște dator pentru prețul rămășițelor de muncă, face credință înaintea justiției ca act autentic.

Pentru cei ce nu știu carte, declarațiunea va putea fi făcută verbal, în prezența a doi martori cu știință de carte, și se va consemnă într'un proces-verbal semnat de Primar și de martori.

Art. 82. — Nu se pot stipulă dobânzi mai mari de 50% pe

an la rămășițele de muncă din avansuri bănești și din învoeli agricole prevăzute de prezenta lege.

Art. 83. — Sumele datorate țăranilor pentru muncă nu pot fi reținute pentru vreo altă datorie.

Nu intră în această restricțiune datoria făcută de țărani pentru a-și cumpăra instrumente și vite de muncă, întru cât această sumă ar fi lichidă și exigibilă, precum nici sumele datorate pentru hrana familiei și a vitelor sale, constatate de Primar prin proces-verbal.

Art. 84. — Nu se poate preface în contractări de muncă agricolă nici o datorie care ar proveni din daraveri străine lucrărilor agricole prevăzute în această lege.

Proprietarii sau arendașii vor putea însă preface în munci agricole sumele ce au dat țăranilor ca să-și procure instrumente și vite de muncă, dar numai cu condițiune ca aceste instrumente sau vite să fie intabulate la Primăria locală, întocmai ca obiectele amanetate la Creditul agricol.

Pentru această intabulare primăriile vor avea un registru special.

Dacă Primarul va fi intabulat în registru alte vite sau instrumente decât acelea pentru cumpărarea cărora proprietarul sau arendașul a înaintat efectiv țăranilor banii, trebuincioși, el va fi pedepsit conform art. 123 și 124 din codul penal, iar învoeala de muncă va fi nulă.

Art. 85. — Proprietarii sau arendașii sunt datori a socoti pe țăran la sfârșitul fiecărei campanii agricole și a depune la Primărie până la 31 Decembrie lista rămășițelor de muncă sau de bani rezultând din învoeli agricole. Când țăranii învoiți sunt din comune așezate la o depărtare de peste 10 km., proprietarii sau arendașii sunt obligați a-i răfuî îndată după terminarea muncilor pentru cari ei se învoiseră. De asemenea țăranii cari au luat în bani dela proprietari sau arendași pământuri de arătură sau de pășunat, pot cere ca răfueala pentru munci să se facă odată cu răfueala acestor pământuri. Această răfueală se va

face negreșit înaintea ridicării recoltei de pe câmp. În caz de împotrivire din partea proprietarului sau arendașului, Administratorul plășii va proceda la răfueala reclamanților și va încuviința ridicarea recoltei, observând formalitățile art. 4.

Art. 86. — Listele de rămășițe, întocmite de proprietari sau arendași, vor fi legalizate de Primar și vor sta afișate în localul Primăriei în timp de 15 zile dela legalizarea lor.

Țăranii cari vor fi nemulțumiți cu răfueala făcută, vor avea dreptul ca până la expirarea acestui termen să adreseze o plângere Judecătorului de ocol care, în termen de 10 zile, va fi dator să se transporte în comună și să se pronunțe asupra acestei plângeri. Hotărîrea lui va fi definitivă.

Pentru cei cari n'ar adresa plângerea în acest interval, lista de răfueală rămâne definitivă și Primarul e dator a elibera proprietarului sau arendașului o copie legalizată de pe acea listă, cu mențiunea numelor țăranilor față de cari e definitivă. Acest act va servi proprietarului sau arendașului ca titlu definitiv și executoriu.

Art. 87. — Dacă, din cauza proprietarului, arendașului sau țăranului, socotelile nu sunt încheiate în termenele prevăzute la art. 85, Primarul, după ce va fi vestit părțile în scris, va proceda, asistat de Secretarul comunal, la facerea socotelilor și va fi dator să afișeze listele de rămășițe la Primărie.

Partea nemulțumită de aceste liste va avea dreptul să se plângă Judecătorului de ocol în termen de 15 zile și Judecătorul va fi obligat să judece aceste reclamațiuni în termenele și în modul prevăzut la art. 86.

Art. 88. — Dacă țăranul a pierdut libretul sau nu voește a-l prezenta, atunci, la facerea răfuelelor, registrele proprietarului vor face singure dovada, rămânând ca, și în acest caz, în termen de 15 (cincisprezece) zile dela publicarea listelor de rămășițe, țăranul nemulțumit să-și adreseze plângerea Judecătorului de ocol.

Art. 89. — Proprietarul sau arendașul care se va constata că,

cu rea credință, a nedreptățit pe țăran la facerea socotelilor, va fi condamnat de Judecătorul de ocol la o amendă de 200 (două sute)—500 (cinci sute) lei și la plata pagubelor cauzate țăranului, fără prejudiciul pedepselor prevăzute de art. 332 și 333 din codul penal, dacă va fi loc.

SECȚIA III.

Jurisdicțiuni și execuțiuni.

Art. 90. — Toate plângerile provenite din învoelile agricole se vor judeca de către Judecătorul de ocol al locului unde învoeala trebuie să se execute.

Prin aceasta însă nu se va suspenda executarea prevăzută la art. 92 și art. 95.

Judecata se va face de urgență.

Sunt scutite de taxele de timbru și înregistrare toate actele privitoare la învoelile agricole, precum și acțiunile și întreaga procedură.

Art. 91. — Contractele de învoeli agricole, făcute în termenii prevăzuți de această lege, sunt executorii, fără necesitatea prealabilei investiți cu formula executorie.

Țăranul va putea însă ulterior să facă apel la Judecătorul de ocol.

Art. 92. — Executarea contractelor se va face de către Primarul local, de ajutoarele sale, sau, în caz de disolvare a Consiliului, de către Comisiunile interimare, — în toate cazurile asistați de Secretarul comunal.

Aceștia vor chema pe datornici la lucrul pentru care s'au învoit cu contract. Când țăranul nu va fi următor, proprietarul sau arendașul are drept, cu concursul Primarului și în prezența unui Consilier comunal, să tocmească alți muncitori pentru săvârșirea muncii, după prețurile curente în localitate și la momentul muncii, în socoteala țăranului. Prețul tocmelilor se va constata prin proces-verbal de către Primar și se va îndeplini de Per-

ceptor din averea debitorului, cu formele și sub rezervele art. 94 și 95. Fixarea prețului astfel făcută este definitivă.

În caz când nu s'ar găsi alți muncitori în locul celor cari n'au fost următori în executarea muncilor la cari se îndatoriseră, autoritatea comunală, după cererea proprietarului sau arendașului, va constată paguba rezultată. Procesul-verbal de constatare se va înainta îndată Judecătorului de ocol, care va cită părțile în termen maximum de 5 (cinci) zile dela data cererii.

Judecătorul se va pronunța dacă găsește estimățiunea justă, sau dacă voește a o completă prin dovezi nouă sau cercetări la fața locului. În cazul acesta, el trebuie să se pronunțe în termen maximum de 10 (zece) zile.

Sentința Judecătorului este fără opoziție pentru cei absenți și cu apel numai întru cât condamnările individuale ar întrece fiecare suma de 300 (trei sute) lei.

Apelurile se vor judecă de asemenea de urgență, cu precădere și fără opozițiune.

Art. 93. — Dacă, din cauză de forță majoră, bine constatată, executarea unora din muncile prevăzute în contract devine imposibilă, Primarul, din oficiu, sau la cerere și după chemarea ambelor părți, în termen de 3 (trei) zile, va încheia un proces-verbal de constatare.

Proprietarul sau arendașul, în termen de 3 (trei) zile, poate face apel în contra acestui proces-verbal înaintea Inspectorului agricol, care va fi obligat să facă o nouă constatare în termen de 5 (cinci) zile dela data apelului.

Art. 94. — Urmărirea și vânzarea averii debitorului, în ambele cazuri prevăzute de art. 92, se va face de către Perceptor. Vânzarea se va face în termen de 5 (cinci) zile libere dela înregistrarea procesului-verbal de constatare a prețului, sau dela înregistrarea ordinului de execuțiune, dat de Judecătorul de ocol. Termenul va fi de 10 (zece) zile pentru cei absenți.

Vânzarea se va publică printr'un afiș alipit pe ușa Primăriei. Afișul va menționa numele debitorului, ziua vânzării, suma pen-

tru care se face urmărirea și averea urmărită a debitorului. Creditorul fixează prețul dela care începe licitațiunea. Termenul vânzării se va face cunoscut debitorului de către Perceptor deodată cu alipirea afișului pe ușa Primăriei.

Contestațiunile la vânzare se vor adresa numai Judecătorului de ocol și numai până în ajunul zilei fixate pentru vânzare. Ele se vor judeca fără apel. Judecătorul va putea suspenda vânzarea până la judecarea contestațiunii. Hotărârile date în urma vânzării nu vor avea nici un efect în privința cumpărătorului.

Art. 95. — Se va putea urmări oricare avere a debitorului, afară de casă și pământul dobândit prin legea rurală sau cumpărat în loturi mici în baza legilor speciale pentru înstrăinarea bunurilor Statului și a legii pentru regularea proprietății imobiliare în Dobrogea, precum și averea pe care o scutește legea de urmărire, 1.000 kilograme mălaiu sau făină și nutrețul pentru trei vite pe un an. Vânzarea averii scutite este nulă de plin drept. Perceptorul care va săvârși o asemenea vânzare, pe lângă despăgubirile cuvenite părții, se va pedepsi cu închisoare corecțională dela 15 (cincisprezece) zile până la 2 (două) luni.

Art. 96. — Oricare ar fi învoeala încheiată între proprietar sau arendaș și țăran, acesta nu va putea fi executat, nici urmărit, conform legii de față, pentru două din zilele lucrătoare ale săptămânii, Vineri și Sâmbătă, cari sunt lăsate pentru propriile sale lucrări, când le va avea de făcut. Primarul, care nu va veghea la respectarea acestei prescripțiuni, se va pedepsi cu o amendă dela 10 la 50 lei.

Art. 97. — Sub rezervele articolului precedent, toate zilele, în afară de Dumineci și de zilele de sărbători creștinești statornicite prin regulamentul Sfântului Sinod din 18 Iulie 1874, sunt considerate ca zile obligatorii de muncă, în cari proprietarii sau arendașii au drept să ceară executarea învoelilor de muncă.

Art. 98. — Când proprietarul sau arendașul nu va plăti țăranelui la termenul stipulat prețul muncii făcute, sau în caz când termenul nu a fost stipulat în contract, autoritatea comunală,

îndată după efectuarea muncii, în urma încunoștințării făcute datornicului după reclamațiunea muncitorului și în termen de 5 (cinci) zile, va proceda la executarea debitorului pentru împlinirea prețului datorit, prin aceeaș procedură prevăzută la art. 94.

Art. 99. — Orice pretențiuni rezultând din învoeli agricole, din orice parte, se prescriu în doi ani dela expirarea termenului de răfuială, prevăzut în legea de față, dacă în acest interval nu au urmat reclamațiuni.

Această prescripțiune va putea fi invocată din oficiu de Judecătorul de ocol.

Art. 100. — Cărțile de judecată ale Judecătorilor de ocol, privitoare la plângeri izvorâte din învoeli agricole, sunt, în principiu, definitive și executorii.

Ele nu vor putea fi atacate cu apel la Tribunalul respectiv decât în cazurile în cari prezenta lege acordă în mod formal acest drept.

Termenul de apel este de 10 (zece) zile dela pronunțare, afară de cazurile în cari se prevăd alte termene.

Cărțile de judecată nu sunt supuse opozițiunii și nici recursului la Tribunal sau la Curtea de casație.

Sentințele Tribunalului date asupra apelului nu sunt supuse opozițiunii, nici recursului în casație.

Art. 101. — Încheierile Comisiunii Regionale sunt, în principiu, definitive și executorii, afară de excepțiunile prevăzute în lege. Ele nu pot fi reformate de instanțele judecătorești, ci numai de Consiliul superior al agriculturii în cazurile în cari legea de față dă acest drept de recurs.

Termenul de recurs este de 10 (zece) zile dela înregistrarea încheierii Comisiunii Regionale, afară de cazurile în cari legea prevede alte termene și o procedură specială.

În cazurile în cari încheierile Comisiunii Regionale sunt supuse recursului după legea de față, Președintele Comisiunii, până în 5 (cinci) zile dela pronunțare, e dator a trimite o copie de pe încheiere Primăriei respective. Secretarul comunal e da-

tor a o înregistră în registrul de intrare al Primăriei. Dela data înregistrării curge termenul de recurs arătat mai sus.

Art. 102. — Toate termenele fixate în legea de față se socotesc pe zile libere.

Art. 103. — Proprietarii și aredașii vor putea fi reprezentați în contracte prin împuterniciții lor.

În cazul unde moșia este arendată, arendașul va fi supus la toate îndatoririle impuse proprietarului prin prezenta lege.

SECȚIA IV.

Sanțiuni și Penalități.

Art. 104. — Primarul, ajutoarele sale, Secretarul comunal, cari, cu rea credință, vor refuză să procedă la executarea contractelor de munci agricole, impusă prin legea de față, se vor pedepsi cu închisoare dela 15 (cincisprezece) zile la 2 (două) luni, îndatorându-se a plăti și daunele izvorâte din acest delict.

Dacă din parte-le nu a fost însă decât o simplă neglijență, atunci vor rămâneă răspunzători numai de daune către partea vătămată.

Art. 105. — Primarul, ajutoarele sale și Secretarul comunal, cari, fie prin înțelegere cu una din părți, în vederea vreunui folos, fie prin alte manopere frauduloase, vor trece peste atribuțiile lor, determinate prin prezenta lege, înregistrând sau executând acte abătute dela dispozițiunile legii, ori executându-le prin călcarea legii, sau săvârșind și alte abateri prevăzute în legea penală, se vor face culpabili de delictul de abuz de putere și se vor pedepsi ca atare, conform art. 147 și 148 din codul penal.

Art. 106. — Secretarul comunal, care ar introduce vreo modificare în contractele de învoeli agricole, în scop de a denatura stipulațiunile cuprinse în ele, va fi pasibil, pe lângă amenzile arătate în prezenta lege, și de pedepsele prevăzute în codul penal.

Art. 107. — Primarul și Secretarul comunei, cari nu se vor

conformă prescripțiunilor art. 71, 72, 73, 75 și 77, al. I, din prezenta lege, făcând ceea ce legea interzice de a face, sau nefăcând ceea ce legea ordonă de a face, se vor pedepsi cu amendă până la 1.000 (una mie) lei și cu închisoare dela 1 (una) până la 6 (șase) luni.

Nu se pot sustrage dela penalitatea prevăzută mai sus Primarii, ajutoarele lor și Secretarii comunali, sub cuvânt că ar fi primit ordine scrise sau verbale dela autorități superioare pentru autentificarea sau neautentificarea, pentru executarea sau neexecutarea unui act de învoală agricolă.

Primarii, ajutoarele lor și Secretarii comunali, în toate cazurile în cari ar fi suferit o condamnățiune definitivă la închisoare pentru vreuna din abaterile prevăzute de prezenta lege, se vor declară incapabili de a mai ocupă funcțiuni publice.

Art. 108. — Proprietarul sau arendașul care nu se va conformă dispozițiunilor art. 4, 35 și 80, sau nu va țineă în regulă registrele prevăzute de lege, va fi supus la o amendă de 500 (cinci sute) — 1.000 (una mie) lei.

Art. 109. — Acei cari ar fi suferit o condamnare definitivă la vreuna din pedepsele prevăzute în prezenta lege, la caz de recidivă se vor supune la maximum pedepsei prescrise pentru acea abatere. Pedepsa poate fi și îndoită, când osânda prescrisă pentru abaterea săvârșită ar fi chiar acel maximum, sau când dela prima condamnare s'a aplicat acel maximum.

Art. 110. — Toate amenzile prevăzute în prezenta lege, și căroră nu s'a dat o destinațiune specială, se vor incassă în folosul Comunei. In nici un caz ele nu vor puteă fi întrebuițate pentru retribuțiuni de personal.

Pentru țărani învoitori, hotărîrea de condamnare va dispune ca amenzile pronunțate, în caz de insolvabilitate, să se înlocuească prin zile de prestațiune, în rază de 20 km., a satului unde condamnatul domiciliază, și cu prețul care se va aprecia, din cele votate de Consiliul județean respectiv, conform legii drumurilor.

În caz de neprestare a acestor zile în termenul fixat, amenda se va transforma în închisoare de către Judecătorul de ocol, după prescripțiunile codului penal.

CAP. VII.

Dispozițiuni transitorii.

Art. 111. — Legea de față va intra în vigoare la data promulgării ei.

Art. 112. — Contractele agricole anterioare promulgării prezentei legi, fie că au primit sau nu un început de execuțiune, se respectă numai întru cât vor fi fost făcute sau se vor fi pus în concordanță cu dispozițiunile legii de față.

În caz când părțile contractante nu s'ar înțelege asupra modificărilor ce ar trebui introduse în învoeli pentru a le pune în concordanță cu legea de față, se va proceda precum urmează:

a) Pământurile muncite, arate și semănate din toamnă, se vor cultiva până la finele anului agricol conform învoelii intervenite între părți înaintea acelor munci, fără aplicarea prohibițiunii muncii la tarlă prevăzută la art. 3, alin. 1.

Când în aceste învoeli se vor fi stipulat clauze accesorii, prohibite prin legea de față, Comisiunea Regională, după cererea părții interesate, va transforma aceste clauze în spor de plată sau de dijmă în limitele prevăzute de art. 65. Dacă pe lângă dijmă s'a prevăzut și o cantitate oarecără de muncă proporțională cu numărul pogoanelor date în dijmă, Comisiunea regională va transforma aceste munci în bani după normele ce va stabili, și va adăoga suma ce va rezultă din acest calcul pe lângă dijmă. În orice caz însă, dacă plata în bani sau dijma din învoeală va fi atins însăș această limită, toate clauzele accesorii prohibite vor fi declarate nule;

b) Pentru toate celelalte învoeli, Comisiunile Regionale, la cererea părții interesate, se vor pronunța în termen de 2 luni

dela data constituirii lor prin încheieri, după ce părțile vor fi fost chemate și ascultate ;

c) Chemările se vor face pentru proprietari sau arendași prin o invitațiune scrisă, ce li se va adresa la sediul administrației moșiei, sub luare de dovadă și, în caz de refuz de primire, prin încheiere de proces-verbal ; iar pentru locuitorii învoiți, prin o vestire ce li se va face prin Primăria locală ;

d) Încheierea Comisiunii regionale se poate apela de fiecare parte nemulțumită la Tribunalul de județ respectiv în termen de 10 (zece) zile, socotite din ziua chiar a pronunțării Comisiunii regionale ;

e) Tribunalul, citând părțile, se va pronunța de urgență în termen de 15 (cincisprezece) zile dela primirea apelului ;

f) Chemarea locuitorilor învoiți se va face prin Primăria locală cu o singură citație colectivă, în care se vor arăta numele tuturor locuitorilor învoiți ;

g) Hotărîrea Tribunalului este definitivă, fără drept de opoziție și recurs.

Art. 113. — Prin derogatiune dela dispozițiunile art. 67, normele prețurilor stabilite anul acesta de către Comisiunile Regionale vor fi valabile numai pe un an.

Art. 114. — Dacă terenul pe care proprietarii îl vând pentru constituire de islazuri comunale este deja cuprins de culturi anul acesta, proprietarii vor putea să desemneze pe moșie, pentru anul acesta, o întindere echivalentă care va servi drept islaz până la ridicarea recoltelor de pe terenul vândut.

În cazuri când suprafața astfel oferită nu ar conveni Comunei, Consiliul superior al agriculturii, cu avizul Comisiunilor regionale, va decide.

În cazuri când suprafețe echivalente nu se vor putea găsi, totuș vânzarea se va putea face, amânându-se însă, după avizul conform al Consiliului superior al agriculturii, luarea în posesiune a terenului și plata dobânzii pe anul viitor.

Art. 115. — Toate legile și dispozițiunile atingătoare de în-

voeli agricole și executarea lor, contrarii legii de față, sunt și rămân desființate.

Această lege s'a votat de Senat în ședința dela 21 Decembrie, anul 1907 și s'a adoptat cu unanimitatea de 81 voturi.

Președinte: P. S. Aurelian.

Secretar: C. C. Daniilescu.

(L. S. S.)

Această lege s'a votat în Adunarea Deputaților în ședința dela 22 Decembrie anul 1907, și s'a adoptat cu unanimitatea de 87 voturi.

Președinte: M. Pherekyde.

Secretar: I. Izvoranu.

(L. S. A. D.)

Promulgăm această lege și ordonăm ca să fie investită cu Sigiliul Statului prin Monitorul Oficial.

Dat în București, la 23 Decembrie 1907.

CAROL.

(L. S. St.)

Ministru de Interne: Ion I. C. Brătianu.

Ministrul Justiției: T. Stelian.

No. 4.153.

— CONSILIUL SUPERIOR AL AGRICULTURII —

No. curent	NUMELE ȘI PRONUMELE MEMBRILOR	Data intrării în funcțiune	Data ieșirii din funcțiune	FUNȚIUNEA ce a ocupat sau ocupă în consiliul superior al agri- culturii
1	Teodor Rosetti	29 Decembrie 1907	1 Iulie 1908	Președinte al Consil. { Până la 1 Iulie 1908 a funcționat ca membru în consiliu, iar de la acea dată până astăzi ca președinte al consiliului.
2	P. Poni	» » »	—	
3	G. N. Bagdat	» » »	1 Iulie 1908	Membru în consiliu
4	G. A. Vănescu.	» » »	11 Ianuarie 1914	
5	B. Stirbei	» » »	22 Decembrie 1913	» »
6	I. Carabatescu.	1 Iulie 1908	—	» »
7	I. Dobrovitz.	1 Iulie 1908	—	» »
8	Lt. Col. I. Gârleșteanu .	30 Decembrie 1913	—	» »
9	D. Buzdugan	19 Martie 1914	—	» »

*
* *

Sâmbătă, 5 Aprilie 1908, d-l Dimitrie A. Sturdza, Președintele Consiliului și Ministru al Afacerilor Străine, a cetit la Senat și la Adunarea Deputaților, următorul Mesaj Regal, pentru Inchiderea Sesiunii:

Domnilor Senatori,

Domnilor Deputați,

Prima Sesiune Ordinară a acestei legislaturi a fost lungă și rodnică în toate direcțiunile activității Statului. Un simțimânt luminat al datoriei predominând în lucrările Domniilor-Voastre, divergențele de opinii au fost înlocuite prin înțelegeri bine cumpănite și folositoare intereselor generale.

Domnilor Senatori,

Domnilor Deputați,

Preocupațiunea tuturor a fost — Rezolvirea Cestiunii Agrare. Ați discutat, îmbunătățit și votat cincisprezece legi organice de cea mai mare importanță, înfățișând în organismul Statului o întreagă reformă economică, socială și politică: — Legile Invocărilor Agricole, a Judecătoriilor de Ocoale, a Casei Rurale, a Mărginirii drepturilor de a ține moșii în arendă, — Legile de Organizare a comunelor rurale, a Așezămintelor sanitare județene și comunale și a Jandarmeriei rurale, — Legile Monopolului vânzării băuturilor spirtoase în comunele rurale și măsurile în contra beției, a Desființării taxei pe hectare de prune și Inființării taxei pe decaltru de țuică, — Modificarea legilor Licențelor și a Băncilor populare, a Creditului Agricol și Viticol, — Legea pentru dotarea școalelor primare cu pământul de cultură pentru învățătura agricolă practică, — în fine Legea pentru ușurarea agricultorilor de daunele suferite în timpul răscoalelor din Martie 1907.

In mijlocul progreselor ce desăvârșim de zecimi de ani, înghebearea clară a Finanțelor Statului a fost de mult timp simțită ca o necesitate urgentă. Domniile-Voastre v'ați ocupat cu regularea administrațiunii financiare centrale, a urmării veniturilor publice și a contabilității generale și ați privit cu o deosebită mulțumire Legea încorporării în Bugetul General al Statului a Bugetelor Căilor Ferate și a diferitelor Case Speciale. Astfel Bugetul general al anului 1908—1909 prezintă oglinda credincioasă a puterii economice a Statului.

Ați luat o deciziune privitoare la împărțirea escedentului bugetar al anului 1906—1907, asigurând mijloacele de dezvoltare, mai ales armatei, căilor ferate și porturilor noastre.

Spre a desvoltă industria și comerțul Petrolului, care a luat un avânt neașteptat, ați aprobat legea propusă de Guvern pentru a împiedică monopolizarea acestei însemnate ramure a bogăției naționale.

Ați luat totodată măsuri pentru a completă diferite servicii publice, cari lânceziau. Spre acest sfârșit comerțul și industria s'au despărțit de Ministerul Agriculturii și al Domeniilor și constitue acum al noulea Minister. S'au înființat Consiliul Superior al Agriculturii, și pe lângă Ministerul de Interne Consiliul Administrativ Permanent; iar Liniile de Comunicațiune pe apă au fost întrunite într'o singură Direcțiune Generală.

După ce armata a fost înzestrată cu armamentul cel mai perfecționat, eră de neapărată trebuință a întări și a desvoltă încă mai mult organizarea ei, începând prin permanentizarea infanteriei. Spre acest sfârșit ați votat modificarea Legilor Organizării Armatei, a înaintării în armată și a reangajării în gradele inferioare.

Afară de aceste legi interne, v'ați ocupat cu o serie de Convențiuni internaționale:— Convențiunea artistică, literară și fotografică cu Austria, aceea de Pescărie cu Rusia, Tractatul de estrădare și Convențiunea de Comerț și Navigațiune cu Statele Unite ale Americii, Convențiunea de Comerț și de Navigațiune

și aceea pentru Regularea Fruntariei Dunărene cu Bulgaria și
Convențiunea de Pescărie cu Serbia.

Domnilor Senatori,

Domnilor Deputați,

Puteți astfel plecà la căminele Domniilor-Voastre, în ajunul
sărbătorilor Sfintei Invieri, cu simțimântul că ați săvârșit o lu-
crare însemnată și folositoare. Din parte-Mi vă exprim cele mai
vii ale Mele mulțumiri pentru munca statornică desfășurată în
această sesiune, care va rămâne, prin reformele ei legislative,
una din cele mai însemnate ale Regatului Român.

Eu declar închisă sesiunea actuală a Corpurilor Legiuitoare.

CAROL.

Președintele Consiliului de Miniștri și Ministrul Afacerilor
Străine: *D. A. Sturdza*;

Ministrul Cultelor și Instrucțiunii: *Spiru C. Haret*;

Ministrul de Interne: *Ion I. C. Brătianu*;

Ministrul Finanțelor: *E. Costinescu*;

Ministrul Agriculturii și Domeniilor, și adinterim al Indus-
triei și Comerțului: *Anton Carp*.

Ministrul Justiției: *Toma Stelian*.

Ministrul Lucrărilor publice: *V. G. Morțun*;

Ministrul Războiului: *General Al. Averescu*.

N. 1133, 1134.

5 Aprilie 1908.

București.

INCHEIERE

Grele și anevoioase au fost încercările făcute după Tractatul de Paris din 1856, de a așeza Principatele Moldova și Valahia pe o cale de progres constant.

Divanurile ad-hoc din Iași și București au rostit numai dorinți. Aceste dorinți nu s'au putut realiza, decât când *Regele Carol a luat frânela Guvernului în 10 Maiu 1866.*

Numai de atunci Organizarea Statului Român a căpătat o îndrumare sigură și temeinică în toate direcțiunile activității poporului.

Partea desvoltării interne a Statului erà foarte înapoiată. Aceasta s'a dovedit, când au izbucnit în primăvara anului 1907 Revoltele Țărănești, provocate prin exploatarea țăranilor într'un mod peste măsură asupritor.

Revoltele au fost iute înnăbușite. Aceasta nu erà de ajuns. Trebuia nu numai să se suprime nedreptățile ce apăsau pe țăranii, ci trebuì să se facă o lege, prin care Așezământul modern al Țărănimei să fie asigurat în desvoltarea sa.

Un an de zile aproape s'a studiat atunci cu deamănuntul **Prima Lege Agrară a României.**

*

Legea pentru Invoielile Agricole din 23 Decembrie 1907, — cu modificările aduse, — prin **Legea din 21 Aprilie 1908,** — prin **Legea din 27 Martie 1909,** — prin **Legea din 15 Aprilie 1910,** — prin **Legea din 7 Fevruarie 1912** — și prin **Legea din 21 Martie 1912** — are următoarele dispozițiuni principale:

I. *Inființarea*, pe lângă Ministerul de Agricultură, a unei *Comisiuni Permanente*, care va purtă numele de *Consiliul Superior al Agriculturii*.

Membrii acestei Comisiuni în număr de *cinci* vor fi numiți prin *Decret Regal*, după *propunerea Ministrului de Agricultură autorizat prin Jurnalul Consiliului de Ministri*.

Ei vor fi numiți pe termen de 15 ani. Membrii ale căror funcțiuni au expirat vor putea fi numiți pentru un nou termen de 15 ani. Primii 5 numiți se vor înlocui câte unul prin tragere la sorți din 3 în 3 ani. Prima tragere la sorți se va face după 9 ani după punerea în aplicare a Legei.

II. *Atribuțiile Consiliului Superior al Agriculturii* sunt:

De a îndruma și controla activitatea Inspectorilor Agricoli, și în caz de necesitate, de a cere Ministrului de Agricultură revocarea sau destituirea lor.

De a controla diferitele organe însărcinate cu Aplicarea Legii Invoielilor Agricole și a veghiu la stricta aplicare a acestei Legi, — raportând Miniștrilor respectivi observațiunile făcute, și cerându-le, în caz de nevoie, pedepsirea culpabililor.

Consiliul Superior al Agriculturii va judeca în Apel contestațiunile — Țăranilor, Arendașilor sau Proprietarilor — împotriva deciziunilor Comisiunilor Regionale, — în ce privește fixarea Taxelor de adăpători, a Prețurilor Muncilor Agricole, Pășunatului și de Arendare a Pământului, cum și în toate cazurile prevăzute de prezenta Lege.

Deciziunile Consiliului se vor lua cu majoritate, în prezența a cel puțin trei membri.

*Inspectorii Agricoli vor fi numiți de Ministrul de Agricultură după recomandarea Consiliului Superior al Agriculturii, sub autoritatea căruia vor funcționa. Ei nu vor putea fi pedepsiți sau înlocuiți, decât cu Avizul conform al acestui Consiliu. Unul din acești Inspectori va purtă denumirea de *Inspector General*, va funcționa pe lângă Consiliu și va avea a executa toate însărcinările ce i s'ar conferi.*

III. *Izlazul comunal.*

În fiecare comună se va constitui unul sau mai multe Izlazuri Comunale, astfel încât cătunele de cel puțin 25 familii să-și aibă Izlazul lor propriu.

Aceste Izlazuri se vor constitui prin cumpărare de bună voie între Comună și Proprietarii respectivi.

Actele de cumpărătoare vor preciza situațiunea și întinderea locurilor cumpărate și vor prevedea pentru Comună modalitatea de plată.

Statul garantează datoria Comunei.

Locul destinat Izlazului Comunal trebuie să fie propriu pentru pășune. El nu va fi mai departe de 3 kilometri de vatra satului, afară de cazurile aprobate de Consiliul Superior al Agriculturii.

Intinderea Izlazurilor se va fixa în proporțiune cu numărul vitelor mari din sat sau cătun, calculându-se 4 vite mari de hectar, fără ca suprafața totală a Izlazurilor să poată întrece $\frac{1}{8}$ din suprafața cultivabilă a moșiilor cari contribuiesc la constituirea Izlazurilor.

Izlazurile Comunale se vor constitui numai pe proprietățile mai mari de 300 hectare și în cazuri speciale numai de 150 hectare.

IV. Mai stau sub Autoritatea Consiliului Superior al Agriculturii—Articolele 9 până la 36 privitoare la Izlazul Comunal.

Voiu cită în această privire numai Articolele 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22 și 29.

Art. 15.— Proprietarii vor arăta până la 1 Martie 1908 întinderea, situațiunea și prețul de vânzare al pământului, pe care oferă a-l vinde Comunei. Până în 5 zile dela înregistrarea ofertei, Consiliul Comunal își va da avizul asupra ofertei. Acest aviz, împreună cu acel al Comisiunei Regionale, se va înainta, până în 10 zile Consiliului Superior al Agriculturii.

Art. 16.— Ministrul de Interne nu va aproba decât acele oferte de vânzări de Izlazuri, în cari prețul de cumpărătoare va fi fixat în limita Tabelelor de Prețuri Regionale, hotărîte de

Consiliul Superior al Agriculturii. Pentru alcătuirea acestor Tabele de prețuri se vor lua în considerațiune Prețurile curente ale moșiilor din localitate, majorate cu 10%. Tabele de Prețuri Regionale vor fi publicate cel mai târziu până la 1 Februarie 1908. Totuș, pentru pământuri cari, prin situațiunea sau calitatea lor, au o valoare excepțională, Ministrul de Interne poate autorizà Comunele să facă și cumpărări, cari ar trece peste prețul din tabele; aceasta însă numai cu Avizul prealabil al Consiliului Superior al Agriculturii.

Art. 17. — Până la achitarea prețului prevăzut în Actul de vânzare, Comuna va intră în folosința Izlazului, plătiind anual pentru Izlaz suma reprezentând dobânda de 6% asupra prețului convenit. Plata dobânzii se va face la 1 Noemvrie a fiecărui an de către Stat, în contul Comunci. Statul va acoperi prin încasările făcute, după cum se arată la art. 29, și, în caz de insuficiență, din orice alte venituri comunale.

Pentru achitarea sumelor datorite, derivând din Actul de vânzare, Comunele vor putea contracta împrumuturi ipotecare asupra Izlazurilor Comunale la Casa Rurală, conform Articolelor 28—53 din Legea acelei Case. Aceste împrumuturi vor fi scutite de aprobările cerute de Art. 55, alin. III și Art. 57, alin. II din Legea pentru Organizarea Comunelor Rurale din 29 Aprilie 1908,—și vor fi supuse numai aprobării Ministerului de Interne, care, de comun acord cu Casa Rurală, va fixa și valoarea Bonurilor Rurale de emis pentru fiecare împrumut.—Toate cererile și orice Acte privitoare la aceste împrumuturi, precum și Actele de Ipotecă, Inscripțiunile, sunt scutite de Timbru și Inregistrare.

Art. 18. — Prin vânzările către Comună pentru constituirea Izlazurilor Comunale, sarcinile ipotecare sau privilegiile asupra terenurilor vândute, afară de Creanța Creditului Funciar Rural, sunt purgare, și dreptul creditorului ipotecar sau privilegiat trece asupra prețului de vânzare.— Când asupra terenului ce urmează a se vinde pentru constituire de Izlaz Comunal există

un drept de uzufruct, vânzarea se va face de nudul proprietar, iar dreptul uzufructuarului trece asupra prețului.

Art. 19. — Când proprietățile din cari se vând terenuri pentru constituirea de Izlazuri, sunt ipotecate Creditului Funciar Rural, Statul, cu consimțământul Creditului Funciar, va luă asupra lui datoria proprietății până la concurența prețului cu care se vinde terenul destinat Izlazului Comunal. Proprietarul va rămâne descărcat față de Credit cu această sumă, și Statul va servi Creditului Funciar anuitatea pe care o ia asupra lui, și pe care o va încasa dela Comuna respectivă, după cum se arată la *Art. 29*, și, în caz de insuficiență, din orice alte venituri comunale încasate de Stat.

*In anume cazuri, cu aprobarea Ministerului de Interne, se va putea prelungi termenul de amortizare al datoriei rămase asupra Izlazului Comunal la Creditul Funciar Rural până la 50 ani, socotiți dela data divizării ipotecei. — In aceste cazuri, se va plăti proprietarului partea proporțională din Capitalul Social rămas la Credit, conform alin. e din *Art. 1*, din Legea pentru Adăogirea unui articol la Legea Creditului Funciar din 10 Maiu 1908. Acest Capital Social se va restitui de Credit Comunei în stingerea completă a datoriei.*

Art. 20. — Pe Proprietățile Statului (afară de câmpurile de exerciții), ale Stabilimentelor de Binefaceri sau ale oricărei alte Persoane Morale, Comunele vor constitui Izlazuri pentru toți locuitorii împroprietăriți la 1864 pe aceste moșii, până la $\frac{1}{5}$ din suprafața cultivabilă.

In caz când întinderea Izlazului astfel constituit nu ar acoperi a cincea parte din pământul cultivabil al moșiei, prisosul de pământ până la completarea cincimei se va întrebuința pentru a constitui Izlaz locuitorilor din vecinătate, în ordinea următoare:

*In primul rând, se va constitui Izlaz pentru Locuitorii cari nu se găsesc în condițiunile stabilite de *art. 11*, alin. II, pentru a primi Izlaz.*

In al doilea rând, se va constitui Izlaz pentru Locuitorii pen-

tru cari într'altfel s'ar cădeà să se constituie Izlazuri pe moșii mai mici de 300 hectare, dându-se preferință locuitorilor cari ar aveà drept la Izlaz pe moșiile mai mici, moșii cari contribuesc la constituirea Izlazului (conform art. 12), numai întrucât, în cercul comunei, nu sunt altele mai mari.

In al treilea rând, prisosul de pământ până la împlinirea cincimei, va servi la completarea Izlazurilor constituite în normele legale, dar neîndestulătoare din cauza restrângerei în care le-a supus limita Optimei.

In fine, până la completarea cincimei, se vor constitui Izlazuri pentru Locuitorii pentru cari într'altfel s'ar cuveni a se constitui Izlaz pe moșiile particulare vecine.

Art. 21. — Pentru pământurile cedate pe Moșiile Statului pentru formarea Izlazurilor Comunale, prețurile de vânzare se vor stabili de Consiliul Superior al Agriculturii, și Anuitatea corespunzătoare la un termen de liberare de 40 ani, se va încassà de Stat dela Comună prin aplicarea Legei de Urmărire a Veniturilor Statului.

Art. 22. — Terenurile Instituțiunilor de Binefacere și de Cultură ca—Spitalele, Bisericile, Școlile, Seminarele, Academia Română și Altele Similare—, cari se vor vinde, pentru constituire de Izlazuri Comunale, vor fi plătite de Stat în Rentă perpetuă 5% și netransmisibilă. Statul va încassà dela Comună prețul Izlazului printr'o anuitate, care va cuprinde dobânda și amortizarea în termen de 40 ani. Partea relativă la Amortisment se va răscumpără de Stat în fiecare an în Efecte Publice de Datoria Publică.

Art. 29. — Primarul, autorizat de Consiliul Comunal, încheie Contractul de învoeală cu țărani, pentru vitele de pășunat pe Izlazul Comunal, în condițiunile și pe prețul fixat de Comisiunea Regională pe cap de vită. Țărani învoiți vor fi debitați în roluri cu suma datorită, care se va plăti la 15 August a fiecăruia an. Incassarea se va face de perceptorul Statului în condițiunile prevăzute de Legea pentru Incassarea veniturilor Statului. Veni-

tui Izlazului nu se poate afecta de Comună în alte destinațiuni decât la plata cuvenită Proprietarului.

Art. 30. — Odată cu constituirea Izlazurilor se va delimita, împietruî și hotărnicî întinderea lor, *conform Regulamentului special decretat cu No. 293 din 27 Fevruarie 1909, și care face parte integrantă din această Lege.*

* * *

Această lege nu este abrogată și prin urmare Consiliul Superior al Agriculturii există și lucrează, și nu este în interesul nimănui, ca el să fie desființat.

Consiliul Superior al Agriculturii a fost compus chiar dela început de bărbații cei mai capabili, cei mai competenți, cei mai independenți din toate partidele politice, și astfel el a rămas în urma retragerii unora din membrii lui până acum, în primăvara anului 1914—în timp de 7 ani—.

Acest Consiliu era conceput din capul locului—precum se expune aceasta de Articolul 70 al Legei—ca o **Comisiune Permanentă**—prin urmare nu trecătoare, ale căreia lucrări se puteau îmbunătăți, iar nu se puteau știrbi prin apucături lăturalnice, nici a Ministrului de Agricultură, nici a celorlalți Miniștri.

Interesul vădit al tuturor—al Statului, al Proprietarilor, al Țăranilor—a fost și este, ca acea *Comisiune Permanentă a Consiliului Superior al Agriculturii să fie înălțată și întărită.*

Aceasta este cu atât mai de nevoie, că Legea Invoelilor Agricole nu e copiată din nici o altă Legislatură Străină, ci a ieșit din înseși anevoințele și necesitățile noastre.

Articolul 9 al Legei hotărăște însă, ca Izlazurile Comunale să se constituie prin Cumpărătoare de Bună Voie între Comună și Proprietarii Respectivi.

Rezultatele obținute însă în constituirea Izlazurilor Comunale prin vânzări de bună voie justifică aplicarea principiului de expropriere. În adevăr Proprietatea Privată nu a dat în acești 7 ani de aplicare a Legei, pentru înființarea de Izlazuri Comunale decât—26,05% din ceea ce trebuia să dea—. Trebuia să

dea în total 311.196 hectare și nu a dat decât 81.077,73 hectare; a rămas să dea încă 230.118,67 hectare, adică 73,95%.

In loc ca cumpărătoarea Izlazurilor Comunale să se facă prin o învoeală de bună voie între Comună și Proprietarii respectivi, — se simte nevoia ca să se dea Consiliului Superior al Agriculturii dreptul să hotărască el ca Instanță Permanentă în mod definitiv și în ultima instanță, fără să mai treacă prin alte cercetări și trăgăniri inutile, precum se prevede de exemplu în Articolul 16.

Această măsură ar avea de rezultat, ca să activeze cu o oară mai înainte *Darea Izlazurilor Comunale, Delimitarea lor și Intrebuințarea lor, în conformitate cu următoarele Regulamente pentru—Măsurătoarea și Hotărnicia Izlazurilor Comunale din 27 Fevruarie 1909,—Modul de Intrebuințare a Izlazurilor Comunale din 10 Aprilie 1910,—și Evaluarea și Plata Primei prevăzute de Articolul 58 din Legea pentru Invoeli Agricole din 1907, din 31 Octomvrie 1909.*

In această privire va fi de nevoie, ca nouăle dispozițiuni ce sunt a se luă, să capete legiuita lor formă prin Adunarea Constituantă.

Numărul Membrilor Consiliului Superior al Agriculturii trebuie sporit, pentru ca lucrarea să se facă mai iute. Sporul ar putea fi de 14—4 pentru Moldova, 4 pentru Muntenia, 4 pentru Oltenia, 2 pentru întreaga Dobrogea—, aleși din bărbați capabili, competenți și independenți din toate partidele.

Deciziunile Consiliului Superior al Agriculturii s'ar luă cu o majoritate de cel puțin 8 membri, din cari 1 vot să fie din regiunea de care atârână cauza.

Funcționarii Consiliului Superior al Agriculturii vor fi sporiți după nevoie și numiți de Consiliul Superior al Agriculturii.

Consiliul Superior al Agriculturii va urmări darea de Izlazuri comunale datorite încă de *Instituțiunile de Binefacere și de Cultură*; căci din 61.350,10 hectare întindere, aceste Instituțiuni au dat până acum numai 44.641,13 Hectare—adică 72,77%, și mai dătoresc restul de 16.704,07 Hectare—adică 27,23%.

